

MER Bestemmingsplan Buitengebied Gemert-Bakel 2017

Deel B

MER Bestemmingsplan Buitengebied Gemert-Bakel 2017

Deel B

Projectnummer : P168881

Opdrachtgever : Gemeente Gemert-Bakel

Opstellers : Koen Albers, Bernadette v.d. Hoek,
Henk Ullibroeck, Renate v.d. Ven

Status : Concept

Datum : 7 november 2017

Pouderoyen Compagnons vormgeving van stad en land is een handelsnaam van Pouderoyen BV

St. Stevenskerkhof 2
6511 VZ NIJMEGEN
tel: 024-3224579
fax: 024-3241240
e-mail: info@pouderoyen.nl
www.pouderoyen.nl

IBAN NL29 RABO 0154 8198 75
KVK 14 06 66 14
BTW NL 8104.81.996 B01

BLZ**DEEL B**

1.	INHOUD EN PROCEDURE BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED 2017....	5
1.1.	Herziening van het bestemmingsplan buitengebied	5
1.2.	Milieueffectrapport met focus op mogelijke milieugevolgen veehouderij.....	5
1.3.	Plangebied van het bestemmingsplan	6
1.4.	Regeling veehouderijen in bestemmingsplan Buitengebied	7
2.	M.E.R. PROCEDURE.....	13
2.1.	M.e.r.-plicht.....	13
	Besluit m.e.r.	13
	M.e.r.-plicht bij passende beoordeling	14
	Initiatiefnemer en Bevoegd Gezag.....	16
2.2.	M.E.R.-procedure	16
2.3.	Leeswijzer	18
3.	BELEIDSKADER	19
3.1.	Inleiding	19
3.2.	Structuurvisie+ 2011-2021	19
3.3.	Beleidskader plattelandswoningen.....	21
3.4.	Geur: Wet geurhinder en veehouderij en gemeentelijk geurbeleid.....	21
	Wet geurhinder en veehouderij	21
	Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Gemert-Bakel 2013	22
	Beleidsregel ruimtelijke ontwikkelingen en geurhinder gemeente Gemert-Bakel 2013	23
	Uitgangspunten voor het bestemmingsplan.....	24
3.5.	Provinciale kaders: Structuurvisie en Verordening ruimte	24
	Van Reconstructieplan naar Verordening Ruimte 2014	24
3.6.	Aanpak urgentiegebieden	29
3.7.	Wet natuurbescherming: Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en soortenbescherming.....	30
	Natura 2000-gebieden	30
	Soorten bescherming	33
3.8.	Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Wet ammoniak en veehouderij (Wav)	34
3.9.	Teeltondersteunende voorzieningen.....	34
3.10.	Mestbewerking.....	36
3.11.	Huisvesting arbeidsmigranten.....	37
3.12.	Minicampings	37
4.	ALTERNATIEVEN EN REFERENTIESITUATIE.....	39
4.1.	Alternatieven	39
	Trendmatig groeiscenario	40
	Worst-case scenario	42
4.2.	Referentiesituatie voor de veehouderij	44
4.3.	Toegepaste modellen.....	48

5.	MILIEUBEOORDELING.....	49
5.1.	Inleiding	49
5.2.	Plan- en studiegebied	49
5.3.	Planhorizon	49
5.4.	Beoordelingsschaal	49
5.5.	Relevante aspecten	50
5.6.	Natuur (voor Natura 2000 tevens Voortoets)	50
	Methodiek	50
	Referentiesituatie	51
	Effecten en effectbeoordeling	54
	Mitigerende en compenserende maatregelen	64
	Leemten in kennis en informatie	64
5.7.	Geur	64
	Methodiek	64
	Mitigerende en compenserende maatregelen	68
	Leemten in kennis en informatie	69
5.8.	Fijn stof	71
	Methodiek	71
	Referentiesituatie	72
	Effecten en effectbeoordeling	73
	Mitigerende en compenserende maatregelen	74
	Leemten in kennis en informatie	75
5.9.	Landschap, cultuurhistorie en archeologie	75
	5.9.1 Landschap	75
	Methodiek	75
	Referentiesituatie	76
	Effecten en effectbeoordeling	78
	Beoordeling	80
	Mitigerende en compenserende maatregelen	80
	Leemten in kennis en informatie	81
	5.9.2 Cultuurhistorie en archeologie	82
	Methodiek	82
	Referentiesituatie	82
	Effecten en effectbeoordeling cultuurhistorie, archeologie en aardkunde	86
	Mitigerende en compenserende maatregelen	88
	Leemten in kennis en informatie	88
5.10.	Geluid	88
	Referentiesituatie	89
	Effecten en effectbeoordeling	91
	Mitigerende en compenserende maatregelen	91
	Leemten in kennis en informatie	91
5.11.	Verkeer	92
	Methodiek	92
	Referentiesituatie	92
	Effecten en effectbeoordeling	93
	Mitigerende en compenserende maatregelen	94
	Leemten in kennis en informatie	94
5.12.	Water en bodem	94
	Methodiek	94
	Referentiesituatie	95
	Effecten en effectbeoordeling	98
	Mitigerende en compenserende maatregelen	100
	Leemten in kennis en informatie	101
5.13.	Gezondheid	101
	Methodiek	101
5.14.	Welke uitstoot speelt mogelijk een rol?	105
	Leemten in kennis en informatie	111

1. INHOUD EN PROCEDURE BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED 2017

1.1. Herziening van het bestemmingsplan buitengebied

Het college van burgermeester en wethouders van Gemert-Bakel heeft in 2015 besloten om te starten met een integrale herziening van het Bestemmingsplan buitengebied Gemert-Bakel. Het geldende bestemmingsplan 'Buitengebied' van de gemeente Gemert-Bakel is in 2010 vastgesteld. Het betrof echter het bestemmingsplan 'Buitengebied 2006' waarvoor een digitaliseringslag had plaatsgevonden. In feite betekent dit dat de huidige regelingen circa 10 jaar oud zijn.

De reden van deze actualisatie is dat de gemeente elke tien jaar dient te beschikken over een actueel bestemmingsplankader. Naast de leeftijd van de huidige regeling is een belangrijke aanleiding voor de herziening de inwerkingtreding van de provinciale Verordening ruimte 2014 (VR 2014) en de daaruit voortvloeiende verplichting voor de gemeente om de Verordening te vertalen in het bestemmingsplan buitengebied. Er is geen doelstelling om een volledig nieuwe koers te bepalen voor het buitengebied.

Op 28 januari 2016 heeft de gemeenteraad van Gemert-Bakel de beleidsnotities, waarin de belangrijkste beleidskeuzen voor het nieuwe bestemmingsplan zijn opgenomen, vastgesteld. In november 2016 heeft de gemeente Gemert-Bakel een voorbereidingsbesluit genomen. Aanleiding hiervoor vormde het in juli 2016 verschenen gezondheidsonderzoek "Veehouderij en gezondheid omwonenden" (VGO-onderzoek) en de discussie omtrent risico's voor de volksgezondheid in het kader van een aanvraag voor vestiging van een geitenhouderij. Aanvullend daaraan heeft de gemeenteraad in 2017 beleidskeuzen vastgelegd, als reactie op de publicatie van nieuwe resultaten uit het VGO-onderzoek in juli 2017.

Aan de hand van deze beleidskeuzen uit 2016 en 2017, de wettelijke kaders (zoals de Verordening ruimte van de provincie, die in juli 2017 is aangepast) en het vigerende bestemmingsplan buitengebied 2010, wordt het bestemmingsplan buitengebied 2017 voorbereid.

1.2. Milieueffectrapport met focus op mogelijke milieugevolgen veehouderij

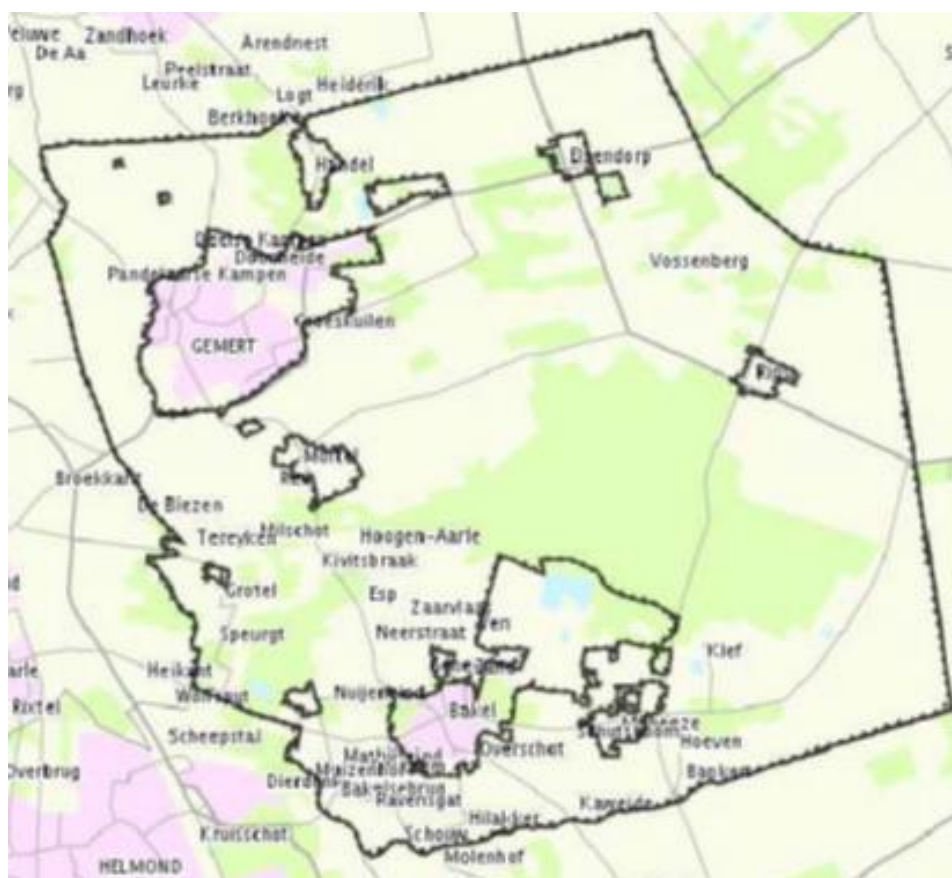
Het voorgenomen planologisch beleid van de gemeente voor de veehouderij kan worden aangemerkt als een kader voor latere m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten, te weten besluiten over de omgevingsvergunning van veehouderijen met een omvang boven de drempelwaarde. Om die reden dient voor het bestemmingsplan de m.e.r.-procedure te worden doorlopen en is een milieueffectrapport (MER) opgesteld en ligt de focus van het MER bij de mogelijke milieugevolgen van de ontwikkeling van veehouderijen, in relatie tot de planologische ruimte die is opgenomen in het bestemmingsplan buitengebied. Ook is in het MER ingegaan op een aantal andere aspecten, zoals de mogelijke effecten die verbonden zijn aan de toepassing van teeltondersteunende voorzieningen.

Nadat de gemeente eerst aan de hand van een notitie in 2016 advies heeft ingewonnen, is vervolgens het MER opgesteld. Met het MER zijn de milieueffecten van het bestemmingsplan inzichtelijk gemaakt.

Het ontwerp van het bestemmingsplan buitengebied 2017 en het MER worden in november 2017 ter inzage gelegd met de mogelijkheid tot het inbrengen van zienswijzen. Vervolgens worden de milieugevolgen van de alternatieven, de ingebrachte zienswijzen en adviezen meegewogen bij de vaststelling van het bestemmingsplan door de gemeenteraad in 2018.

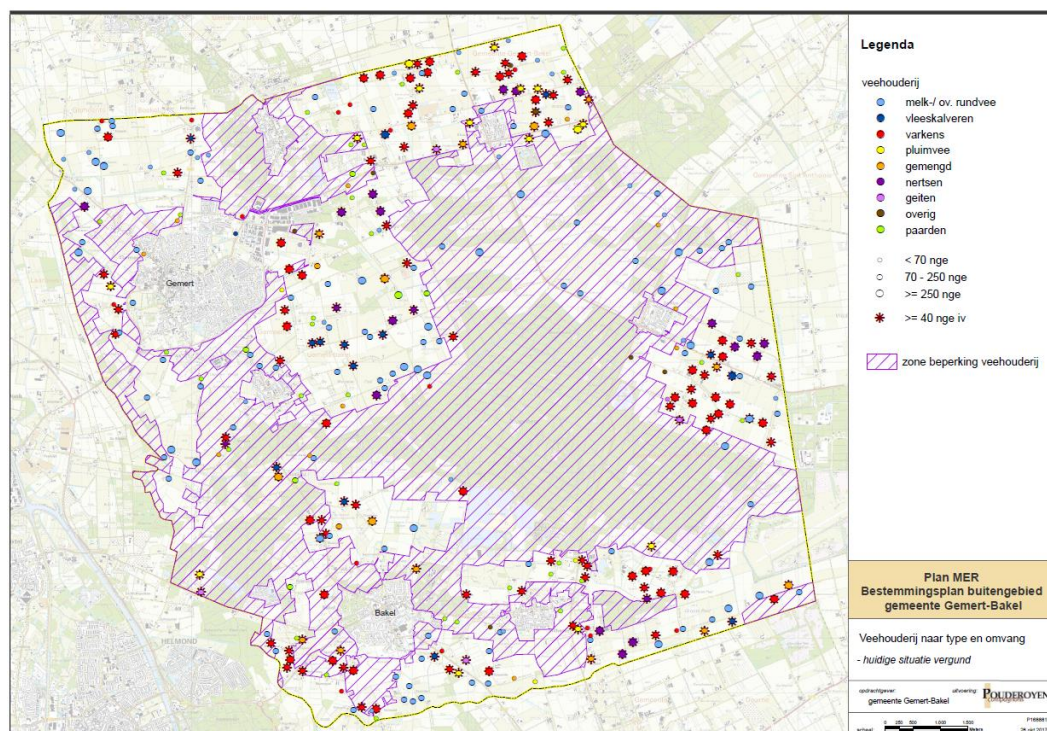
1.3. Plangebied van het bestemmingsplan

Het plangebied omvat het gehele buitengebied van de gemeente Gemert-Bakel. De globale begrenzing van het plangebied is weergegeven in navolgende afbeelding.

Figuur 1 Plangebied Integrale herziening bestemmingsplan buitengebied Gemert-Bakel

Een overzicht van de veehouderij in de gemeente Gemert-Bakel is weergegeven in navolgende afbeelding.

Figuur 2 Veehouderijen in Gemert-Bakel naar type (vergunningen okt 2017) en de zone Beperkingen veehouderij

1.4. Regeling veehouderijen in bestemmingsplan Buitengebied

In deze paragraaf wordt ingegaan op de mogelijkheden voor de veehouderij uit het “Bestemmingsplan Buitengebied Gemert-Bakel 2017”.

Het nieuwe bestemmingsplan dient minimaal te voldoen aan de eisen zoals die gesteld worden in de Verordening Ruimte 2014 (gesolideerde versie, laatstelijk bijgesteld in juli 2014) van de provincie Noord-Brabant. De Verordening Ruimte 2014 (VR 2014) stelt bij de bouw van nieuwe stallen van veehouderijen een aantal voorwaarden. Het gaat daarbij o.a. om het invulling geven aan de eis tot een verduurzaming van de veehouderij en het stellen van een maximum aan de cumulatieve geurbelasting en de cumulatieve fijn stof belasting.

Voorstellen in de gemeentelijke beleidskeuzenotities die van belang zijn voor de veehouderij en het m.e.r. zijn voornamelijk te vinden in de beleidskeuzen op grond van de VR 2014. De volgende voorstellen voor aanpassingen ten opzichte van het Bestemmingplan buitengebied 2010 zijn daarbij het meest van belang:

- De zone “Beperking veehouderij” wordt overgenomen uit de VR 2014.
- Intensieve veehouderijbedrijven krijgen een aparte aanduiding
- De aanduiding “grondgebonden” vervalt. Voor de ontwikkelingsmogelijkheden wordt de milieuvergunning ten tijde van het ontwerpbestemmingsplan leidend.
- (aanvullende) voorwaarden voor uitbreiding van een veehouderij worden overgenomen uit de VR 2014.
- Bouwmogelijkheden worden geboden via een afwijkingsbevoegdheid.

- Wijzigingsbevoegdheid voor het uitbreiden van een bouwblok tot 1,5 ha of vormverandering bouwblok wordt tevens gebonden aan regels uit de VR 2014.
- Omschakeling van een veehouderij naar een andere soort veehouderij mag binnen de iv-aanduiding.
- Omschakeling van een agrarisch bedrijf niet zijnde een veehouderij, wonen of overig bedrijf naar een veehouderij is niet mogelijk, evenals nieuwvestiging.
- Als een intensieve veehouderij omschakelt naar een ander type agrarisch bedrijf, vervalt de iv-aanduiding bij de eerstvolgende herziening.
- Uitbreiding van het bouwblok boven de 1,5 ha wordt niet mogelijk gemaakt.
- Mestbewerking ten behoeve van verwerking van mest afkomstig van dezelfde locatie is mogelijk en wordt tevens gebonden aan de regels uit de VR 2014.
- De normen ten aanzien van de achtergrondbelasting voor geur en fijn stof PM10 worden overgenomen uit de VR 2014. Daarnaast blijven de gemeentelijke geurnormen en de beleidsregel ruimtelijke ontwikkelingen en geurhinder van de gemeente Gemert-Bakel van belang als toetsingskader.

Voor wat betreft de maximale afmetingen van agrarische bouwblokken en de mogelijkheden tot nieuwvestiging en omschakeling biedt de VR 2014 onder voorwaarden wat meer mogelijkheden dan het nieuwe bestemmingsplan.

Nertsenhouderij

Er zijn 20 nertsenhouderijen aanwezig in Gemert-Bakel. Op 15 januari 2013 is de Wet verbod pelsdierhouderij in werking getreden. Er is een overgangstermijn vastgesteld op basis waarvan men tot uiterlijk 1 januari 2024 nog nertsen mag houden en/of uitbreiden, gebonden aan strikte voorwaarden.

- Uitbreiding van een bestaande nertsenhouderij is niet mogelijk.
- Alleen onbenutte huisvestigingsplaatsen mogen voor nertsen nog gebruikt worden.
- Overnemen van een nertsenhouderij is alleen mogelijk onder bijzondere omstandigheden.

Op basis hiervan acht de gemeente het niet nodig om (nog) aanvullende bestemmingsplanregels ten aanzien van de nertsenhouderij vast te stellen. Nertsenhouderij is in het bestemmingsplan dan ook bestemd als een “normale” intensieve veehouderij.

Zonering buitengebied en beleid intensieve veehouderijen en grondgebonden veehouderijen

De zonering voor de intensieve veehouderijen op basis van de Reconstructiewet is ingetrokken. Voor gebieden rondom kernen en natuur gelden nog wel beperkingen. Daarvoor is in de VR 2014 de aanduiding ‘Beperkingen veehouderij’ opgenomen. Binnen die gebieden zijn er voor intensieve veehouderijen geen mogelijkheden voor uitbreiding van stallen.

De basis van de regeling voor veehouderijen in de VR 2014 en het nieuwe bestemmingsplan is dat de huidige omvang van alle veehouderijen wordt vastgelegd, zowel qua omvang van het bouwperceel als omvang van de bebouwde oppervlakte. Om ontwikkelruimte te verdienen moet er sprake zijn van (een ontwikkeling naar) een zorgvuldige veehouderij.

Dit doet een ondernemer door maatregelen te treffen voor zijn veehouderij die deze ontwikkeling ondersteunen. Voor alle veehouderijbedrijven geldt eenzelfde regime.

De redenering uit eerdere beleidskaders dat een melkveehouderij per definitie een grondgebonden bedrijf is, sluit niet meer aan op de kaders van de VR 2014. Het op voorhand aangeven welke bedrijven grondgebonden zijn is hierdoor niet meer zinvol. Dit is nu afhankelijk van het aantal dieren, het grondeigendom en grondgebruik van de agrariër. Het is niet mogelijk om dit in een momentopname vast te leggen.

In het concept ontwerp bestemmingsplan “Buitengebied Gemert-Bakel 2017” (hierna: het bestemmingsplan) is de volgende begripsbepaling voor ‘intensieve veehouderij’ opgenomen:

Een agrarisch bedrijf met een bedrijfsvoering die geheel of in overwegende mate in gebouwen plaatsvindt en gericht is op het houden van dieren, niet zijnde een grondgebonden veehouderij.

Een ‘grondgebonden veehouderij’ is daarbij als volgt gedefinieerd:

Een veehouderij die voldoet aan één van de volgende voorwaarden, zoals neergelegd in de 'Nadere regels Verordening Ruimte 2014 - Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij'. Indien deze nadere regels gedurende de planperiode worden gewijzigd, wordt rekening gehouden met de wijziging.

In de planregels wordt gesproken over ‘veehouderij’ in algemene zin, waarbij in specifieke gevallen de ‘intensieve veehouderij’ van de betreffende planregel is uitgesloten. In navolgende tabel zijn de mogelijkheden van veehouderijen in beeld gebracht, waarbij onderscheid is gemaakt naar intensieve veehouderij (iv) en grondgebonden veehouderij (gv).

De intensieve veehouderijen zijn op de verbeelding aangeduid; de grondgebonden veehouderijen niet. De agrarische bedrijfslocaties hebben de bestemming ‘Agrarisch – Agrarisch bedrijf’; in onderstaande tabel is dit omschreven met het begrip ‘bouwvlak’.

Mogelijkheden in het bestemmingsplan	Gemengd gebied	Groenblauwe mantel	Gebied 'beperkingen veehouderij'
Nieuwvestiging iv-bedrijven (nieuwe bouwlocatie)	Nee	Nee	Nee
(Her)vestiging/omschakeling iv-bedrijf op bestaand bouwvlak zonder aanduiding 'iv'***	Nee	Nee	Nee
(Her)vestiging/omschakeling iv-bedrijf op bestaand bouwvlak met aanduiding 'iv'***	Ja	Ja	Nee
Uitbreiding iv-bedrijf binnen 'iv'-bouwvlak**	Ja	Ja	Nee
Uitbreiding iv-bedrijf buiten 'iv'-bouwvlak**	Nee	Nee	Nee
Wijziging omvang 'iv'-bouwvlak tot 1,5 ha**	Ja	Ja	Nee
Wijziging omvang 'iv'-bouwvlak boven 1,5 ha, tot maximaal 2,5 ha.	Nee	Nee	Nee
Nieuwvestiging gv-bedrijven (nieuwe bouwlocatie)	Nee	Nee	Nee
(Her)vestiging/omschakeling gv-bedrijf op bestaand bouwvlak zonder aanduiding 'iv'	Nee	Nee	Nee
(Her)vestiging/omschakeling gv-bedrijf op bestaand bouwvlak met aanduiding 'iv'	Ja	Ja	Ja
Uitbreiding gv-bedrijf binnen bouwvlak	Ja	Ja	Ja
Uitbreiding gv-bedrijf buiten bouwvlak*	Ja, opslag ruwvoer 0,5 ha	Ja, opslag ruwvoer 0,5 ha	Ja, opslag ruwvoer 0,5 ha
Wijziging omvang bouwvlak tot 1,5 ha.	Ja	Ja	Ja
Wijziging omvang niet 'iv'-bouwvlak boven 1,5 ha, tot maximaal 2,5 ha.	Nee	Nee	Nee

Tabel 1 Mogelijkheden veehouderijen in bestemmingsplan Buitengebied 2017

De genoemde ontwikkelmogelijkheden zijn uitsluitend mogelijk onder de volgende voorwaarden:

- Het emissieplafond mag niet worden overschreden
- Er dient sprake te zijn van een zorgvuldige veehouderij, conform de bepalingen in en op grond van Vr 2014.

* Deze hiervoor genoemde voorwaarden gelden niet

** Voor/ naar geitenhouderij is dit niet mogelijk

2. M.E.R. PROCEDURE

2.1. M.e.r.-plicht

De wettelijke verplichting tot het doorlopen van een m.e.r.-procedure is de belangrijkste reden voor de gemeente om een planMER op te laten stellen. Een milieueffectrapport moet worden opgesteld voor wettelijke of bestuursrechtelijke verplichte plannen die:

- Het kader vormen voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten;
- En/of waarvoor een Passende Beoordeling nodig is op grond van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en de Wet natuurbescherming.

Besluit m.e.r.

m.e.r. = milieueffectrapportage = de procedure

MER = milieueffectrapport = het product

Het opstellen van een milieueffectrapport (MER) is verplicht wanneer het bestemmingsplan ruimte biedt voor activiteiten die zijn genoemd in het Besluit m.e.r. en/of wanneer een Passende Beoordeling op basis van de Wet natuurbescherming noodzakelijk is. De m.e.r.-plicht geldt voor wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen (zoals het bestemmingsplan) die het kader vormen voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings-) plichtige besluiten (zoals agrarische bedrijven van een bepaald type en minimale omvang).

Het bestemmingsplan Buitengebied Gemert-Bakel stelt voor een aantal activiteiten kaders voor, waarvoor tevens een m.e.r. nodig is. Ook is mogelijk sprake van beïnvloeding van Natura 2000-gebieden die vallen onder de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Wet natuurbescherming.

MER-plicht

M.e.r. voor plannen vloeit voort uit de Europese richtlijn 'betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's' (nr. 2001/42/EG). Deze richtlijn is in september 2006 omgezet in de Nederlandse wet- en regelgeving door wijziging van de

Wet milieubeheer (Wm) en het hieraan gekoppelde Besluit m.e.r. Inmiddels is deze richtlijn op aangepaste wijze verwerkt in het nieuwe Besluit milieueffectrapportage. Het nieuwe Besluit is op 1 april 2011 in werking getreden. Het is verplicht om voorafgaand aan de vaststelling, door een overheid, van bepaalde plannen de m.e.r.-procedure te doorlopen. Het gaat daarbij om plannen met een wettelijke status die (uiteindelijk) kunnen leiden tot concrete besluiten (projecten) met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. Daarbij is het aangepaste artikel 2, vijfde lid, onder b van het nieuwe Besluit m.e.r. relevant. Onder dit artikelonderdeel vallen in het Besluit m.e.r. genoemde activiteiten die beneden de voor de m.e.r.-beoordeling gedefinieerde drempel vallen. Ook voor deze gevallen zal het bevoegd gezag op grond van artikel 7.2, eerste lid, onder b, van de Wet milieubeheer zich ervan moeten vergewissen of de activiteit daadwerkelijk geen aanzienlijke milieugevolgen kan hebben. In overleg met de gemeente zijn alle activiteiten die planologisch mogelijk worden gemaakt langs gelopen. Hierna wordt toegelicht welke activiteiten aan de orde dienen te komen in dit MER. Alle andere activiteiten vallen ver onder de grens van de m.e.r.-beoordelingsdrempel en hebben naar is ingeschat geen aanzienlijke milieugevolgen.

Veehouderij

Het voorgenomen planologisch beleid van de gemeente voor de intensieve veehouderij en grondgebonden melkveehouderij kan worden aangemerkt als een kader voor latere m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten, te weten besluiten over omgevingsvergunningen voor (bouw en milieu) van veehouderijen met een omvang boven de m.e.r.-drempel. Om die reden dient voor het bestemmingsplan een m.e.r. te worden doorlopen (zie tekstkader hieronder).

M.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten

Op grond van het nieuwe Besluit m.e.r. zijn veehouderijbedrijven m.e.r.-(beoordelings)plichtig als ze groter zijn dan volgende indicatieve drempels: 40.000 stuks pluimvee; 2.000 stuks mestvarkens; 750 stuks zeugen; 2.700 stuks gespeende biggen; 5.000 stuks pelsdieren; 1.000 stuks voedsters of 6.000 vlees- en opfokkonijnen; 200 stuks melk-, kalf- of zoogkoeien ouder dan 2 jaar; 340 stuks vrouwelijk jongvee tot 2 jaar; 340 stuks melk-, kalf- en zoogkoeien ouder dan 2 jaar en vrouwelijk jongvee tot 2 jaar; 1.200 stuks vleesrunderen; 2.000 stuks schapen of geiten; 100 stuks paarden of pony's; 1.000 stuks struisvogels (categorie D14).

M.e.r.-plicht bij passende beoordeling

Ook het (verplicht) uitvoeren van een Passende Beoordeling vormt een (mogelijke) reden dat er een MER voor het bestemmingsplan dient te worden opgesteld. Dit is niet aan de orde als significante negatieve effecten op Europees beschermde natuurgebieden met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Voor de ontwikkelingen in het bestemmingsplan van de gemeente Gemert-Bakel betekent dit dat uit een Voortoets moet blijken of significante gevolgen uit te sluiten zijn op de Natura 2000-gebieden.

De Wet natuurbescherming en de m.e.r.-plicht zijn aan elkaar gekoppeld. Wanneer een plan wettelijk of bestuursrechtelijk verplicht is (zoals een bestemmingsplan) én hiervoor een Passende Beoordeling moet worden gemaakt, dan geldt automatisch een m.e.r.-plicht. In dit geval kan de MER en Passende Beoordeling worden geïntegreerd in één rapportage.

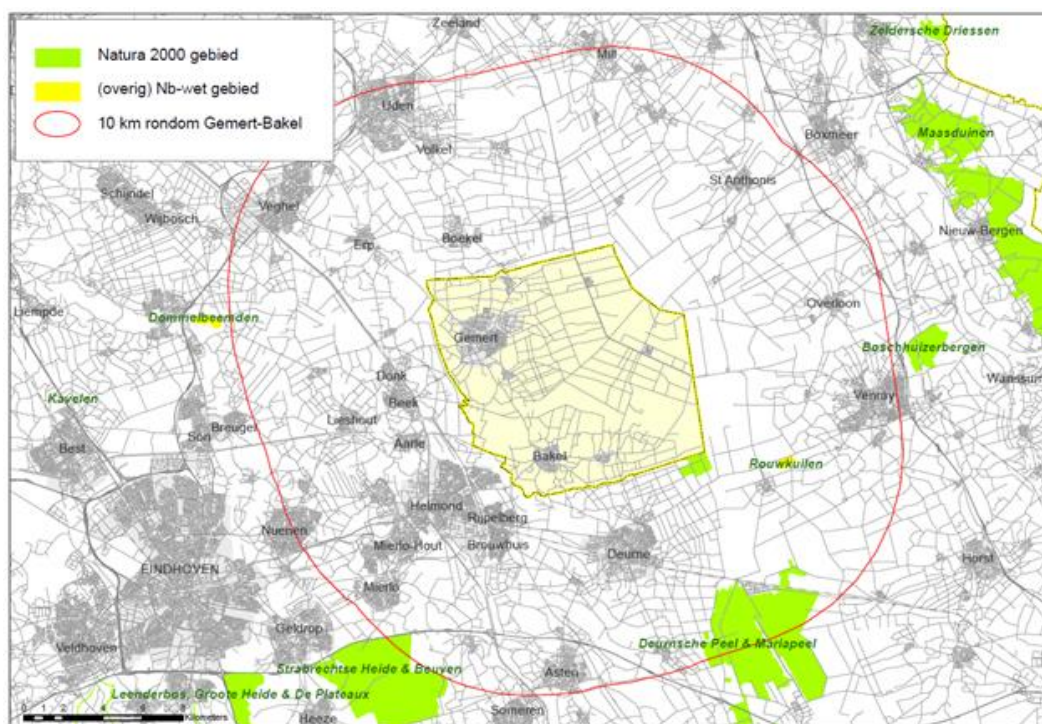
M.e.r.-plicht bij passende beoordeling

De Wet natuurbescherming en de m.e.r.-plicht zijn aan elkaar gekoppeld. Wanneer een plan wettelijk of bestuursrechtelijk verplicht is (zoals een bestemmingsplan) én hiervoor een Passende Beoordeling moet worden gemaakt, dan geldt automatisch een m.e.r.-plicht. Een Passende Beoordeling is vereist wanneer een wettelijk of bestuursrechtelijk verplicht plan significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. In dit geval kan de MER en Passende Beoordeling worden geïntegreerd in één rapportage.

Het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel is op korte afstand van de gemeente Gemert-Bakel gelegen (zie Figuur 3). Daarnaast zijn er diverse andere Natura 2000 gebieden gelegen in de omgeving van de gemeente, zoals Strabrechtse Heide & Beuven en Boschhuizerbergen. Effecten op deze voor vermessing en verzuring gevoelige en daarmee kwetsbare gebieden zijn niet op voorhand uit te sluiten.

Vooral door een mogelijke toename in stikstofbelasting door een toename van de emissie van stikstof (ammoniak) uit stallen van veehouderijen in het buitengebied van Gemert-Bakel.

Per 1 juli 2015 is de Programmatisch Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Door deze wijziging in de regelgeving is het mogelijk voor een bestemmingsplan buitengebied (deels) gebruik te maken van de Passende Beoordeling van de PAS en de in de PAS gehanteerde drempelwaarden.

Figuur 3 Natura 2000 gebieden en overige Nb-wet gebieden in de omgeving van Gemert-Bakel

Uit recente jurisprudentie blijkt dat door het opnemen van een ammoniakemissieplafond in de planregels het opstellen van een Passende Beoordeling niet meer verplicht is. Het bestemmingsplan buitengebied van Gemert-Bakel heeft vanwege stikstofdepositie een mogelijk verstrend effect op Natura 2000 gebieden. Daarom is er een zogenaamde Voortoets uitgevoerd. Op basis van die Voortoets van het concept ontwerp bestemmingsplan is in de planregels van het ontwerp bestemmingsplan een gebruiksbepaling opgenomen waarin een ammoniakemissieplafond is vastgelegd. Dit om negatieve effecten t.g.v. een toename van de stikstofbelasting op beschermde en voor stikstof al overbelaste Natura2000 gebieden te kunnen uitsluiten. Als er geen sprake is van een mogelijk verstrend effect op Natura 2000 gebieden is er geen Passende Beoordeling benodigd, maar volstaat de Voortoets. Zie hiervoor Hoofdstuk 5.

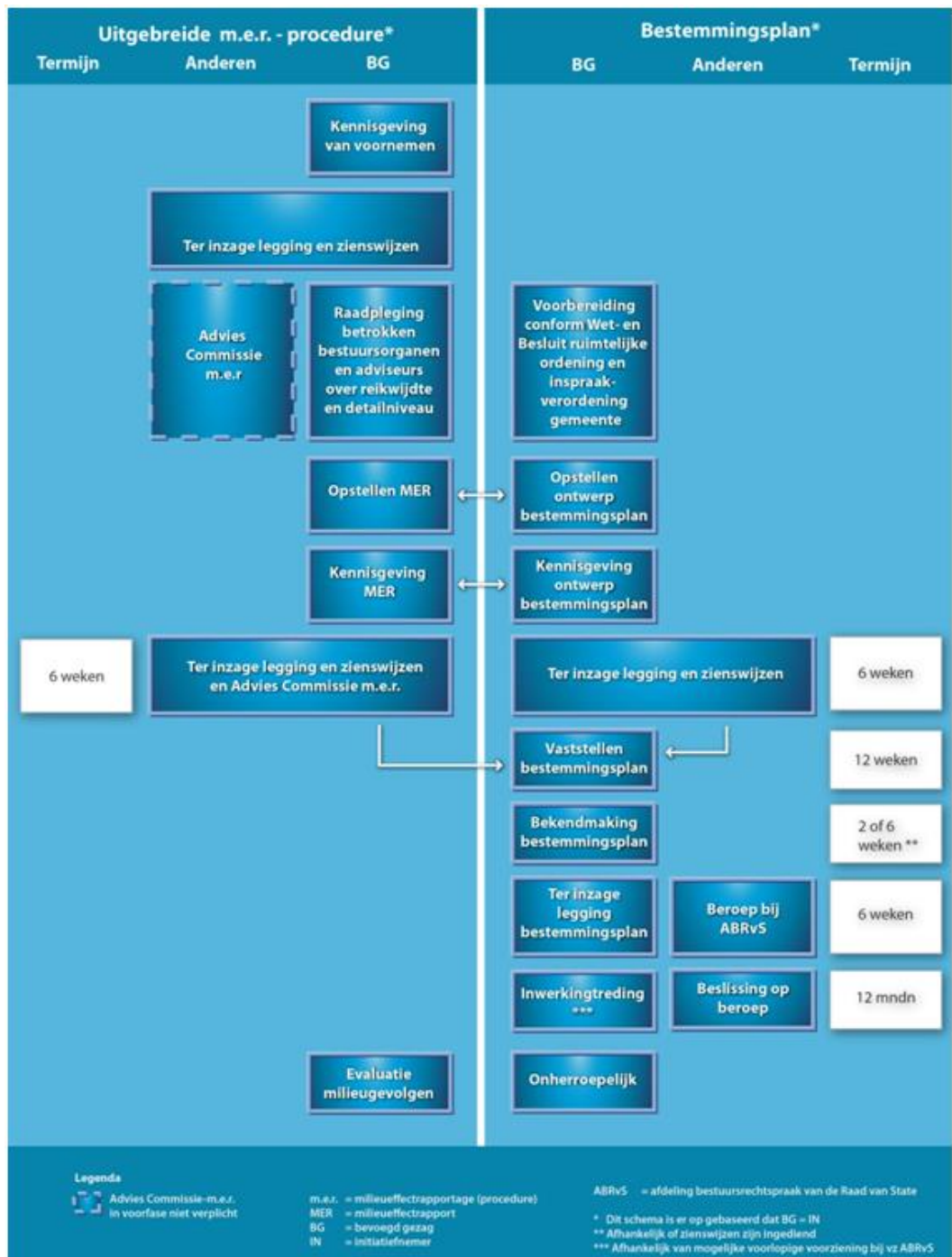
Dit impliceert niet dat er geen planMER hoeft te worden gemaakt. Die plicht bestaat onverkort vanwege het feit dat het bestemmingsplan kaderstellend is voor de oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie voor het fokken, mesten of houden van dieren waarbij de drempel(s) kunnen worden overschreden (zie de onderdelen C-14 en met name D-14 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage).

Initiatiefnemer en Bevoegd Gezag

Voor deze m.e.r.-procedure is de gemeente Gemert-Bakel zowel initiatiefnemer (IN) als bevoegd gezag (BG). Praktisch betekent dit dat het college van burgemeester en wethouders het bestemmingsplan Buitengebied en het MER voorbereidt en dat de gemeenteraad het bestemmingsplan Buitengebied vaststelt. Bij de vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied maakt de gemeenteraad gebruik van het MER en de reacties en adviezen die worden gegeven naar aanleiding van de ter inzage legging van het voorontwerp en/of ontwerpbestemmingsplan.

2.2. M.E.R.-procedure

Voor het bestemmingsplan is de uitgebreide m.e.r.-procedure verplicht omdat hier geen sprake is van een milieuvergunning zonder Passende Beoordeling. In Figuur 4 is de m.e.r.-procedure in samenhang met de procedure voor het bestemmingsplan geschetst.

Figuur 4 De m.e.r.-procedure voor het MER bestemmingsplan Buitengebied Gemert-Bakel

Stappen in de basisprocedure

Voor de m.e.r. van het bestemmingsplan Buitengebied Gemert-Bakel zijn de volgende stappen gezet:

- De procedure startte met een bekendmaking van het voornemen via een openbare kennisgeving en met een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van het MER. De notitie heeft van 8 juli 2016 tot en met 22 augustus 2016 ter inzage gelegen. De gemeente stuurde de Notitie Reikwijdte en Detailniveau met een begeleiden brief van 8 juli 2016 naar andere overheden en maatschappelijke organisaties. Ook anderen konden een zienswijze indienen over de inhoud van het op te stellen MER.
- Bij het opstellen van het MER is rekening gehouden met de ingebrachte zienswijzen over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. De reacties en de wijze waarop deze zijn betrokken in het MER, zijn beschreven in een bijlage van dit MER
- Na een eerste effectbepaling in het MER (eind 2016), de aanvulling van de uitgangspunten die de gemeenteraad heeft gesteld (juli en oktober 2017) en de aanpassing van het provinciaal beleidskader (juli 2017), is dit MER in oktober en begin november 2017 afgerond.
- Het MER wordt samen met het ontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd. Een ieder wordt in de gelegenheid gesteld zienswijzen over het MER en het ontwerp bestemmingsplan naar voren te brengen. De Commissie voor de m.e.r. toetst tevens de kwaliteit van het MER. Ook beoordeelt de commissie of informatie aanwezig is (en juist is) om het besluit te kunnen nemen.

De wijze waarop rekening is gehouden met de mogelijke gevolgen voor het milieu, de ingebrachte zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r., is c.q. wordt verantwoord in de plantoelichting. Ook is beschreven op welke wijze de milieugevolgen worden geëvalueerd. In het MER is hiertoe een eerste aanzet voor een evaluatieprogramma opgenomen.

Op dit MER kan wederom door een ieder zienswijzen worden ingediend. Onderstaand staat aan wie dat geadresseerd dient te worden. De gemeente zal in een kennisgeving de ter visieleggingstermijn vaststellen.

Eventuele reacties kunnen per post of e-mail worden aangeleverd aan:

Gemeente Gemert-Bakel College van Burgemeester en Wethouders T.a.v. M. Willems – van Gils o.v.v. reactie op MER Bestemmingsplan buitengebied Postbus 10.000 5420 DA GEMERT

2.3. Leeswijzer

Het MER is opgebouwd uit Deel A en Deel B. In Deel A is het hoofdrapport opgenomen; in Deel B de onderbouwing daarvan. Voorliggende rapportage betreft Deel B.

3. BELEIDSKADER

3.1. Inleiding

Zoals beschreven in het vorige hoofdstuk staat de planologische regeling ten aanzien van de ontwikkelingsmogelijkheden van de veehouderij in het op te stellen MER centraal.

In dit hoofdstuk is ingegaan op de belangrijke beleidskaders die van belang zijn voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de veehouderijen:

- De Structuurvisie+ Gemert-Bakel.
- Het provinciaal ruimtelijk beleidskader (Structuurvisie Ruimtelijke ordening en de Verordening Ruimte).
- De Wet geurhinder en veehouderij, de gemeentelijke normstelling en het gemeentelijk ruimtelijk beleid.
- Wet natuurbescherming: Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en soortenbescherming.
- Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Wet Ammoniak en Veehouderij (WAV).

In de bijlagen van de toelichting van het bestemmingsplan is een uitgebreide beschrijving van het beleidskader dat relevant is voor het bestemmingsplan opgenomen

3.2. Structuurvisie+ 2011-2021

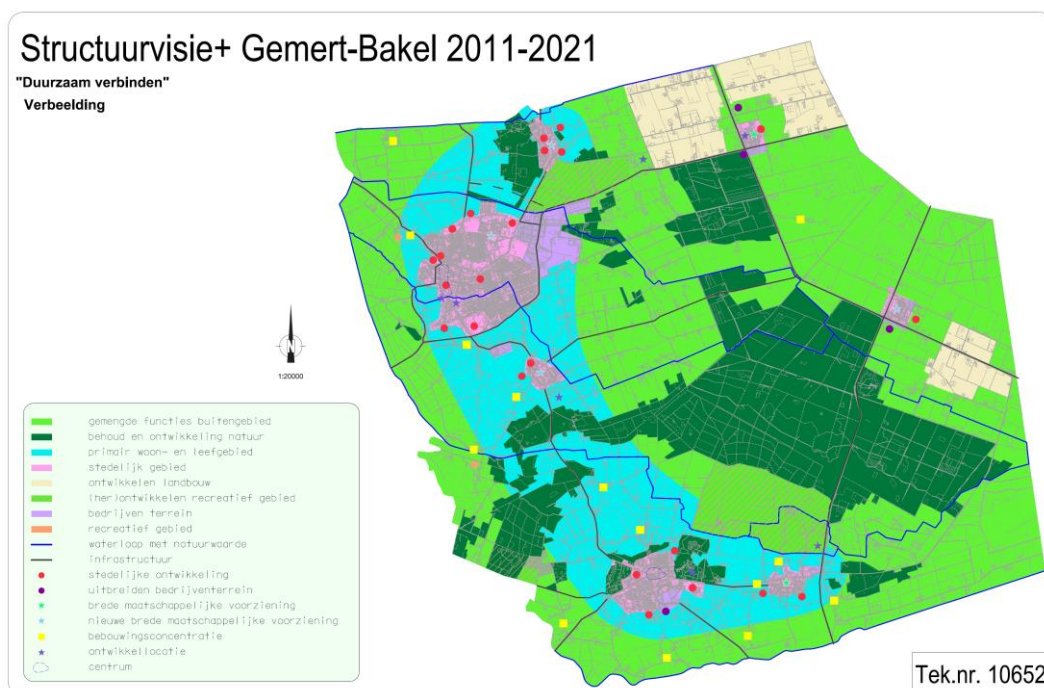
De Structuurvisie+ Gemert-Bakel 2011-2021 is in 2011 vastgesteld en is een instrument, dat door het gemeentebestuur wordt gehanteerd om veranderingen in de juiste richting te sturen. De Structuurvisie+ is geen statisch eindbeeld, maar een beoordelingskader voor wensen en ontwikkelingen. Het doel is uiteindelijk oplossingen te creëren voor de vraagstukken die spelen in de gemeente op het gebied van wonen, werken, landbouw, recreëren, welzijn en natuur. De afwegingen welke worden gemaakt en die ten grondslag liggen aan de ontwikkeling van Gemert-Bakel worden gebaseerd op de Telos- driehoek: mensen, ruimte & middelen (people, planet & profit) en hun onderlinge relaties. De gewenste ontwikkelingen uit deze visie zijn als volgt samen te vatten: De gemeente streeft naar het duurzaam verbinden van mens, ruimte en middelen.

De intensieve veehouderij is nu gericht op groei; de investeringen die gedaan worden in onder andere luchtwassers, worden uit de schaalvergroting betaald. Deze vorm van agrarisch ondernemen is nu geconcentreerd in de landbouwontwikkelingsgebieden. Maar deze gebieden zijn op basis van milieuregelgeving en ruimtelijke mogelijkheden op een zeker moment 'vol'. Verwacht wordt dat elke 10 jaar 10% van het huidige bedrijfsaantal afvalt tot totaal van 330 bedrijven in Gemert-Bakel in 2020. Doordat de overgebleven intensieve veehouderijen de vrijkomende stallen van andere bedrijven gaan gebruiken, vergroten zij daarmee hun schaal. Vooral in de Mortelse Peel en de landbouwontwikkelingsgebieden van Elsendorp en De Rips zullen de intensieve veehouderijen gevestigd blijven. In het extensiveringsgebied is een afname van het aantal intensieve veehouderijen gaande. De geurproblematiek en eventuele gezondheidsrisico's van de intensieve veehouderij geven discussie.

Sociaal-maatschappelijk zijn de burger en de intensieve veehouder in een schijnbaar onmogelijke spagaat terechtgekomen; De landbouwontwikkelingsgebieden en de woonkernen groeien naar elkaar toe. Daarmee zijn pijnlijke en onverenigbare belangen ontstaan, die voorlopig met geurbeperkende maatregelen en passende beeldkwaliteit te verzachten zijn, maar voor de lange termijn moeten er oplossingen komen.

De gemeente Gemert-Bakel heeft de ambitie om een voortrekkersrol te vervullen in de verduurzaming van de sector. De inzet op kwantiteit verschuift naar een inzet op vers, gezond, duurzaam en betrouwbaar, hoewel het één het ander niet uitsluit. De gemeente wil bedrijven zich verder laten ontwikkelen mits zij duurzaam ondernemen. Het gaat niet langer slechts over de duurzaamheid van de locatie, maar ook over die van de onderneming. De kleinschalige verbrede (biologische) landbouw zal gepromoot gaan worden, omdat het goed past bij de recreatieve landelijke sfeer van streekgebonden producten. Dat laatste zal als verbrede landbouw, vaak gecombineerd met recreatie, in de hele gemeente worden bevorderd. De gemeente Gemert-Bakel heeft onderstaande punten opgesteld voor verduurzaming van de agrarische sector.

- De kwantitatieve benadering verschuift naar een kwalitatieve benadering.
- De gemeente komt na samenspraak met de agrarische sector, andere overheden,
- kenniscentra en marktpartijen met een visie op duurzame landbouw. Het beantwoordt de vragen over de gezondheid voor mens én dier, zuinig energie- en water verbruik, goede luchtkwaliteit, kringlopen, een schoon milieu verbrede landbouw en ruimtelijke kwaliteit.
- Hoewel de biologische landbouw genoemd wordt is deze agrarische tak nu nog geen alternatief. De afzet van de producten is nog te klein en de investeringen in de gangbare landbouw zijn te groot om op redelijke termijn rendement te halen. Daarnaast is er een cultuuromslag nodig in de opvatting hoe dieren, lucht, bodem en water gebruikt worden; zowel bij de producent als de consument.
- De relatie tussen boer en burger wordt verbeterd en gestimuleerd.
- Na samenspraak met andere overheden (van lokaal tot nationaal), kenniscentra en marktpartijen komt de gemeente met een strategie tot het omvormen van Peelland naar een omgeving waarin stad en land leven en werken. De ruimtelijke vroege bewoningszone (blauwe zone) wordt gezonder en recreatief versterkt voor bezoeker, bewoner en ondernemer.
- Er wordt VAB- beleid ontwikkeld (vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen).

Figuur 5 Verbeelding structuurvisie+ 2011-2021

Lichtblauw: primair woon- en leefgebied. Paars: stedelijk gebied/bedrijventerrein. Donkergroen: natuur. Lichtgroen: gemengde functies buitengebied. Lichtbruin: ontwikkelen landbouw. Rode en paarse stippen: stedelijke ontwikkelingen. Gele vierkantjes: bebouwingsconcentratie. Zie verder de Structuurvisie+ en de toelichting van het ontwerp bestemmingsplan buitengebied 2017

3.3. Beleidskader plattelandswoningen

De 'Wet plattelandswoning' trad op 1 januari 2013 in werking. De wet wijzigt de bescherming voor (voormalig) agrarische bedrijfswoningen en de definitie van geurgevoelig object. Deze wet bevat een regeling voor veehouderijen die niet gestopt zijn, maar waarvan de woning qua gebruik wordt afgesplitst (plattelandswoning). Het gaat om de bescherming tegen geur van de voormalige eigen veehouderij. De gemeente Gemert-Bakel heeft na de inwerkingtreding van deze wet in 2013 eigen beleid geformuleerd om voormalige bedrijfswoningen om te kunnen zetten naar een plattelandswoning. Onder voorwaarden kan met dit beleid een dergelijke woning mogelijk gemaakt worden als voldaan wordt aan verschillende criteria. Plattelandswoningen zijn uitsluitend mogelijk bij in werking zijnde agrarische bedrijven; alleen mogelijk bij agrarische bestemmingen en het moet gaan om bestaande gevallen van voor 1 januari 2013. Het bestemmingsplan bevat een wijzigingsbevoegdheid om een woning te voorzien van de aanduiding plattelandswoning.

3.4. Geur: Wet geurhinder en veehouderij en gemeentelijk geurbeleid

Wet geurhinder en veehouderij

Bij het verlenen van vergunningen voor veehouderijen en in de ruimtelijke ordening moet rekening worden gehouden met geuroverlast van veehouderijen. De op 1 januari 2007 in werking getreden Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt hiervoor het beoordelingskader.

Deze wet geeft aan hoe bij een aanvraag voor een milieuvergunning de geuremissies uit veehouderijstallen en de geurbelasting op geurgevoelige objecten moet worden meegenomen. Daarnaast heeft deze wet consequenties voor de wijze waarop in ruimtelijke plannen het aspect geurbelasting door veehouderijen een rol speelt. Gemeenten kunnen op grond van de Wet geurhinder en veehouderij binnen een bepaalde bandbreedte variëren met de bescherming van geurgevoelige objecten. Als een gemeente geen gebruik maakt van deze bevoegdheid of besluit geen eigen, afwijkende waarde, vast te stellen, gelden de vaste wettelijke waarden.

De Wgv stelt eisen aan de maximale geurbelasting die de veehouderij mag veroorzaken op een gevoelig object zoals een woning. De geuremissie en -belasting worden uitgedrukt in zogenaamde Odour Units (OU's). De in de wet opgenomen “standaard waarden” voor de maximale geurbelasting zijn maximaal 14 OU/m³ voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom en maximaal 3 OU/m³ voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom (dit bij 98% percentiel, oftewel 98% van de tijd). Voor bepaalde veehouderijbedrijven (geen intensieve veehouderij, zoals melkrundveebedrijven) geldt een vaste afstand die in acht genomen dient te worden. Deze afstand bedraagt ten aanzien van geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom 100 meter en voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom 50 meter. Voor intensieve veehouderijen wordt de norm niet uitgedrukt in een afstandsnorm, maar in een geurcontour, die een grillige vorm kan hebben.

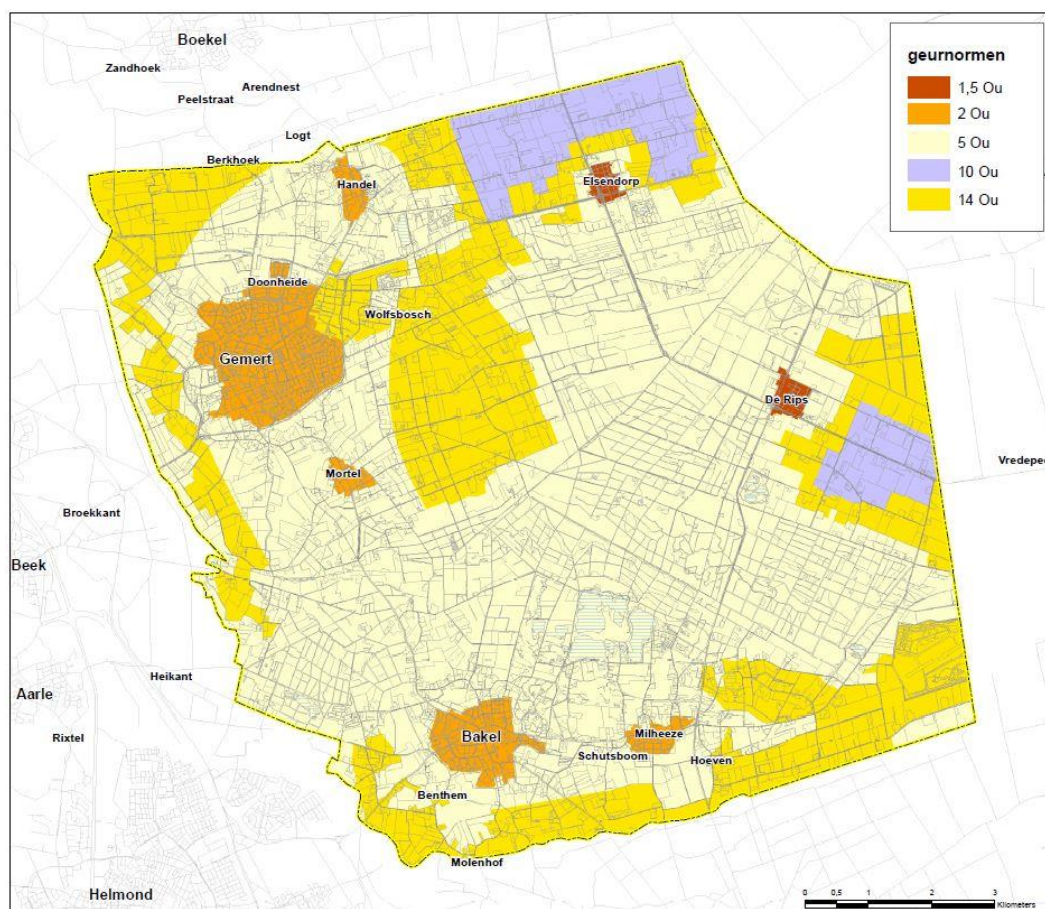
Een eventuele afwijkende gemeentelijke normering dient vastgelegd te worden in een verordening, een gebiedsvisie moet deze verordening onderbouwen. De gebiedsvisie moet aantonen dat een – van de wet afwijkende – gemeentelijke normstelling nodig is om de gewenste ruimtelijke visie te realiseren.

Bij het vaststellen van de norm, die dus de maximale belasting van een individuele bron bepaalt (de zogenaamde voorgrondbelasting), dient er rekening te worden gehouden met de geurhinder die meerdere bronnen samen (de cumulatieve belasting of de achtergrond-belasting) veroorzaken.

Als intensieve veehouderijen een geurbelasting hebben die hoger is dan de geurnorm, hoeven ze niet aan de norm te voldoen, uitgaand van de Wet geurhinder en veehouderij en het Activiteitenbesluit. Via de zogenaamde 50% regeling moet een uitbreiding van het aantal dieren wel gepaard gaan met een gedeeltelijke afname van de geurbelasting. Eerder opgebouwde rechten t.a.v. de maximale geurbelasting zijn in die regelgeving op deze wijze beschermd.

Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Gemert-Bakel 2013

De Gemeente Gemert-Bakel heeft gebruik gemaakt van haar bevoegdheid om eigen normen vast te stellen. In 2013 heeft de gemeenteraad een gemeentelijke geurverordening vastgesteld, waarin is afgeweken van de vaste wettelijke waarden voor kernen en delen van het buitengebied.

Figuur 6 Geurnormenkaart Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Gemert-Bakel 2013

Beleidsregel ruimtelijke ontwikkelingen en geurhinder gemeente Gemert-Bakel 2013

De Wgv stelt normen voor vergunningen voor veehouderijen. Omgekeerd vraagt een omgeving ook om bescherming tegen geurhinder. In de ruimtelijke ordening is behoefte aan toetswaarden om te kunnen beoordelen of er sprake is van een goed woon- en leefklimaat. Dit wordt de omgekeerde werking van de Wgv genoemd. De gemeente Gemert-Bakel heeft daarom daarnaast op 6 februari 2014 de “Beleidsregel ruimtelijke ontwikkelingen en geurhinder gemeente Gemert-Bakel 2013” vastgesteld. Deze beleidsregel bevat streef- en toetswaarden voor de geurhinder van alle veehouderijen samen, vergelijkbaar met de normen die sinds 2014 provinciaal zijn vastgelegd in de Verordening ruimte van de provincie Noord-Brabant). Dit is het toetsingskader om te beoordelen of er sprake is van een goed of aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Deze streef- en toetswaarden komen aan de orde voor de gevallen waarin de Wgv niet voorziet.

	Gemert, Bakel, Milhee- ze, Handel en Mortel, exclusief bedrijven-ter- reinen	Elsendorp De Rips	Extensiveringsgebied en verwevings-gebied	Bedrijventerrein, landbouw- ontwikkelingsgebieden
Goed (streefwaarde)	0 - 8	0 – 8	0 – 13	0 – 20
Voldoende (toetswaarde)	9 – 11	9 – 13	14 – 20	20 – 28
Onvoldoende	11 of meer	13 of meer	20 of meer	28 of meer

Figuur 7 Toetswaarden achtergrondbelasting Beleidsregelruimtelijke ontwikkelingen en geurhinder gemeente Gemert-Bakel

Indien de achtergrondbelasting wordt gekwalificeerd als voldoende of goed, dan wordt dit aangemerkt als een goed woon- en leefklimaat. Indien de achtergrondbelasting wordt gekwalificeerd als onvoldoende, dan wordt er in beginsel geen sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Er gelden enkele uitzonderingen.

Voor alle normen en afstanden geldt dat deze alleen bij ontwikkelingen van veehouderijen of nieuwe ruimtelijke functies aan de orde zijn als toetsingscriterium. Er is in de huidige wet- en regelgeving geen verplichting opgenomen voor bedrijven om aan de norm te gaan voldoen.

Uitgangspunten voor het bestemmingsplan

Gezien de strengere normen uit de Vr2014 heeft de gemeente deze normen opgenomen in het bestemmingsplan bij de toetsing van de ontwikkeling van een veehouderij. Voor de toetsing van de aanvaardbaarheid van andere functies stelt de VR 2014 geen directe eisen. Daar gelden de toetswaarden uit de gemeentelijke beleidsregel.

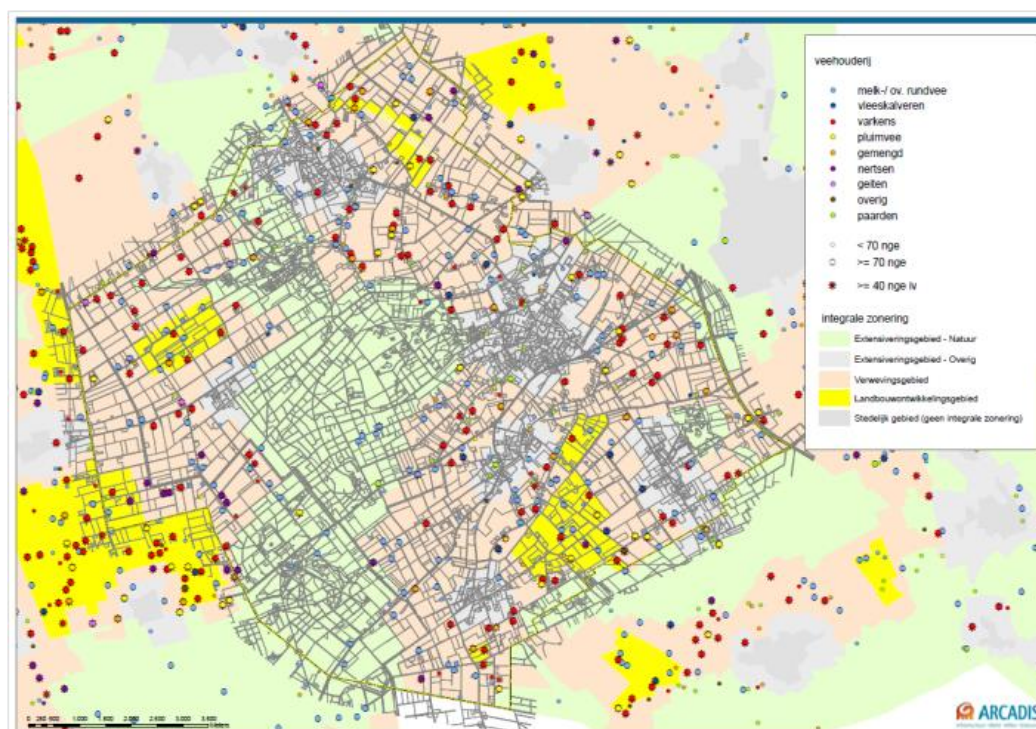
3.5. Provinciale kaders: Structuurvisie en Verordening ruimte

Van Reconstructieplan naar Verordening Ruimte 2014

In april 2005 hebben Provinciale Staten zeven reconstructieplannen vastgesteld, waaronder het gebied waartoe de gemeente Gemert-Bakel behoort. De reconstructieplannen hebben hun basis in de Reconstructiewet concentratiegebieden. De reconstructiegebieden zijn in de Reconstructieplannen gebied dekkend verdeeld in extensiveringsgebieden, verwevingsgebieden en landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's).

Het beleid voor de intensieve veehouderij zoals dat in de reconstructieplannen is vastgesteld is later in de provinciale Verordening Ruimte deels overgenomen. Maar het is op een aantal onderdelen aangescherpt, mede naar aanleiding van de behandeling van het Burgerinitiatief over de negatieve gevolgen en schaalvergroting in de intensieve veehouderij. Het betreft de volgende aanscherpingen.

- Binnen extensiveringgebieden is geen nieuwvestiging, uitbreiding (van bouwblokken), hervestiging of omschakeling van intensieve veehouderijen mogelijk. Uitbreiding van bebouwing ten behoeve van intensieve veehouderij binnen het bestaande bouwblok is sinds 1 oktober 2010 niet meer mogelijk.
- Binnen verwevingsgebieden en LOG's is hervestiging of uitbreiding onder vooraarden mogelijk. Bouwblokken mogen, enkele uitzonderingen daargelaten, niet groter worden dan 1,5 hectare. Nieuwvestiging is niet (meer) mogelijk, omschakeling (onder) voorwaarden nog wel.

Figuur 8 Integrale zoning intensieve veehouderij en veehouderijen (deze zoning in provinciaal beleid inmiddels aangepast)

Met de herziening van de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening en de Verordening Ruimte in 2014, is het onderscheid tussen verwevingsgebieden en landbouwontwikkelingsgebieden komen te vervallen. Landbouwontwikkelingsgebieden hebben vanuit de provinciale optiek geen functie meer.

Zorgvuldige veehouderij

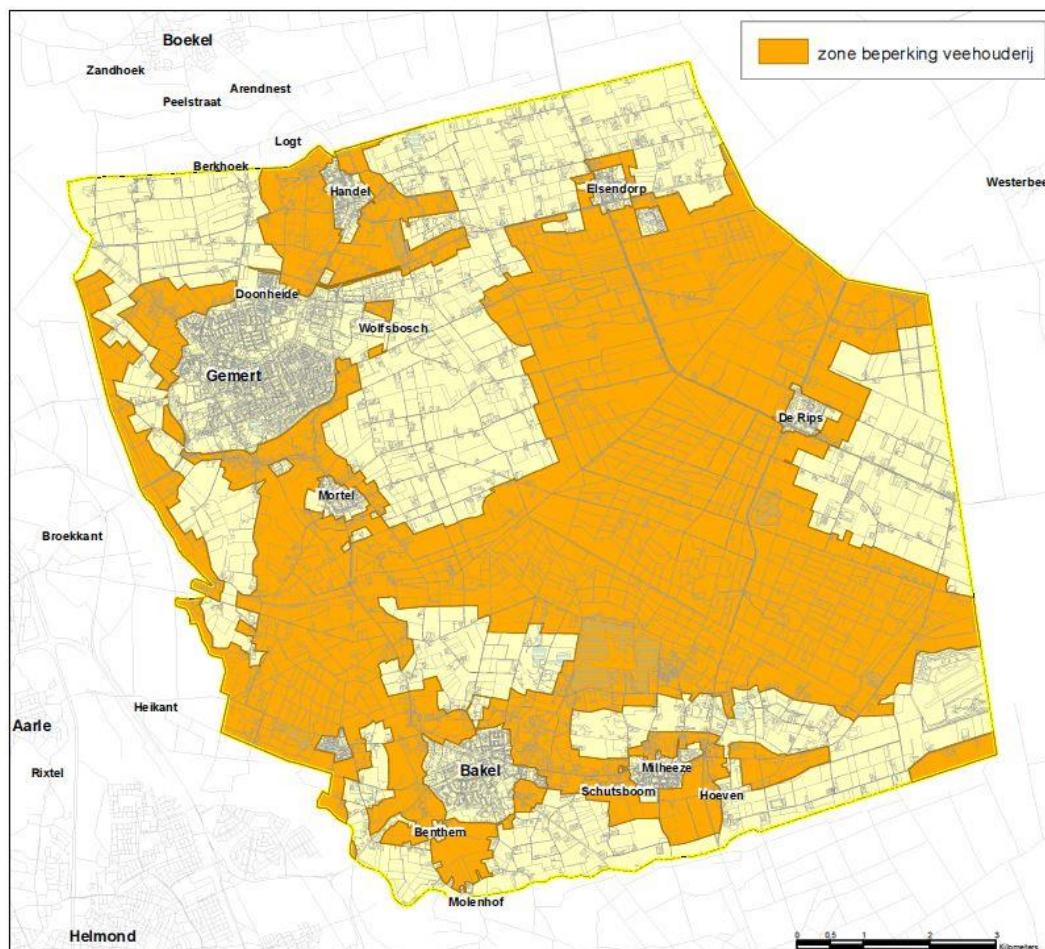
Daarnaast is het provinciale beleid gebaseerd op het uitgangspunt dat ontwikkelruimte verdiend moet worden met stappen in verduurzaming. Dit uitgangspunt geldt voor alle veehouderijen, dus niet alleen op de intensieve veehouderijen. Om de gewenste transitie naar een zorgvuldige veehouderij te ondersteunen, worden voorwaarden gesteld aan ontwikkelingen van veehouderijen. De criteria voor de stappen in verduurzaming zijn ingevuld met een maatlat, de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (hierna: BZV). Door ontwikkelruimte op bedrijfsniveau te koppelen aan een score, gegroepeerd rond de thema's volksgezondheid, dierenwelzijn en – gezondheid, natuur en milieu, wil de provincie bereiken dat iedere ontwikkeling van een veehouderij gepaard gaat met een meer duurzame bedrijfsvoering.

Er is daarbij besloten dat er alleen nog ontwikkelruimte wordt geboden aan veehouderijen, als daarmee de ontwikkeling naar een zorgvuldige veehouderij in gang wordt gezet. De basis voor die systematiek wordt gelegd door de huidige omvang van alle veehouderijen vast te leggen, zowel qua omvang van het bouwperceel als omvang van de oppervlakte van gebouwen.

Voor veehouderijen is het volgende systeem uitgewerkt:

- **Hoofregel:** de bebouwing wordt op de muur begrensd, er wordt geen uitbreiding toegelaten van bestaande bouwblokken en er is geen omschakeling of VAB-vestiging van veehouderijen mogelijk. Dit betekent dat iedere ontwikkeling van veehouderijen –ook binnen toegekende bouwblokken- wordt stilgelegd.
- **Uitzondering:** aan alle veehouderijen buiten het gebied Beperkingen veehouderij kan ontwikkelingsruimte geboden worden (uitbreiding bebouwing binnen het vigerende bouwblok, uitbreiding bouwblokken tot maximaal 1,5 hectare en omschakeling naar een veehouderij tot ten hoogste 1,5 hectare) mits dit bijdraagt aan de ontwikkeling van een zorgvuldige veehouderij. Hieraan zijn diverse voorwaarden verbonden, zoals een zorgvuldige dialoog en normen voor geur en fijn stof op gebiedsniveau.

Er zijn in de Verordening Ruimte 2014 uitzonderingsbepalingen op de maximale bouwblok omvang van 1,5 ha verwerkt opgenomen: voor knelgevallen en grondgebondenheid. De integrale zonering voor de intensieve veehouderij is vervallen. De functie van extensiveringsgebied blijft wel behouden. Daarvoor is een aparte aanduiding opgenomen: Beperkingen veehouderij. Grondgebonden veehouderijen die gelegen zijn in de zone “Beperkingen veehouderij” (= de voormalige extensiveringsgebieden) kunnen wel uitbreiden tot een bouwblok van maximaal 1,5 hectare.

Figuur 9 Zone beperkingen veehouderij

Sinds 2005 stuurde de provincie op extensivering van de intensieve veehouderij in de gebieden rond kernen en natuurgebieden en gaf de provincie ruimte voor ontwikkeling in de overige delen in het buitengebied, aanvankelijk nog het meest in de landbouwontwikkelingsgebieden. Sinds 2010 is het provinciaal beleid aangepast en aangescherpt. In het provinciaal ruimtelijk beleid hebben de landbouwontwikkelingsgebieden geen bijzondere functie meer ten opzichte van de verwevingsgebieden. In de extensiveringsgebieden sluit de provincie de bouw van extra stallen voor intensieve veehouderijen nog steeds uit en zijn de mogelijkheden voor grondgebonden veehouderijen gelimiteerd.

In de provinciale Verordening Ruimte 2014 staan regels waarmee een gemeente rekening moet houden bij het ontwikkelen van bestemmingsplannen. In artikel 7.3 zijn normen voor geur en fijn stof op gebiedsniveau opgenomen. Deze normen geven invulling aan de grenzen die vanuit gebiedsniveau aan individuele ontwikkelruimte gesteld worden. Zo is in artikel 7.3. lid 1 van de Verordening Ruimte 2014 is het volgende opgenomen ten aanzien van de geurbelasting door veehouderijen:

Een bestemmingsplan gelegen in gemengd landelijk gebied kan voorzien in een uitbreiding van, een vestiging van of een omschakeling naar een veehouderij, mits is aangetoond dat de kans op cumulatieve geurhinder (achtergrondbelasting) op geurgevoelige objecten, in de bebouwde kom niet hoger is dan 12 % en in het buitengebied niet hoger is dan 20 %, tenzij er -indien blijkt dat de achtergrondbelasting hoger is dan voornoemde percentages-maatregelen worden getroffen door de veehouderij die tot een daling leiden van de achtergrondbelasting, welke ten minste de eigen bijdrage aan de overschrijding van de achtergrondbelasting compenseert;

De geurnormen zijn opgenomen om ervoor te zorgen dat er op gebiedsniveau, geen nieuwe overbelastingen voor geurhinder ontstaan en om bij te dragen aan een afname van de belasting waar deze cumulatief te hoog is. Door voor het aspect geurhinder onder voorwaarde van een proportionele bijdrage aan de afname van geurhinder ontwikkelingen toe te staan neemt de overbelasting af. Maatregelen op het gebied van geurhinder hebben over het algemeen ook een verlagend effect op emissie van fijn stof.

Ook de regels die zijn opgenomen voor fijn stof beogen om op gebiedsniveau verdere overschrijdingen van de wettelijke norm tegen te gaan. Het wordt steeds duidelijker dat stof uit de veehouderij ook drager kan zijn van ziektekiemen en drager is van zogenaamde endotoxinen welke zich via de lucht verspreiden. Een belangrijke doelstelling van de provincie bij de Transitie naar zorgvuldige veehouderij is om volksgezondheidsaspecten in zijn volle omvang te betrekken bij het bieden van ontwikkelruimte aan veehouderijen. Gebleken is dat de landelijke regels voor fijn stof (nog) onvoldoende sturing geeft om op gebiedsniveau een overbelaste situatie te voorkomen. De provincie heeft daarom een jaargemiddelde waarde van 31,2 microgram opgenomen in de Verordening Ruimte 2014. Deze waarde komt volgens het RIVM overeen met de wettelijke norm van 35 keer overschrijding van de etmaalnorm van 50 microgram.

Via de Verordening Ruimte 2014 stelt de provincie dus grenzen aan de achtergrondbelasting bij het beoordelen van de aanvaardbaarheid van een ruimtelijke ontwikkeling van een veehouderij. Die normen zijn dus niet bedoeld voor het beoordelen van de aanvaardbaarheid van bijvoorbeeld woningbouw of functieveranderingen nabij veehouderijen (dit kan de gemeente echter wel zelf regelen). Wel is er indirect een relatie, omdat de realisatie van woningen of andere gevoelige functies nabij veehouderijen kan leiden tot een beperking van de ontwikkelingsmogelijkheden van omliggende veehouderijen (toets wel of geen aantasting bestaande rechten). Daarnaast kunnen de in de Verordening Ruimte 2014 opgenomen grenswaarden door de gemeenteraad als voorbeeld of richtwaarde gebruikt worden, in het kader van een toets op een goed woon- en leefklimaat. De gemeente Gemert/Bakel heeft hiervoor de “Beleidsregel Ruimtelijke ontwikkelingen en geurhinder gemeente Gemert-Bakel 2013” vastgesteld.

Sinds 2014 stuurt de provincie Noord-Brabant via de ruimtelijke ordening op de cumulatieve geurbelasting en concentratie van fijn stof bij uitbreiding van intensieve veehouderijen. Gemeenten zijn verplicht die provinciale toets toe te passen bij nieuwe ruimtelijke procedures.

In juli 2017 hebben Provinciale Staten van Noord-Brabant de Verordening ruimte 2014 gewijzigd vastgesteld. Ook is de provinciale Verordening natuurbescherming aangepast. De wijzigingen betreffen regels m.b.t. de regelgeving rond mest uit de veehouderij, de stikstofuitstoot uit stallen van veehouderijen, het oppervlak aan stallen voor de intensieve veehouderij in regio's in Noord-Brabant (“staldering”) en regels over een zorgvuldige bedrijfsvoering in relatie tot uitbreiding van stallen of bouwblokken van veehouderijen.

Moratorium nieuwe initiatieven geitenhouderijen

Uit het uitgebrachte rapport Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (aanvullende studies, RIVM 2017-0062) blijkt dat er een verhoogde kans op longontsteking is voor mensen die in een straal van 2 km rondom een geitenhouderij wonen. De Minister van I&M heeft aangegeven dat gemeenten een moratorium kunnen instellen. Bij besluit van 7 juli 2017 hebben Provinciale Staten hiertoe, in de zin van een aanpassing van de Verordening Ruimte, besloten: bestemmingsplannen (en andere ruimtelijke plannen) sluiten de vestiging van, de uitbreiding van, de omschakeling naar en een toename van de oppervlakte dierenverblijf bij geitenhouderijen uit. Dit betreft een tijdelijke regeling, tot 15 juli 2020.

Staldering

De veehouderij, met name de varkenshouderij, heeft zich de afgelopen jaren geconcentreerd in Oost- en Midden-Brabant. Om verdere concentratie van de veehouderij tegen te gaan, wil de provincie op regionale schaal de omvang van de veestapel begrenzen. In die delen van Brabant waar al een hoge veedichtheid is wordt de bouw van nieuwe stallen alleen planologisch mogelijk gemaakt als er oude stallen verdwijnen: staldering. De regels zijn opgenomen in de gewijzigde Verordening ruimte (juli 2017), regels die rechtstreeks doorwerken in gemeentelijke bestemmingsplannen.

Er zijn zes deelregio's in Midden en Oost-Brabant benoemd. De gemeente Gemert-Bakel is in een regio ingedeeld samen met de gemeenten Laarbeek, Helmond, Deurne, Asten en Someren. Staldering betekent concreet dat er voor elke nieuwe m2 stal elders in de deelregio 1,1 m2 stal moet worden afgebroken of gebruikt voor een andere bestemming. Dit geldt voor al het vee dat in gebouwen wordt gehouden, met uitzondering van de melkveehouderij. Het instrument staldering, het daarbij behorend flankerend beleid en de ondersteuning bij de uitvoering wordt nog verder uitgewerkt, o.a. in samenwerking met gemeenten.

Figuur 10 De zes deelregio's waarbinnen GS voorstellen het instrument staldering van toepassing te verklaren. (bron: provincie Noord-Brabant, 2017)

3.6. Aanpak urgentiegebieden

De partners in het Brabant Beraad hebben in januari 2014 afspraken gemaakt die er toe moeten leiden dat er in 2020 geen overbelaste situaties meer zijn in relatie tot de veehouderij. Hierbij is afgesproken dat gemeenten de gebieden aanwijzen waar actie nodig is om overbelasting op te lossen. Dit zijn de zogeheten urgentiegebieden.

Urgentiegebieden worden gevormd door één of meer overbelaste situaties in relatie tot de veehouderij zoals onder meer door een te hoge belasting met geur en/of fijn stof. De beleving van omwonenden met betrekking tot het leefklimaat en de gezondheidsrisico's speelt ook een belangrijke rol bij het bepalen van de urgentiegebieden. Afgesproken is dat burgers en boeren met elkaar het gesprek aan gaan om te bespreken wat de overlast is en hoe deze aangepakt kan worden.

Op provinciale kaarten die in opdracht van de provincie zijn gemaakt, zijn delen van Gemert-Bakel opgenomen als "potentieel urgentiegebied". De gemeenten bepalen zelf of en zo ja welke gebieden worden aangewezen als urgentiegebied en de inhoud van eventuele verbeterplannen voor deze gebieden. De gemeente Gemert-Bakel heeft geen specifieke urgentiegebieden aangewezen.

3.7. Wet natuurbescherming: Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en soortenbescherming

In Nederland is de bescherming van natuurwaarden sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet natuurbescherming. Deze wet regelt de bescherming van soorten, gebieden en houtopstanden en vervangt daarmee de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de gebieden die in de Wet natuurbescherming worden beschermd, de Natura 2000-gebieden. De bescherming van 'Beschermd Natuurmonumenten', zoals deze in de Natuurbeschermingswet 1998 was opgenomen, is komen te vervallen. Een aparte beschermde status van beschermde natuurmonumenten is niet nodig vanwege de bescherming die andere instrumenten bieden, bijna alle beschermde natuurmonumenten liggen in Natuur Netwerk Nederland.

Natura 2000-gebieden

Bij de besluitvorming rond plannen en projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden is het beschermingskader van toepassing dat de Wet natuurbescherming aan deze gebieden geeft. Artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming bevat de procedures die moeten worden gevolgd bij besluitvorming over deze plannen en projecten.

De vaststelling van het bestemmingsplan door de Gemeenteraad van Gemert-Bakel vindt plaats volgens de plantoetsing aan artikel 2.7 Wn:

Een bestuursorgaan stelt een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, uitsluitend vast indien is voldaan aan artikel 2.8, met uitzondering van het negende lid.

Daartoe maakt het bestuursorgaan alvorens het plan vast te stellen een Voortoets/Passende Beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied. Een besluit wordt alleen genomen indien het bestuursorgaan zich op grond van de Voortoets/Passende Beoordeling ervan heeft verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast.

Voor de plantoetsing art. 2.8 is dus een Voortoets/Passende Beoordeling nodig. In de Voortoets/Passende Beoordeling wordt gedetailleerd in kaart gebracht wat de effecten (kunnen) zijn van het bestemmingsplan op de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen eventueel genomen kunnen worden om deze natuurlijke kenmerken niet aan te tasten (ook wel significant negatieve gevolgen genoemd).

Zekerheid bestaat wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel is over de afwezigheid van schadelijke gevolgen. Als schadelijke gevolgen niet kunnen worden

uitgesloten, kan het plan worden vastgesteld c.q. de vergunning alsnog worden verleend aan de hand van de 'ADC- criteria'. De criteria geven aan dat bij mogelijke significante negatieve gevolgen alleen vergunning verleend kan worden wanneer aan alle volgende criteria wordt voldaan: A) het ontbreken van alternatieve oplossingen; D) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard; C) met het voorschrift verbonden aan de vergunning dat de initiatiefnemer compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft.

In de Voortoets/Passende Beoordeling moet tevens rekening gehouden worden met cumulatieve effecten. De Wet natuurbescherming vraagt, in navolging van de Habitatrichtlijn (art. 6 lid 3), bij de beoordeling van de significantie van negatieve gevolgen van een plan ook de gevolgen van andere plannen, projecten en activiteiten te betrekken. Hierbij moet worden getoetst of alle ingrepen tezamen tot significant negatieve gevolgen kunnen leiden.

Programmatiese Aanpak Stikstof (PAS)

Al jaren lang vormt de hoge depositie van stikstof, afkomstig van landbouw, verkeer en industrie, een grote belemmering voor de besluitvorming rond projecten die stikstof emitteren. Het Rijk en de provincies hebben de Programmatiese Aanpak Stikstof (PAS) ontwikkeld, om deze impasse te doorbreken. De PAS is op 1 juli 2015 in werking getreden onder de Natuurbeschermingswet 1998 en deze is voortgezet onder de Wet natuurbescherming.

Essentie van de PAS is dat extra geïnvesteed wordt in emissiebeperkende maatregelen in de landbouw en in het herstel van habitattypen en leefgebieden binnen de Natura 2000-gebieden.

Een deel van de extra daling van de stikstofdepositie die hiermee wordt bereikt, kan opnieuw ingezet worden voor economische ontwikkeling (zogenaamde ontwikkelingsruimte), terwijl de herstelmaatregelen waarborgen dat de instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden worden gerealiseerd.

Kort gezegd komt PAS op het volgende neer. Bijdrages van < 0,05 mol N/ha/jaar zijn vrijgesteld (geen melding of vergunning nodig). Is de bijdrage \leq 1 mol N/ha/jaar, dan is een melding nodig. Bij een bijdrage van > 1 mol N/ha/jaar is een vergunning vereist. Dit is begrensd tot maximaal 3 mol N/ha/jaar per inrichting.

De ontwikkelingsruimte uit de PAS kan op drie manieren worden toegekend :

- Projecten die een depositie veroorzaken van minder dan 1 mol/ha/jaar (berekend met het programma AERIUS); deze projecten dienen zich aan te melden, ontwikkelingsruimte is in beginsel beschikbaar.
- Prioritaire projecten (segment 1), die in de Regeling PAS zijn genoemd. De ontwikkelingsruimte voor deze projecten is op voorhand gereserveerd; op basis hiervan kan GS een vergunning verlenen.
- Overige projecten dienen een vergunning aan te vragen in de vorm van een toestemmingsbesluit van GS.

Figuur 11 Verdeling van ontwikkelingsruimte onder de PAS

In het kader van de PAS kan er alleen ontwikkelruimte worden toegekend aan projecten en niet aan bestemmingsplannen (met uitzondering van plannen voor prioritaire projecten en bestemmingsplannen die vallen onder de Crisis- en Herstelwet).

Depositieruimte wordt per PAS-gebied op hectareniveau vastgesteld en toegedeeld en wordt steeds voor een periode van zes jaar vastgesteld. De depositieruimte is de ruimte die beschikbaar is voor economische ontwikkelingen. Een deel van de ruimte is beschikbaar voor ontwikkeling van veehouderij. In de PAS wordt uitgegaan van een drempelwaarde. Effecten onder de drempelwaarde worden als niet significant beschouwd of worden meegenomen in de ontwikkelruimte die de PAS moet bieden. Zolang er ontwikkelruimte beschikbaar is bedraagt de drempelwaarde 1 mol/ha/jaar depositie. Veehouderijen die ontwikkelruimte nodig hebben die boven de drempelwaarde ligt, moeten daarvoor ontwikkelruimte aanvragen bij de provincie.

Verordening natuurbescherming Noord-Brabant

De Verordening stikstof en Natura 2000 en de Verordening vrijstellingen ex artikel 65 Flora- en faunawet zijn ingetrokken en ongewijzigd opgenomen in de Verordening natuurbescherming.

Op provinciaal niveau en specifiek voor de veehouderijen heeft de provincie Noord-Brabant de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant vastgesteld. De verordening stelt (extra) technische eisen aan stallen die qua emissiereductie verder gaan dan de vereisten uit Besluit Huisvesting (ook na de aanpassing daarvan t.b.v. de PAS). Nieuwe stallen worden vanaf juli 2010 getoetst aan de streefwaarden die in de bijlagen bij de verordening zijn genoemd en de toepassing van stallen/technieken met een ammoniakemissie per dier die ligt onder die streefwaarden. Deze eisen gelden voor nieuwe stallen, niet voor bestaande stallen. Uiterlijk op 1 januari 2028 (na drie beheerplanperioden) dient het bedrijf als geheel gemiddeld te voldoen aan de vereisten uit de provinciale verordening.

Voor varkensbedrijven zijn er technieken (emissiearme stallen, luchtwassers) beschikbaar en toepasbaar die leiden tot extra emissiereductie.

Varkensbedrijven kunnen zo uitbreiden met het aantal dierplaatsen zonder dat er sprake hoeft te zijn van een toename van de ammoniakemissie. Voor melkveebedrijven zijn

dergelijke technieken nu nog niet of slechts beperkt beschikbaar, waardoor er minder mogelijkheden zijn om via de inzet van techniek het aantal dierplaatsen uit te breiden zonder een toename van de ammoniakemissie. Voor pluimveebedrijven zijn er nog knelpunten met betrekking tot de toepasbaarheid/werking van luchtwassers.

Soorten bescherming

De Wet natuurbescherming bevat ook de regels van de ingetrokken Flora- en faunawet. Deze wet regelt de bescherming van inheemse dier- en plantensoorten.

Op het gebied van soortbescherming is het uitgangspunt van de Wet natuurbescherming dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan; het 'nee, tenzij-principe'.

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De Wet natuurbescherming kent de volgende drie categorieën beschermde soorten:

1. Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Europese Vogelrichtlijn;
2. Soorten, niet vogels zijnde, van de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt;
3. 'Andere soorten', waaronder soorten die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

De drie beschermingsregimes kennen elk hun eigen verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen voor vogels en overige Europese soorten (categorie 1 en 2) zijn letterlijk overgenomen uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de andere, 'nationaal' beschermde soorten (categorie 3) gelden verbodsbepalingen die geïnspireerd zijn op de Habitatrichtlijn, maar in sommige opzichten minder streng zijn.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Er mag alleen van de verbodsbepalingen worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Er moet sprake zijn van een in de wet genoemd belang. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn, zoals ruimtelijke ontwikkeling, volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Er mag geen afbreuk worden gedaan aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen is bovendien vrijstelling mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit betekent dat voorafgaand aan handelingen inzichtelijk moet zijn welke natuurwaarden aanwezig zijn, de kwetsbaarheid hiervan en de mogelijke gevolgen die de handeling hiervoor kan hebben. Bij de uitvoering van de handelingen dienen negatieve gevolgen zoveel mogelijk te worden voorkomen, dan wel beperkt of ongedaan te worden gemaakt.

De zorgplicht is altijd van toepassing, ongeacht vrijstelling of ontheffing.

3.8. Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Wet ammoniak en veehouderij (Wav)

Om de natuur in Nederland tot een goed functionerend ecologisch netwerk te maken, is het NNN (voorheen Ecologische Hoofdstructuur, EHS) begrensd en aangelegd als netwerk van bestaande en nieuwe natuur. Het wettelijke kader voor het aanwijzen (begrenzen) en beschermen van het NNN zijn de Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte (SVIR) en Besluit Algemene Regels Ruimtelijke Ordening (Barro). Het NNN wordt op provinciaal niveau uitgewerkt in provinciale structuurvisies en Verordening Ruimte (wettelijk toetsingskader en ruimtelijke ordening) en natuurbeheerplannen (financieel kader en uitvoering). Op het NNN is ook de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) van toepassing. De Wav is het wettelijke kader dat van toepassing is bij de toetsing van ammoniakinvloeden op het NNN.

Op 1 mei 2007 is de gewijzigde Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden. De Wav is bedoeld ter bescherming van de zeer kwetsbare gebieden tegen de effecten van ammoniakdepositie. Provinciale Staten wijzen deze zeer kwetsbare gebieden aan op basis van criteria die in de wet staan vermeld. De Wav bevat regels met betrekking tot de ammoniakemissie uit dierenverblijven. Het bevoegd gezag moet die regels toepassen bij beslissingen over de verlening van milieuvergunningen voor veehouderijen. De wet geeft regels voor veehouderijen die in een zeer kwetsbaar gebied of in een zone van 250 meter rondom zo'n kwetsbaar gebied liggen. Hoofdlijn hierbij is dat vestiging in deze zones niet mogelijk is en dat uitbreiding slechts mogelijk is binnen een bedrijfsemissieplafond. Alleen voor verzuring gevoelige gebieden, of delen daarvan, die zijn gelegen in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) kunnen als zeer kwetsbaar gebied worden aangewezen (art. 2, lid 2 Wav). Alle voor verzuring gevoelige gebieden, die in Beschermde Natuurmonumenten of Natura 2000-gebieden liggen, moeten worden aangewezen als zeer kwetsbaar gebied, op voorwaarde dat ze binnen het NNN liggen. Provinciale Staten zijn hiertoe verplicht (art. 2, lid 3 Wav).

3.9. Teeltondersteunende voorzieningen

Agrarische bedrijven die een vollegrondse bedrijfsvoering voeren (tuinbouwbedrijf of boomkwekerij) kunnen gebruik maken van teeltondersteunende voorzieningen. Deze ondersteunende voorzieningen zijn onder te verdelen in permanente en tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen. Teeltondersteunende kassen of tunnelkassen zijn geen teeltondersteunende voorzieningen.

Permanente teeltondersteunende voorzieningen

Beleidsrichting provincie In de Verordening ruimte is een teeltondersteunende voorziening als volgt gedefinieerd: ondersteunende voorziening die een onderdeel is van de vollegrondse bedrijfsvoering van een tuinbouwbedrijf of boomkwekerij. De provincie maakt onderscheid tussen permanente en tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen. Per type hanteert de provincie een beleidsrichting die hieronder nader is toegelicht.

- Provinciaal beleid permanente teeltondersteunende voorzieningen

Permanente teeltondersteunende voorzieningen worden voor onbepaalde tijd gebruikt, zoals bakken op stellingen (aardbeien) en containervelden. De provincie heeft permanente teeltondersteunende voorzieningen als volgt gedefinieerd: teeltondersteunende voorziening die voor onbepaalde tijd wordt gebruikt, niet zijnde een kas. Vanwege de relatief grote ruimtelijke uitstraling, de duurzaamheid van de voorziening en het ontbreken van een directe relatie met het grondgebruik mogen permanente voorzieningen (stellingen, regenkapten, schaduwhallen, containervelden) uitsluitend binnen of aansluitend aan het bouwvlak worden opgericht. Als het bouwvlak te klein is om de permanente voorzieningen te realiseren kan een vergroting van het bouwvlak worden aangevraagd middels een differentievlak ten behoeve van de permanente voorzieningen. Vanwege de doelen voor de groenblauwe mantel is er een grens gesteld aan het gebruik van permanente voorzieningen, te weten uitsluitend op of direct grenzend aan het bouwvlak tot ten hoogste 3 hectare.

- Bestemmingsplanregels

In de scenario's is het mogelijk permanente teeltondersteunende voorzieningen op te richten. Hiervoor gelden een aantal voorwaarden, te toetsen door middel van een afwijkingsprocedure:

- de teeltondersteunende voorzieningen dienen uit een oogpunt van agrarische bedrijfsvoering noodzakelijk te zijn;
- indien er sprake is van de provinciale aanduiding 'behoud en herstel watersystemen', dient advies ingewonnen te worden bij het betrokken waterschapsbestuur;
- binnen de provinciale structuur 'Natuur Netwerk Brabant' zijn permanente teeltondersteunende voorzieningen niet toegestaan;
- de maximale oppervlakte aan teeltondersteunende voorzieningen per agrarisch bedrijf bedraagt 4 hectare;
- in afwijking van het bepaalde onder c., bedraagt de maximale oppervlakte aan teeltondersteunende voorzieningen per agrarisch bedrijf binnen de provinciale structuur 'groenblauwe mantel' 3 hectare;
- de voorzieningen dienen direct aansluitend op het bestemmingsvlak 'Agrarisch - agrarisch bedrijf' te worden gerealiseerd;
- er is een inrichtings- en beplantingsplan overlegd dat uitwijst dat voldaan wordt aan de uitgangspunten van het beeldkwaliteitsplan (bijlage bij bestemmingsplan), zodat er sprake is van een ruimtelijk aanvaardbare situatie.

Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen

Voorbeelden van tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn folies, insectengaas, acryldoek, wandelkappen, schaduwhallen, hagelnetten. Onder tijdelijk wordt verstaan dat deze voorzieningen op dezelfde locatie gebruikt kunnen worden zo lang de teelt dit vereist, met een maximum van circa 6 maanden.

Teeltondersteunende voorzieningen hebben in de tuinbouw een aantal voordelen:

- het teeltseizoen kan ermee worden verlengd;
- in samenhang daarmee kan een meer gelijkmatige arbeidsverdeling plaatsvinden op het bedrijf;
- het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan worden teruggedrongen.

- Provinciaal beleid

In de Verordening ruimte is geen beleid opgenomen voor tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen die gelegen zijn in het gemengd landelijk gebied en groenblauwe mantel. Alleen in het Natuur Netwerk Brabant is het nee-tenzij principe van toepassing. Gemeentes mogen een eigen afweging maken.

- Bestemmingsplanregels

De planregels maken het mogelijk grootschalige aaneengesloten teeltondersteunende voorzieningen op te richten. De voorzieningen worden rechtstreeks toegestaan en zonder beperking in oppervlakte, waarbij er geen nadere afweging mogelijk is omtrent de aantastingen van gebiedswaarden (landschap, cultuurhistorie, natuur etc.).

3.10. Mestbewerking

- Provinciaal beleid

De Verordening ruimte bevat regels voor mestbewerking. Onder mestbewerking wordt verstaan de toepassing van basistechnieken of combinaties daarvan met als doel de aard, samenstelling of hoedanigheid van dierlijke mest te wijzigen, zoals droging, bezinking, (co)vergisting, scheiding, hygiëniseren of indamping van mest.

Mestbewerking is alleen toegestaan ten behoeve van ter plaatse geproduceerde mest.

Voor initiatieven in het buitengebied voor de bewerking van mest die niet ter plaatse is geproduceerd zijn rechtstreeks werkende regels opgenomen omdat het beleid de vestiging van mestbewerking op bedrijventerreinen wil ondersteunen. Daar is de ontwikkeling van mestbewerkingsinitiatieven voor derden alleen onder stringente voorwaarden -als uitzondering- mogelijk. Mestbewerking van ter plaatse geproduceerde mest wordt niet door deze rechtstreeks werkende regels geraakt.

- Bestemmingsplanregels

Het bestemmingsplan maakt het mogelijk dat op het bouwblok mestbewerking ten behoeve van ter plaatse geproduceerde mest plaatsvindt.

3.11. Huisvesting arbeidsmigranten

Tijdelijke huisvesting van werknemers is via een afwijkingsprocedure op het bouwblok toegestaan. Hieraan is geen maximum aan oppervlakte, aantal huisvestingseenheden of aantal personen verbonden. De huisvesting vindt uitsluitend plaats voor werknemers op het eigen bedrijf.

3.12. Minicampings

Nieuwe minicampings zijn mogelijk na een afwijkingsprocedure, waarin een afweging plaatsvindt dat geen onevenredige aantasting van andere belangen plaatsvindt. De verkeersafwikkeling is een dergelijk belang, waardoor knelpunten m.b.t. verkeer kunnen worden voorkomen.

4. ALTERNATIEVEN EN REFERENTIESITUATIE

4.1. Alternatieven

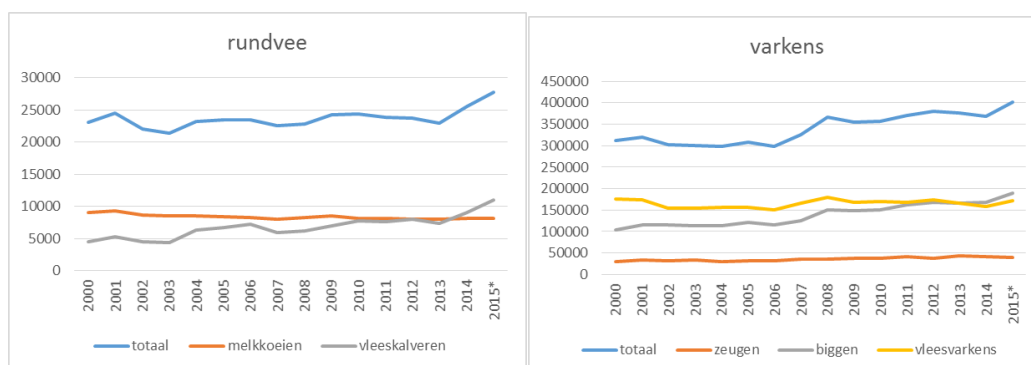
In het kader van de voorbereiding op het bestemmingsplan wil de gemeente inzicht krijgen in de effecten van de geboden ontwikkelruimte in het bestemmingsplan. Het gaat daarbij om effecten op het milieu voor die onderdelen van het bestemmingsplan waarbij er sprake kan zijn van belangrijke gevolgen voor het milieu.

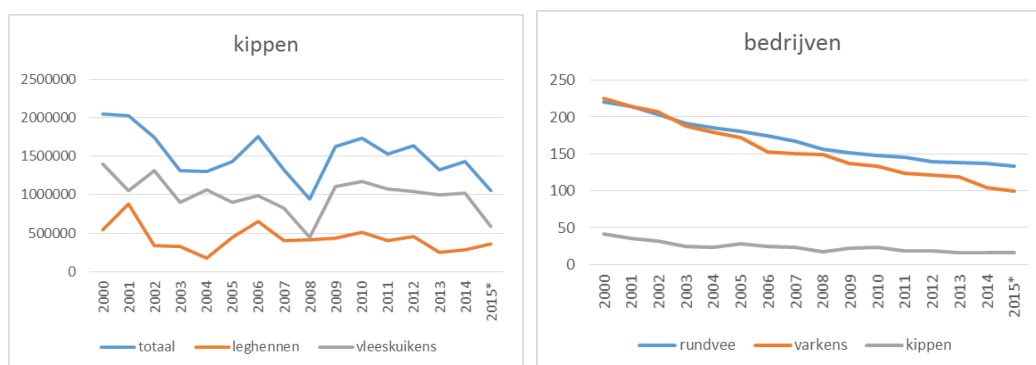
In het kader van een m.e.r. (procedure) wordt als basisregel gehanteerd dat alles waarover een nieuw besluit kan worden genomen onderdeel is van het voornemen. Toegespitst op het MER, dat vooral ingaat op de milieueffecten van de veehouderij betekent dit dat het voornemen is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- De begrenzing van de bouwblokken op de verbeelding van het bestemmingsplan. Hoeveel planologische ruimte wordt er geboden voor uitbreiding van bebouwing zonder dat hiervoor een nieuwe planologische procedure hoeft te worden doorlopen?
- Welke flexibiliteitsmogelijkheden biedt het plan? Welke besluiten kan het college nemen zonder dat hiervoor een nieuw besluit van de raad (vaststelling bestemmingsplan) nodig is? Hierbij gaat het om de ontheffings- en wijzigingsbevoegdheden van het college voor het vergroten van de bouwblokken.

In deze m.e.r.-procedure is er op basis van het concept voorontwerp bestemmingsplan een trendmatig groeiscenario (uitgaande van een trendmatige groei van de veehouderij) en een worst-case scenario (uitgaande van maximale groei van de veehouderij binnen de geboden planologische mogelijkheden) bepaald.

Uit beschikbare gegevens en een trendanalyse blijkt dat in de looptijd van de partiële herziening de trend naar minder maar grotere veebedrijven zal doorzetten. Dit is geïllustreerd in Figuur 12. Hierin staat het aantal dieren (rundvee, varkens en kippen) in de periode 2000-2015 weergegeven en het aantal bedrijven met rundvee, varkens of kippen. Bij een gelijkblijvende of groeiende veestapel neemt het aantal bedrijven in Gemert-Bakel gestaag af. Dit is in overeenstemming met de landelijke trend. Uitgaande van de ontwikkeling van de vergunde rechten in de periode sinds 2005, is in het trendmatig scenario uitgegaan van een groei van 10% van de economische omvang van de vergunde veestapel in de periode tot en met 2028.

Figuur 12: Ontwikkeling veehouderij Gemert-Bakel 2000-2015. Weergegeven is het aantal dieren en het aantal bedrijven, bron CBS 2016.

Trendmatig groeiscenario

Bij het trendmatig groeiscenario is uitgegaan van de bestaande vergunde rechten en is vervolgens de ruimte op de bouwblokken benut om de bestaande veestapel uit te breiden, indien de bouwblokaanduidingen dat toestaan. Daarbij is aangesloten bij de trend van schaalvergroting in de intensieve en melkveehouderij, door kleine bedrijven te laten stoppen en grotere bedrijven te laten groeien. De bouwblokken mogen daarbij groeien tot maximaal 1,5 ha. Bij bouwblokken die nu al groter zijn dan 1,5 hectare wordt uitgegaan van de huidige afmetingen.

De modelmatige uitgangspunten voor de intensieve veehouderij en melkrundveehouderij zoals die in dit MER gehanteerd zijn voor het trendmatig groeiscenario zijn:

- groei van bestaande, grotere bedrijven, krimp/stoppen van bestaande, kleinere bedrijven; trendmatige groei economische omvang veehouderij
- binnen de grenzen van planologische mogelijkheden bestemmingsplan
- binnen de grenzen van de milieuruimte ten aanzien van geurhinder (voorgroendnormen)
- 10 % groei van de iv en melkrundvee sector, gemeentebreed en met medeneming van de Nge's (zie onderstaand tekstkader) van de stoppers. Nertsenbedrijven groeien daarbij niet (blijvers). De vergunningen/meldingen zijn als uitgangspunt bij de bepaling van de omvang en het type veehouderijbedrijf genomen.

De Nederlandse grootte-eenheid (Nge) is een maat waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten wordt weergegeven en in dit MER gebruikt om de economische omvang van elke veehouderij locatie te duiden en om het type c.q. van een veehouderij locatie te bepalen. 70 nge komt ongeveer overeen met 1 volwaarde arbeidskracht voor intensieve veehouderijen, al zijn er verschillen tussen type bedrijven.

Intensieve veehouderij (iv)

- Locaties met < 40 Nge iv stopt met (de tak) iv.
- 40 < 70 nge iv in de zone “Beperking veehouderij” stopt met (de tak) iv.
- ≥ 70 nge iv in zone “Beperking veehouderij” blijft, maar groeit niet in iv.
- 40 - 70 nge iv in overige gebieden blijft, maar groeit niet in iv.
- Bedrijven met een neventak iv (aanduiding) blijft, maar groeit niet in iv.
- bedrijven met iv zonder agrarisch bouwblok, blijft, maar groeit niet in iv.
- overige bedrijven kunnen groeien in iv.

Melkrundveehouderij

- < 40 nge melkrundvee stopt met melkrundvee.
- melkrundvee op een bouwblok anders dan agrarisch blijft, maar groeit niet in melkrundvee.
- overige bedrijven met melkrundvee kunnen groeien in melkrundvee.

Bedrijven kunnen groeien voor zover de ruimte op de bouwblokken dat toelaat en de aanduiding dat toestaat. Voor de intensieve veehouderij is de aanvullende voorwaarde dat er milieuruimte is ten aanzien van geurhinder. Daarbij zijn de voorgrondnormen uit de “Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Gemert-Bakel 2013” gehanteerd.

Er is in dit scenario van uitgegaan dat bedrijven groeien door uitbreiding van de nu aanwezige diersoort. Wel is dit gestandaardiseerd; melkrundveebedrijven groeien in melk- en kalfkoeien, varkensbedrijven groeien in “zeugen gesloten”, pluimveebedrijven in leghennen, vleeskalverhouderijen in vleeskalveren, geitenhouderijen in geiten. Nertsenhouderijen, welke vooruitlopend op het verbod in 2024 (goeddeels) op slot zijn gezet, zijn als blijvers geclassificeerd.

Bij de groei is uitgegaan van de dieraantallen voor een standaard bedrijf zoals voor iv en melkrundvee genoemd in “Alle vlees duurzaam” van de Commissie Van Doorn, ongeveer 300 nge per 1,5 hectare bouwblok. De in het scenario gebruikte standaard-dieraantallen en emissies zijn gegeven in Tabel 2. Uitgangspunt is tevens dat alle bedrijven (groeiers zowel als blijvers) voldoen aan de emissie-eisen uit het Besluit emissiearme huisvesting Voor de bedrijven die groeien zijn is tevens aangenomen dat voldaan wordt aan de eisen voor nieuwe stallen uit de Verordening Natuurbescherming (normen zoals vastgesteld in en voor 2017).

		Aantal	NH3 kg/jaar	Ou oud/sec	Fijn stof kg/jaar
Melkrundvee	Melk- en kalfkoeien	250	1750	0	37000
Varkens	Zeugen gesloten	500	2137	15950	152700
Pluimvee	Leghennen	120000	6600	40800	5520000
Vleeskalveren	Vleeskalveren	2500	2750	49000	32500
Geiten	Melkgeiten	2500	1500	47000	47500

Tabel 2 Standaard-dieraantallen en emissie zoals toegepast in het trendmatig groeialternatief

In Gemert-Bakel zijn 360 veehouderijbedrijven/locaties met vee welke zijn meegenomen in de analyse. Er zijn 147 locaties zonder iv en 213 locaties met (enig) iv.

Modelmatig zijn aan de als groeiers aangemerkte bedrijven extra Nge's toegekend, in evenredigheid met de huidige bedrijfsgrootte, rekening houdend met de planologische ruimte (binnen het bouwblok) en de milieuruimte (voorgrondnormen geur). Afzonderlijke bedrijven groeien daarbij totdat de Nge's van de stoppers herverdeeld zijn en er een totale groei bereikt is van 10% van de iv-sector. Een dergelijke ontwikkeling past bij de ontwikkeling van de intensieve veehouderij in Gemert-Bakel het verleden (zie deel A).

Ook aan de locaties met melkrundvee (mrv) zijn aan de als groeiers aangemerkte bedrijven extra Nge's toegekend, in evenredigheid met de huidige bedrijfsgrootte, rekening houdend met de planologische ruimte (binnen het bouwblok). Afzonderlijke bedrijven groeien daarbij totdat de Nge's van de stoppers herverdeeld zijn en er een totale groei bereikt is van 10% van de melkrundvee-sector.

De milieuruimte (geur, ammoniak) is voor wat betreft de ontwikkeling van de melkrundvee minder bepalend. Tenminste, uitgaande van een PAS-drempelwaarde van 1 mol/ha/jaar. Binnen die drempelwaarde is er (veel) ruimte voor groei van de emissie per bedrijf. Wordt die drempelwaarde kleiner vanwege de eerder toegekende ontwikkelruimte (geen 1 mol maar 0,05 mol), dan is de (schaarse) milieuruimte op het gebied van ammoniak en Natura2000 wel randvoorwaarde stellend voor de ontwikkeling van de melkveehouderij.

Worst-case scenario

Het worst-case scenario bestaat uit drie verschillende scenario's: één worst-case voor ammoniak, één worst-case voor geurhinder (die weer bestaat uit twee varianten) en één worst-case voor fijn stof.

In de worst-case scenario's is uitgegaan van de bouwblokken op een bestemmingsvlak "Agrarisch – Agrarisch bedrijf" uit het concept ontwerp bestemmingsplan en de maximale mogelijkheden die er geboden worden voor het houden van verschillende soorten vee. Uitgangspunt daarbij is dat de bestaande bouwblokken mogen groeien tot maximaal 1,5 ha. Bij bouwblokken die nu al groter zijn dan 1,5 hectare wordt uitgegaan van de huidige afmetingen.

De bouwblokken (met bestemming Agrarisch – Agrarisch bedrijf) zijn voor de scenario's onder te verdelen in vijf groepen:

- Bouwblokken met een functieaanduiding iv, niet gelegen in de zone beperking veehouderij, zijn gevuld met iv.
- Bouwblokken met een functieaanduiding iv, gelegen in de zone beperking veehouderij, zijn gevuld met melkrundvee.
- Bouwblokken zonder functieaanduiding iv, waar nu vee gehouden wordt, zijn gevuld met melkrundvee.

- Bouwblokken zonder functieaanduiding iv, waar nu geen vee gehouden wordt; hierop is geen vee geplaatst.
- Bouwblokken met de aanduiding glastuinbouw, hierop is geen vee geplaatst.

Per scenario is steeds gekozen voor een stal die voldoet aan het Besluit emissiearme huisvesting en de eisen van de provincie voor nieuwe stallen (Verordening Natuurbescherming), maar de hoogste emissie voor ammoniak, geur of fijnstof veroorzaakt. Vervolgens zijn alle bouwblokken (dus ook die waar nu geen vee op zit) uitgebreid tot de maximale omvang en gevuld met vee van de diersoort die toegestaan is volgens het bestemmingsplan (zie bovenstaand). Er is niet gekeken naar de huidige diersoort of veebezetting op het bouwblok, enkel naar de maximale mogelijkheden (qua emissies). Alle bouwblokken of bouwblokdelen groeien naar de maximale omvang van 1,5 ha (tenzij deze nu al groter zijn), zijn opgevuld met vee op basis van de dieraantallen voor een standaard bedrijf zoals voor iv en melkrundvee genoemd in “Alle vlees duurzaam” van de Commissie Van Doorn. Hierbij wordt uitgegaan van ongeveer 300 Nge per 1,5 hectare bouwblok. De worst-case situatie is per aspect ‘maximaal’ ingevuld: voor het aspect geurhinder is voor opvulling van het bouwblok uitgegaan van vleesvarkens, voor ammoniak en fijnstof van leghennen.

De diersoorten waarmee de bouwblokken zijn opgevuld en de bijbehorende emissie zijn weergegeven in Tabel 3.

Soort		Aantal	Rav-code	Emissiefactor	Emissie
Ammoniak¹					
					Kg/jaar
melkrundvee	Melk- en kalfkoeien	250	A1.10	7	1750
iv	Leghennen	120000	E2.12.1	0,068	8160
Geur					
					Ou/sec
melkrundvee	-	-	-	0	0
iv	Vleesvarkens	7500	D3.2.14	16,1	120750
Fijn stof					
					G/jaar
melkrundvee	Melk- en kalfkoeien	250	A1.10	148	37000
iv	Leghennen	120000	E2.10	54	6480000

Tabel 3 De diersoorten en bijbehorende emissies waarmee is gerekend bij de worst-case scenario's

¹ In het bestemmingsplan wordt een stikstofemissieplafond opgenomen. Bij het worst-case scenario voor ammoniak is hiermee geen rekening gehouden.

In principe zijn alle bouwblokken opgevuld met “nieuw vee”. Echter indien de huidige vergunde emissie hoger is dan de nieuw berekende emissie na opvulling is deze vervangen door de huidige emissie. Veehouderij die nu vergund/gemeld niet gelegen op een agrarisch bouwblok is in dit scenario als bestaand meegenomen.

Voor geurhinder zijn twee verschillende varianten op het worst-case scenario doorgerekend. In de eerste variant is geen rekening gehouden met de milieuruimte ten aanzien van geurhinder. In het tweede variant is hier wel rekening mee gehouden en is opgevuld tot de grens van wat op basis van de voorgrondnorm mogelijk is. Daarbij zijn voor deze worst-case analyse de voorgrondnormen uit de “Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Gemert-Bakel 2013” gehanteerd.

In het worst-case scenario zonder rekening te houden met de geurruimte is sprake van een groei van 110% in economisch omvang van de veestapel (Nge's), waarbij de ammoniakemissie 2,7 keer zo groot wordt, de geuremissie 5,3 keer zo groot wordt en de fijn stof emissie 20,5 keer zo groot wordt als in de vergunde situatie.

In het worst-case scenario rekening houdend met de geurruimte is sprake van een groei van 40% in economisch omvang van de veestapel (Nge's), waarbij de geuremissie 2,8 keer zo groot wordt als in de vergunde situatie.

4.2. Referentiesituatie voor de veehouderij

De milieueffecten van de huidige situatie plus de autonome ontwikkeling vormen gezamenlijk de referentiesituatie voor het MER, waarmee de alternatieven vergeleken moeten worden. Met name voor bestemmingsplannen buitengebied is het soms lastig om te bepalen welke elementen nu behoren tot de referentiesituatie en welke tot het voornemen.

Toegesplitst op de milieueffecten van de veehouderij is de referentiesituatie opgebouwd uit:

- Bouwvlakken en vergunningen voor de veehouderijen, voor zover die feitelijk zijn ingevuld;
- Bouwvlakken en vergunningen die nog niet (volledig) zijn ingevuld, maar wel op korte termijn worden ingevuld;
- Ontwikkelingen in de veehouderij op basis van andere reeds genomen besluiten (de zogenaamde autonome ontwikkeling), zoals het Besluit emissiearme Huisvesting die eisen stelt aan de stalsystemen (maximale emissies per dier) die worden toegepast.

Het is lastig te bepalen welk deel van de vergunde ruimte (= milieuvergunningen dan wel melding plichtige bedrijven vallend, hierna tezamen korthedshalve aangeduid als vergunningen) die nu nog niet is gerealiseerd op korte termijn (bijvoorbeeld binnen drie jaar) wel zal zijn gerealiseerd. De vergunningen van veehouderijen worden systematisch door gemeenten en provincie geregistreerd; informatie over concrete initiatieven of plannen om te investeren (of juist niet) is veel minder goed toegankelijk.

Een aanpak die daarom vaak wordt gehanteerd is:

- Op basis van de vergunde rechten van de veehouderijen in het plangebied en omgeving wordt de (vergunde) milieubelasting in beeld gebracht. Dus de milieubelasting op basis van de vergunde stalsystemen en het vergunde aantal dieren (Huidige situatie vergund).
- Uitgaande van de normen (maximale emissie per dierplaats) uit de Besluit emissiearme huisvesting. Kolom A (eisen voor bestaande stallen, 2015) wordt geschat hoe de milieubelasting zich zal ontwikkelen indien het nu vergunde aantal dieren is gehuisvest in stallen volgens die maximale emissiewaarden. Dus het huidig vergunde aantal dieren en de emissie per dier voldoet aan de eisen uit dit besluit. (Huidige situatie vergund + Besluit emissiearme huisvesting)
- Uitgaande van de CBS landbouwtellingen wordt op gemeenteniveau een inschatting gemaakt van het verschil tussen het vergunde aantal dierplaatsen (milieuvergunningen) en de opgave van het daadwerkelijk aantal dieren dat gemiddeld aanwezig is (CBS mei tellingen).
- De milieubelasting op basis van de huidige vergunde situatie (Huidige situatie vergund) en op basis van Besluit huisvesting (Huidige situatie vergund + Besluit huisvesting) kan met dat verschil worden “gecorrigeerd” om ten behoeve van de effectvergelijking de alternatieven te kunnen vergelijken met de referentiesituatie (Huidige situatie vergund + Besluit huisvesting + CBS-correctie veestapel) en met een inschatting van de huidige milieubelasting (Huidige situatie + CBS-correctie veestapel).

Hieronder worden de verschillende situaties kort toegelicht:

- Huidige situatie vergund
Met dit scenario wordt inzichtelijk wat de milieubelasting is van de aanwezige binnen de verleende vergunningen en meldingen. De basis voor dit scenario zijn de dieraantallen en stallen op basis van de verleende vergunningen en meldingen.
- Huidige situatie + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie Voortoets)
Dit scenario beschrijft de huidige situatie zoals de veehouderijen momenteel feitelijk in bedrijf zijn. Voor dit scenario gebruiken we het percentuele verschil tussen de vergunde rechten en werkelijk aanwezige dieren binnen de gemeente Gemert- Bakel. Voor ammoniak is er sprake van een ingeschatte afwijking tussen Huidige situatie vergund en Huidige situatie vergund + CBS-correctie veestapel van 20%. Voor geur is ingeschat dat er een verschil is van circa 20%. En voor fijn stof is ingeschat dat er een verschil is van circa 15%. Voor geur is de correctie doorgevoerd voor alle bedrijven in Gemert-Bakel, omdat deze worden meegenomen in de achtergrondbelasting.
- Huidige situatie vergund + Besluit huisvesting
De autonome situatie is gelijk aan de Huidige Situatie Vergund echter wordt hierbij uitgegaan dat elke veehouderij op bedrijfsniveau gaat voldoen aan de eisen van het Besluit huisvesting. In juli 2015 is het nieuwe Besluit emissiearme huisvesting in werking getreden. De strengste eisen gelden voor nieuw te bouw stallen. Bestaande stallen zouden in principe allemaal aan emissie-eisen kolom A moeten voldoen, maar er is een uitzondering voor stallen gebouwd voor 1 januari 2007. Die mogen blijven bestaan als er op bedrijfsniveau aan de eisen van Besluit huisvesting wordt voldaan.

Het is niet bekend (en voor dit MER te bewerkelijk en gedetailleerd om uit te zoeken), wanneer elke stal precies gebouwd is. Daarom is er in dit scenario vanuit gegaan dat elke veehouderij op bedrijfsniveau gaat voldoen aan de eisen van Besluit huisvesting. De bijbehorende (maximale) ammoniakemissie op bedrijfsniveau is berekend. Voor geur- en fijnstofemissies zijn er in het algemeen stallen beschikbaar die wel voldoen aan Besluit huisvesting, maar geen reductie in geur- en/of fijn stofemissie tot gevolg hebben. Voor geur en fijn stof is er daarom geen aparte referentie Huidige situatie vergund + Besluit huisvesting opgenomen.

- Huidige situatie + Besluit huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie MER). De autonome situatie is gelijk aan de Huidige Situatie + CBS-correctie veestapel. Echter, er wordt hierbij uitgegaan dat elke veehouderij op bedrijfsniveau gaat voldoen aan de eisen van het Besluit huisvesting.

Vergund versus werkelijk gebruik

Zoals ook de Commissie voor de m.e.r. in haar adviezen aangeeft, is de vergunde situatie voor veehouderij niet altijd in overeenstemming met het werkelijke aantal gehouden dieren. Daarom is inzichtelijk gemaakt hoe groot dit verschil ongeveer is binnen de gemeente Gemert-Bakel. De vergelijking is gemaakt aan de hand van de metellingen van het CBS. Een verschil tussen beide cijfers, kan ontstaan door verschillen in wijze van registreren (locatie inrichting versus locatie eigenaar), functionele leegstand (afvoeren van slachtvee, schoonmaken van de stallen), het feit dat bedrijven in opbouw zijn en daarom de vergunde ruimte nog niet volledig benutten, bedrijven gestopt zijn maar vergunningen nog niet zijn ingetrokken of omdat bedrijven structureel of vanwege marktomstandigheden hun vergunde ruimte niet benutten.

Consequenties voor referentiesituatie ammoniak, geur en fijn stof

In Tabel 4, Tabel 5 en Tabel 6 is het verschil in de huidige (werkelijke) bezetting (CBS-gegevens) versus de vergunde situatie weergegeven voor ammoniak, geur en fijn stof. Omdat de categorie-indeling in het CBS en de RAV niet één op één overeenkomt zijn er enige correcties uitgevoerd (o.m. voor biggen, fokvarkens en nertsen). Wanneer rekening wordt gehouden met de functionele leegstand die al is verdisconteerd in de wettelijke emissiefactoren per dier (gemiddeld 5 tot 10%) en bedrijven die in opbouw zijn, is de latente vergunde ruimte in Gemert-Bakel op basis van deze vergelijking voor ammoniak circa 18 tot 23 %. Voor geur is dat circa 15% tot 20%. En voor fijn stof is dat circa 10% tot 15% In de berekeningen voor ammoniak die verder in dit MER zijn opgenomen, is uitgegaan van een verschil van 20%, evenals voor geur. Voor fijn stof is uitgegaan van een verschil van 15%.

Diercategorie	CBS 2016 aantal dieren	vergund aantal dieren	bezetting %	vergund kg NH3/jaar	indicatie CBS NH3 bezetting * emissie
Melk- en kalfkoeien (>= 2 jaar)	8869	14947	59%	179847	106715
Jongvee voor de melkveehouderij	8168	12431	66%	54698	35940
Vleeskalveren	11418	19023	60%	62917	37764
Overige koeien, stieren	151	1720	9%	9337	820
Schapen	394	1585	25%	1113	277

Diercategorie	CBS 2016 aantal dieren	vergund aantal dieren	bezetting %	vergund kg NH3/jaar	indicatie CBS NH3 bezetting * emissie
Melkgeiten	2812	3618	78%	6874	5343
Overige geiten	1753	2694	65%	1933	1258
Biggen	130872	130872	100%	21656	21656
Fokvarkens	34598	34598	100%	60712	60712
Vleesvarkens	178942	258526	69%	313814	217210
Leghennen incl. ouderdieren	382121	538053	71%	40464	28737
Vleeskuikens incl. ouderdieren	918087	993683	92%	80342	74230
Edelpelsdieren	180191	180191	100%	45345	45345
Konijnen	15473	19221	81%	4089	3292
Overig pluimvee	31000	31018	100%	2525	2524
Paarden	208	1431	15%	6379	927
Pony's	66	124	53%	361	192
Totaal				892406	642941
verschil tussen vergunningen en CBS					72%

Tabel 4 Verschil werkelijk gebruik versus vergunde situatie ammoniak

Diercategorie	CBS 2016 aantal dieren	vergund aantal dieren	bezetting %	vergund OU	indicatie CBS OU bezetting * emissie
Melk- en kalfkoeien (>= 2 jaar)	8869	14947	59%	0	0
Jongvee voor de melkveehouderij	8168	12431	66%	0	0
Vleeskalveren	11418	19023	60%	655648	393534
Overige koeien, stieren	151	1720	9%	0	0
Schape	394	1585	25%	12363	3073
Melkgeiten	2812	3618	78%	68018	52865
Overige geiten	1753	2694	65%	28371	18461
Biggen	130872	130872	100%	503813	503813
Fokvarkens	34598	34598	100%	435588	435588
Vleesvarkens	178942	258526	69%	3426069	2371396
Leghennen en ouderdieren	382121	538053	71%	110094	78188
Vleeskuikens en ouderdieren	918087	993683	92%	337878	312173
Edelpelsdieren	180191	180191	100%	0	0
Konijnen	15473	19221	81%	0	0
Overig pluimvee	31000	31018	100%	7440	7436
Paarden	208	1431	15%	0	0
Pony's	66	124	53%	0	0
Totaal				5585282	4176528
verschil tussen vergunningen en CBS					75%

Tabel 5 Verschil werkelijk gebruik versus vergunde situatie geur

Diercategorie	CBS 2016 aantal dieren	vergund aantal dieren	bezetting %	vergund fijn stof	indicatie CBS fijn stof bezetting * emissie
Melk- en kalfkoeien (>= 2 jaar)	8869	14947	59%	1968020	1167751
Jongvee voor de melkveehouderij	8168	12431	66%	472378	310384
Vleeskalveren	11418	19023	60%	809439	485842
Overige koeien, stieren	151	1720	9%	239564	21031
Schapen	394	1585	25%	0	0
Melkgeiten	2812	3618	78%	68742	53428
Overige geiten	1753	2694	65%	26940	17530
Biggen	130872	130872	100%	4842793	4842793
Fokvarkens	34598	34598	100%	3352742	3352742
Vleesvarkens	178942	258526	69%	23000566	15920129
Leghennen en ouderdieren	382121	538053	71%	16796829	11928976
Vleeskuikens en ouderdieren	918087	993683	92%	21718179	20065934
Edelpelsdieren	180191	180191	100%	1441528	1441528
Konijnen	15473	19221	81%	0	0
Overig pluimvee	31000	31018	100%	682000	681604
Paarden	208	1431	15%	0	0
Pony's	66	124	53%	0	0
Totaal				75419720	60289672
verschil tussen vergunningen en CBS					80%

Tabel 6 Verschil werkelijk gebruik versus vergunde situatie fijn stof

4.3. Toegepaste modellen

De berekeningen van de ammoniakdeposities zijn uitgevoerd met het modelprogramma OPS-pro 4.5.1.

Output is een grid met een 100*100m resolutie, waarmee de depositiekaarten gemaakt zijn. De belasting op Natura 2000-gebieden en overige voor verzuring gevoelige natuurgebieden is berekend door het grid te confronteren met de Natura 2000-gebieden in GIS. Hierbij is per gebied de gemiddelde, maximale en minimale depositie berekend en beschreven in het MER. De toe- en afname van ammoniakemissies is in OPS vertaald naar depositiekaarten.

De geurberekeningen zijn uitgevoerd met het rekenprogramma VSTACKS-gebied, aangevuld met een GIS-module ontwikkeld door Pouderoyen Compagnons. Die module is ontwikkeld om met minder handmatige handelingen de geurbelasting en de uitbreidingsruimte voor wat betreft geur voor een groter plangebied te berekenen. In de modelberekeningen is uitgegaan van default V-Stacks parameters en een vaste ruwheid, zoals aangegeven op de kaarten in het MER. Per alternatief is de achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder berekend op een 25*25m grid voor kaartpresentaties en op de voor geurhinder gevoelige objecten.

5. MILIEUBEOORDELING

5.1. Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de alternatieven op de verschillende milieuaspecten. De effecten zijn getoetst op basis van verschillende criteria. De basis voor deze effectbeschrijving is het concept ontwerp bestemmingsplan (versie 9 oktober 2017) en de beleidskeuzen die door de gemeenteraad zijn vastgelegd, zoals beschreven in Hoofdstuk 1. In de in het kader van deze MER toegezonden versie van het bestemmingsplan (concept ontwerp bestemmingsplan, oktober 2017) zijn de beleidskeuzen nog niet op alle punten volledig verwerkt.

Onderstaande paragrafen beschrijven respectievelijk het plan- en studiegebied, de planhorizon, de beoordelingsschaal en de relevante aspecten. De daaropvolgende paragrafen geven per aspect de effectbeschrijving weer.

5.2. Plan- en studiegebied

Bij de beschrijving van de mogelijke effecten voor een aantal thema's zal sprake zijn van een groter beïnvloedingsgebied dan het plangebied voor het bestemmingsplan, omdat er ook sprake kan zijn van mogelijke effecten buiten het plangebied.

Veelal zal het plangebied voor het bestemmingsplan het studiegebied voor de effectbeschrijving zijn. Echter, daar waar relevant (bijvoorbeeld voor het thema ammoniakdepositie op bos- en natuurgebieden) zal het studiegebied worden uitgebreid met gebieden binnen en buiten Gemert-Bakel en bijvoorbeeld ook aanpalende gemeenten of verder weg gelegen natuurgebieden betreffen.

5.3. Planhorizon

Omdat het bestemmingsplan een looptijd van minstens tien jaar zou moeten omvatten, geldt als planhorizon – en dus als referentiejaar – de situatie anno 2028.

5.4. Beoordelingsschaal

De ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt door het bestemmingsplan leiden tot effecten voor het milieu. Dit zijn overigens niet altijd negatieve effecten maar ook positieve effecten kunnen optreden.

In het MER zijn de effecten van de alternatieven op verschillende aspecten in beeld gebracht en vergeleken met de referentiesituatie. Per aspect worden één of meer criteria gebruikt voor de effectbeoordeling.

De effecten worden kwalitatief beoordeeld met de zevenpunts-beoordelingsschaal zoals weergegeven in Tabel 7.

Score	Omschrijving
++	Zeer positief ten opzichte van de referentiesituatie
+	Positief ten opzichte van de referentiesituatie
0/+	Licht positief ten opzichte van de referentiesituatie
0	Neutraal
0/-	Licht negatief ten opzichte van de referentiesituatie
-	Negatief ten opzichte van de referentiesituatie
--	Zeer negatief ten opzichte van de referentiesituatie

Tabel 7 Tabel effectscores

5.5. Relevante aspecten

De ontwikkeling van de veehouderij kenmerkt zich door een aantal prominente gevolgen voor de leefomgeving en het milieu, die in het MER aan de orde zullen komen.

Het betreft, min of meer in afnemende volgorde van impact:

- Natuur.
- Geur.
- Fijn stof.
- Landschap, cultuurhistorie en archeologie.
- Geluid.
- Verkeer.
- Water en bodem.
- Gezondheid.

Deze aspecten worden in navolgende sub paragrafen nader uitgewerkt.

5.6. Natuur (voor Natura 2000 tevens Voortoets)

Methodiek

De volgende criteria worden gehanteerd:

- Stikstofdepositie op beschermingsgebieden Wet natuurbescherming.
- Stikstofdepositie op Wav-gebieden en overige natuur.
- Soortbescherming Wet natuurbescherming.

Voor wat betreft stikstofdepositie op beschermingsgebieden Wet natuurbescherming, Wav-gebieden en overige natuur is de ontwikkeling van de veehouderij van belang. Er liggen geen beschermingsgebieden binnen het plangebied. Aangezien op het niveau van dit MER de detailinformatie over soorten niet voorhanden is, is er op hoofdlijnen getoetst aan de effecten op soorten door invloed van de veehouderij. De meer lokale natuurwaarden zijn opgenomen in de paragraaf 5.9, landschaps- en natuurwaarden, niet zijnde Natura 2000.

Natura 2000

Bij de effectbeschrijving op de Natura 2000-gebieden zijn de kritische depositiewaarden (KDW) van de habitattypen gebruikt als norm. De KDW is gedefinieerd als de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitatype significant wordt aangetast door de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie (Van Dobben & Van Hinsberg, 2009). Vrijwel alle habitattypen die gevoelig zijn voor een te hoge stikstofbelasting zijn in de huidige situatie al overbelast. Voor de effecten op Natura 2000-gebieden wordt er gekeken of er toe- of afnames van stikstofdepositie zijn te verwachten.

Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Wet ammoniak en veehouderij (Wav)

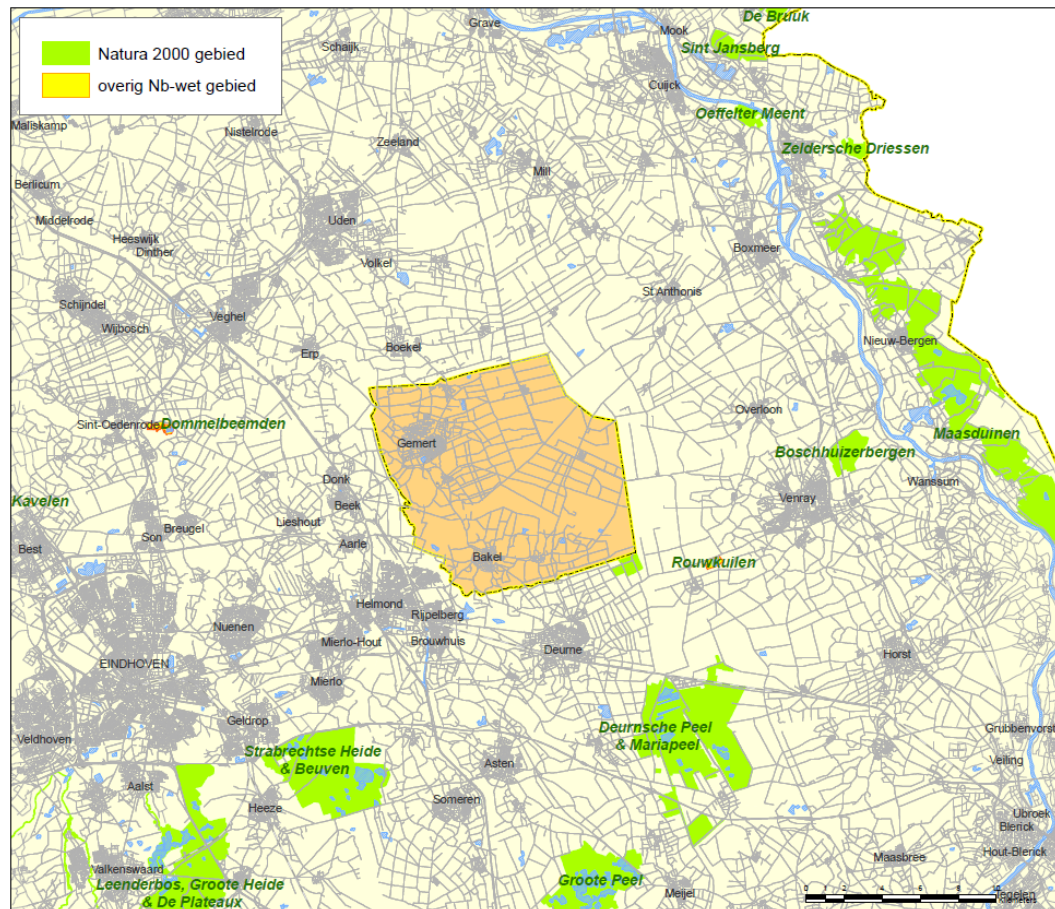
Voor de effecten op NNN-gebieden wordt gekeken of er toe- of afnames van stikstofdepositie zijn te verwachten in de voor stikstof gevoelige delen van het NNN, die begrensd zijn als voor zeer gevoelig in het kader van de Wav. Daarnaast wordt gekeken of er toe- of afnames van stikstofdepositie zijn te verwachten in overige delen van het NNN, die niet zijn aangewezen als Wav-gebied of Natura 2000-gebied. De effectbeoordeling van NNN-gebieden wordt vooral bepaald door de effecten op Wav-gebieden. De effecten op overige NNN-gebieden worden wel meegenomen maar tellen minder zwaar mee in de totale effectbeoordeling van NNN-gebieden.

Wet natuurbescherming - soortenbescherming

Er is in dit MER een overzicht gegeven van het mogelijke voorkomen van beschermde soorten in en nabij het plangebied. Dit is gedaan aan de hand van vrij beschikbare verspreidingsgegevens en een habitatgeschiktheidsbeoordeling op basis van expert judgement. De effecten op beschermde soorten door invloed van de (uitbreiding van de) veehouderij zijn vervolgens op hoofdlijnen getoetst. Bij concrete initiatieven dienen de aanwezige soorten van de betreffende planlocatie te worden geïnventariseerd en effecten van de ingreep te worden getoetst aan de Wet natuurbescherming.

Referentiesituatie***Beschermingsgebieden Wet natuurbescherming***

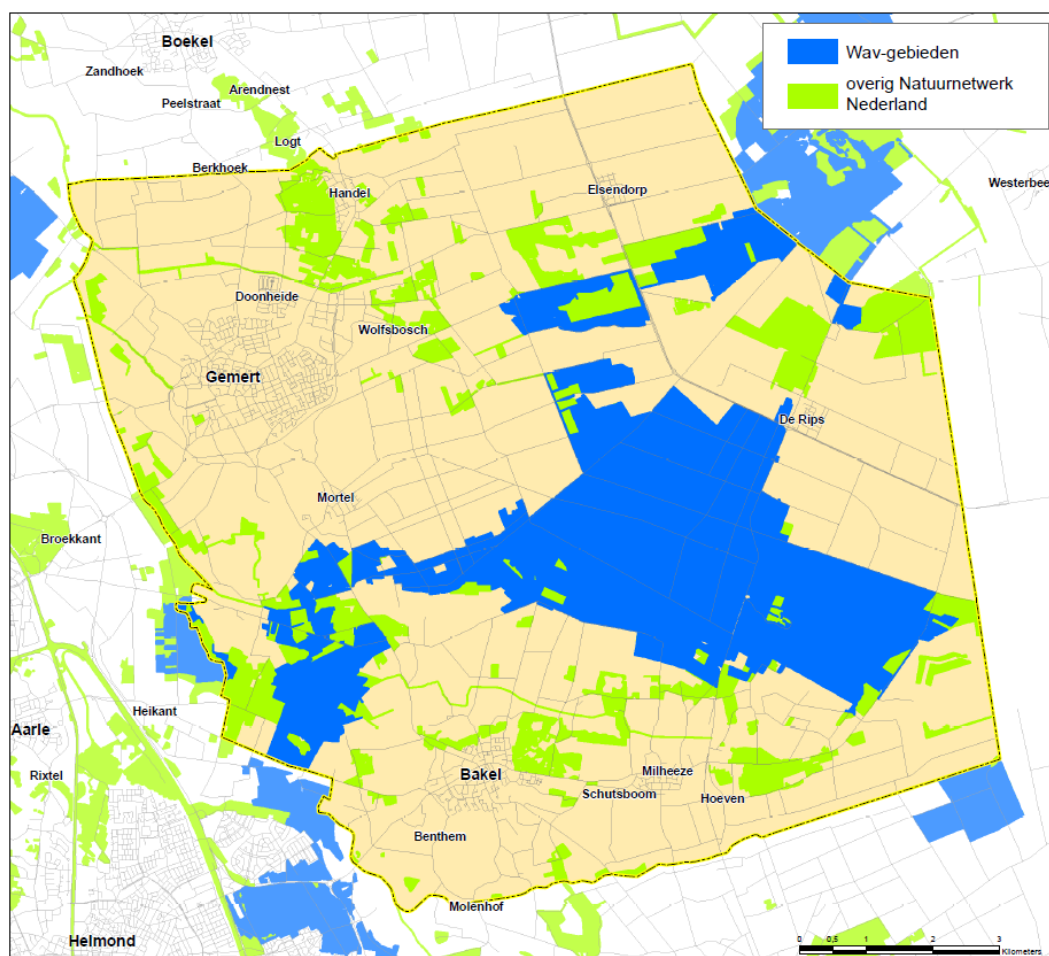
In de omgeving van het plangebied, straal van ongeveer 20 kilometer, voor de herziening van het bestemmingsplan buitengebied liggen de Nederlandse Natura 2000-gebieden Deurnsche Peel & Mariapeel, Boschhuizerbergen, Maasduinen, Oeffelter Meent, Sint Jansberg, De Bruuk, Zeldersche Driessen, Strabrechtse Heide & Beuven, Grootte Peel, Leenderbos, Grootte Heide, De Plateaux. Ook de Beschermde Natuurmonumenten Dommelbeemden, Rouwkuilen en Kavelen zijn gelegen in de omgeving van het plangebied. Dit is te zien in Figuur 13.

Figuur 13 Beschermingsgebieden rondom Gemert-Bakel (oranje)

Wav-gebieden

In Figuur 14 zijn de Wav-gebieden weergegeven die gelegen zijn in en rondom het plangebied. Alleen de 'voor verzuring gevoelige' gebieden die liggen in de Natuurnetwerk Nederland (NNN) kunnen als zeer kwetsbaar worden aangewezen, volgens de criteria zoals die in de wet (Wav) zijn opgenomen.

Figuur 14 Wav-gebieden en overig Natuurnetwerk Nederland

Overige natuur

In de gemeente Sint Anthonis zijn diverse gebieden aangewezen als Natuurnetwerk Nederland, zie Figuur 14.

Soorten in het plangebied

Voor de ontwikkelingen zijn de aanwezige en beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming van belang. Met behulp van verspreidingsgegevens uit verspreidingsatlassen en openbare websites (www.waarneming.nl, ravn.nl) is bepaald dat onderstaande beschermde soorten van de Wet natuurbescherming in of in de nabijheid van het plangebied voorkomen. De nadruk is hierbij gelegd op de zwaarder beschermde soorten van tabel 2 en 3 van de Wet natuurbescherming.

Soortgroep/soorten	Wet natuurbescherming
Zoogdieren	
Gewone dwergvleermuis	Tabel 3
Gewone grootoorvleermuis	Tabel 3
Das	Tabel 3
Eekhoorn	Tabel 2

Soortgroep/soorten	Wet natuurbescherming
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten²	
Ooievaar	Categorie 3
Sperwer	Categorie 4
Havik	Categorie 4
Buizerd	Categorie 4
Boomvalk	Categorie 4
Kerkuil	Categorie 3
Steenuil	Categorie 1
Ransuil	Categorie 4
Gierzwaluw	Categorie 2
Roek	Categorie 2
Huismus	Categorie 2
Reptielen	
Levendbarende hagedis	Tabel 2
Amfibieën	
Rugstreeppad	Tabel 3
Alpenwatersalamander	Tabel 2
Vinpootsalamander	Tabel 3
Heikikker	Tabel 3
Vissen	
Kleine modderkruiper	Tabel 2
Vaatplanten	
Jeneverbes	Tabel 2
Drijvende waterweegbree	Tabel 3

Tabel 8 Relatie tussen soorten aanwezig in of in de nabijheid van het plangebied en de bescherming hiervan op grond van de Wet natuurbescherming

Tabel 8: Relatie tussen soorten aanwezig in of in de nabijheid van het plangebied en de bescherming hiervan op grond van de Wet natuurbescherming (alleen tabel 2 en 3). Algemeen voorkomende soorten zijn ook te verwachten in het plangebied, maar voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Effecten en effectbeoordeling

Stikstofdepositie op beschermingsgebieden Wet natuurbescherming

In Tabel 9 is de ontwikkeling weergegeven van de maximale depositie op de Natura 2000-gebieden en de Beschermde Natuurmonumenten, in een straal van 20 kilometer. De figuren in bijlage 5 van het MER (deel C) geven de stikstofbelasting weer voor de huidige situaties en de alternatieven op basis van de modelmatige uitgangspunten.

² Categorieën: 1: Nest is hele jaar in gebruik als vaste rust- en verblijfplaats. 2: Koloniebroeders die elk jaar op dezelfde plek terugkomen. 3: Honkvaste vogels, geen koloniebroeders of afhankelijk van bebouwing. 4: Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest.

Natura 2000 gebied	huidige situatie vergund	huidige situatie vergund - Cbs correctie (referentie Nb-wet)	huidige situatie vergund + Besluit huis- vesting	huidige situatie vergund + Cbs correctie + Besluit huis- vesting (referentie MER)	Trend- matig scenario	worst case scenario
Deurnsche Peel & Mariapeel	326	261	309	247	312	724
Maasduinen	103	83	95	76	98	279
Boschhuizerbergen	81	65	74	59	76	218
Sint Jansberg	78	62	72	58	75	211
Zeldersche Driessen	59	47	55	44	57	162
Strabrechtse Heide & Beuven	47	38	42	34	43	121
Oeffelter Meent	40	32	37	30	38	110
De Bruuk	36	29	33	26	34	97
Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	29	23	26	21	26	75
Groote Peel	25	20	22	18	23	65
overig Nb-wet gebied						
Rouwkuilen	92	74	84	67	85	243
Dommelbeemden	35	28	32	26	32	91
Kavelen	10	8	9	7	9	26

Tabel 9 De maximale stikstofdepositiewaardes voor het trendmatig groeialternatief en het worst-case alternatief op de verschillende Natura 2000-gebieden en overige NB-wetgebieden

Tabel 9: De maximale stikstofdepositiewaardes voor het trendmatig groeialternatief en het worst-case alternatief op de verschillende Natura 2000-gebieden en overige NB-wetgebieden.

Voor een toetsing aan de randvoorwaarden van de Wet natuurbescherming is de vergelijking met de waarden voor Huidige Situatie – CBS het belangrijkste, als een zo goed mogelijke benadering van de huidige feitelijke, legale situatie (de vergelijkingsbasis voor de Wet natuurbescherming). Zowel in het trendmatig scenario als in het worst-case scenario is er sprake van een toename in depositie op vrijwel alle gebieden, in vergelijking met de referentiesituatie. De depositie in het trendmatig scenario is wel overal geringer dan in de huidige situatie vergund. De toename in het worst-case scenario is aanzienlijk; de depositie is op alle gebieden meer dan twee keer zo hoog als in de referentiesituatie. Gelet op het feit dat vrijwel alle habitattypen gevoelig zijn voor een te hoge stikstofbelasting en nu al overbelast zijn, is zonder een emissieplafondregeling in het bestemmingsplan niet op voorhand uit te sluiten dat de geboden planologische mogelijkheden kunnen leiden tot een toename van de ammoniakbelasting.

Die toename kan vanwege de gevoeligheid van de beschermde gebieden en de bestaande overbelaste situatie leiden tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken van die gebieden. Het bestemmingsplan past dan zonder een aanvullende regeling niet binnen de kaders van de Wet Natuurbescherming.

In het bestemmingsplan wordt daarom een stikstofemissieplafond opgenomen. In de alternatieven is hiermee geen rekening gehouden.

Stikstofemissie/plantoets artikel 207 Wet natuurbescherming

Het bestemmingsplan maakt het voor veehouderijen mogelijk om hun veestapel uit te breiden en/of te wijzigen onder meer door de benutting van de nog niet gerealiseerde bouw mogelijkheden. Evenwel geldt bij deze gebruiksmogelijkheden dat de ten tijde van de vaststelling van het bestemmingsplan bestaande ammoniakemissie op bedrijfsniveau niet mag toenemen. De reden daarvoor is gelegen in het feit dat een toename van ammoniakemissie kan leiden tot een toename van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden. Door die toename zijn significante effecten op voor stikstofgevoelige habitattypen en -soorten niet zonder meer uit te sluiten vanwege de veelal hoge achtergronddepositie binnen Natura 2000-gebieden. Om het bestemmingsplan in overeenstemming met artikel 2.7 Wet natuurbescherming te kunnen vaststellen is daarom gekozen voor het opnemen van een ammoniakemissieplafond in de gebruiksregels. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft een dergelijke aanpak nadrukkelijk geaccordeerd in onder meer AbRvS 6 mei 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1411 (bestemmingsplannen “Delfzijl – Buitengebied Zuid” en “Delfzijl – Buitengebied Noord”). Door deze gebruiksregel is op bedrijfsniveau verzekerd dat een wijziging of uitbreiding van de veestapel niet zal leiden tot een mogelijk significant effect op enig Natura 2000-gebied vanwege stikstofdepositie.

Uitgangspunt van de ammoniakemissieplafondregeling is dat er geen sprake mag zijn van een toename van ammoniakemissie ten opzichte van de ten tijde van de vaststelling van het bestemmingsplan feitelijk bestaande situatie. Laatstgenoemde situatie is blijkens de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak in beginsel de referentiesituatie in het kader van de habitattoets zoals vereist in artikel 2.7 Wet natuurbescherming. Uitzondering daarop is gerechtvaardigd voor zover voor een bepaald gebruik ten tijde van de vaststelling van het bestemmingsplan reeds een onherroepelijke vergunning op grond van artikel 19d Natuurbeschermingswet 1998/ 2.7 lid 2 Wet natuurbescherming.

In de planregels is een koppeling aangebracht met het Programma Aanpak Stikstof (PAS) en de daarmee samenhangende regelgeving (onder meer de Wet van 8 oktober 2014, houdende wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 (programmatische aanpak stikstof), Staatsblad 2014, 419 en het Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof). Het PAS maakt stikstofdepositieruimte beschikbaar voor projecten, andere handelingen en overige ontwikkelingen die stikstofdepositie veroorzaken. De depositieruimte bestaat uit twee delen. Een deel van deze algemene depositieruimte is beschikbaar voor projecten en andere handelingen die slechts een geringe stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden. Het betreft de “depositieruimte voor grenswaarden”. De Wet natuurbescherming voorziet erin dat wanneer onder deze grenswaarden wordt gebleven er geen vergunningplicht ex artikel 2.7 Wet natuurbescherming geldt voor een project of andere handeling. De grenswaarden zijn zodanig vastgesteld dat op voorhand op grond van objectieve gegevens kan worden uitgesloten dat projecten of andere handelingen die onder deze grenswaarden blijven

afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied niet zullen aantasten. Deels is daarbij met het bestemmingsplan aangesloten. In overeenstemming met artikel 2.7 lid 2 Wet natuurbescherming juncto 2.12 lid 1 onder a Besluit natuurbescherming juncto 2.7 lid 1 onder b Regeling natuurbescherming volgt uit de planregels dat van een toename van ammoniakdepositie geen sprake is voor zover de uitbreiding/wijziging van de desbetreffende activiteit niet leidt tot een toename van 1 mol dan wel 0,05 mol N/ha/jr of meer (de hoogte van de grenswaarde is afhankelijk van de beschikbare depositieruimte in het PAS). In de planregels is uitgegaan van een maximum van 0,05 mol N/ha/jr.

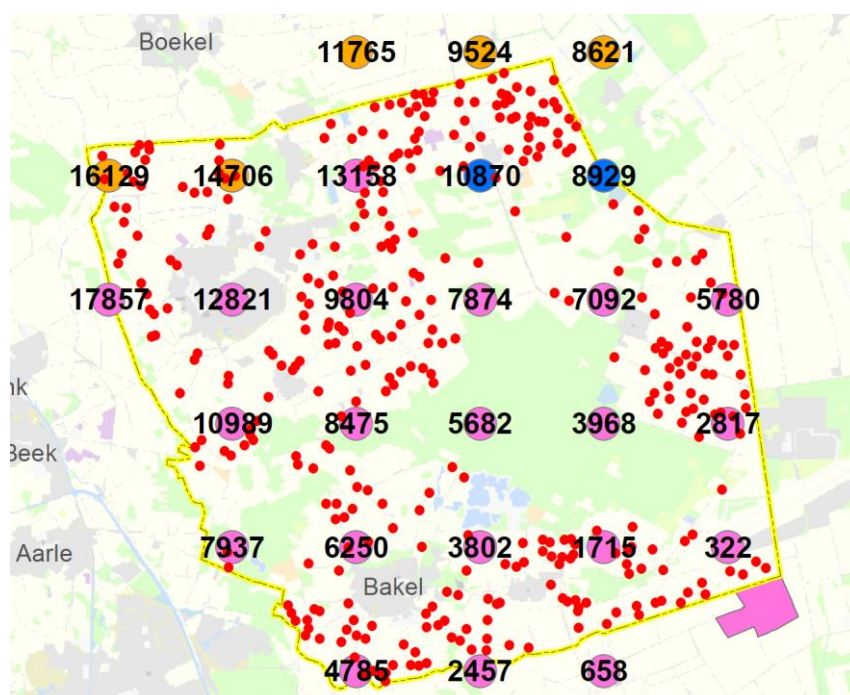
Wat betreft de ecologische onderbouwing van het gegeven dat het gebruik maken van de depositie voor grenswaarden niet leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van enig Natura 2000-gebied, kan worden verwezen naar de passende beoordeling bij het PAS (zie art. 19j lid 5 Nbw 1998 en AbRvS 15 april 2015, ECLI:NL:RVS:2015:1161 (bestemmingsplan “Leende”)).

Wanneer door de exploitant/drijver van bijvoorbeeld een veehouderij een omgevingsvergunning bouwen wordt aangevraagd, zal uit de aanvraag moeten blijken dat het beoogde gebruik van het bouwwerk niet in strijd komt met de stikstofemissieplafondregeling. Voor in rechte onaantastbaar geworden omgevingsvergunningen voor het bouwen (kan ook een voormalige bouwvergunning zijn waarvan het bouwwerk nog niet is verwezenlijkt), zal de ammoniakemissieplafondgebruiksregel geen effect hebben voor zover in de omgevingsvergunning (dan wel de bijbehorende aanvraag) het beoogde gebruik van het bouwwerk uitdrukkelijk is aangeduid en overeenkomstig dat gebruik wordt gehandeld.

Uit artikel 2.12 lid 1 onder a Besluit natuurbescherming volgt dat de drempelwaarde in beginsel 1 mol N/ha/jaar depositie op de desbetreffende habitattypen bedraagt. Als de in het PAS gereserveerde ontwikkelingsruimte voor activiteiten en andere handelingen zodanig is benut dat er 5% of minder resteert, dan zakt de drempelwaarde naar 0,05 mol N/ha/jr). Wanneer een project of andere handeling minder dan 0,05 mol N/ha/jr deponeert op een gevoelig habitatype, kan gebruik worden gemaakt van artikel 2.7 lid 1 onder b Regeling natuurbescherming (hetgeen inhoudt dat geen artikel 2.7 lid 2 Wnb-vergunning nodig is). Een melding aan het bevoegd gezag is dan niet nodig. Bedraagt de toename meer dan 0,05 maar minder dan 1 mol N/ha/jr, dan kan eveneens gebruik worden gemaakt van artikel 2.12 lid 1 onder a Besluit natuurbescherming, maar geldt er wel een meldingsplicht (in de regel moet de melding worden gedaan aan gedeputeerde staten) die kan worden gedaan met gebruikmaking van AERIUS Calculator. Het meldingsinstrument heeft enkel tot doel om bij te houden hoeveel ontwikkelingsruimte in het PAS (voor de grenswaardegevallen) nog beschikbaar is. De grenswaarderegeling ziet niet (mede) op bestemmingsplannen. Artikel 2.12 lid 1 onder a Besluit natuurbescherming geeft aan dat de vergunningplicht voor projecten (2.7 lid 2 Wnb) in voorkomende gevallen niet van toepassing is, maar niet dat de beoordeling voor plannen (2.7 lid 1 Wnb) in die gevallen evenzeer buiten toepassing blijft. Desalniettemin wordt in dit bestemmingsplan aangesloten bij de grenswaarderegeling van 0,05 mol N/ha/jr. Daarmee wordt beoogd om gebruik waarvoor geen vergunnings- of meldingsplicht Wnb geldt, planologisch toe te staan.

Uit Tabel 9 blijkt dat ook het trendmatig groeialternatief gepaard gaat met een toename van de ammoniakbelasting ten opzichte van de huidige situatie + CBS correctie.

Deze toename wordt deels veroorzaakt door het verschil in vergund versus werkelijk aanwezig aantallen dieren. Daarnaast wordt de toename veroorzaakt door uitbreiding van emissies. In Figuur 15 is indicatief weergegeven wat de uitbreidingsruimte zou zijn bij de drempelwaarde van 1 mol/ha/jaar uit de PAS, voor bedrijven op verschillende locaties in Gemert-Bakel. Een dergelijke drempelwaarde is voor de ontwikkeling van de veehouderij in Gemert-Bakel slechts beperkt sturend. In het trendmatig scenario is slechts in één geval sprake van een toename in emissie welke mogelijk groter is dan die welke zou leiden tot maximaal 1 mol extra depositie. In alle andere gevallen zorgt de emissietoename tot een toename in depositie welke (veelal ver) onder de depositiegrens van 1 mol/ha/jaar blijft.

Figuur 15 Indicatieve weergave uitbreidingsruimte bij drempelwaarde 1 mol/ha/jaar uit PAS

Als de in het PAS gereserveerde ontwikkelingsruimte voor activiteiten en andere handelingen zodanig is benut dat er 5% of minder resteert, dan zakt de drempelwaarde naar 0,05 mol N/ha/jr. (artikel 2 lid 3 Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof). Een dergelijke drempelwaarde is veel meer sturend omdat de milieuruimte voor ontwikkeling dan veel beperkter is en de ontwikkeling van veehouderijen dan veel beperkter is: de ontwikkeling moet dan plaatsvinden binnen het (vergund) ammoniakemissieplafond.

Als de ontwikkeling van de veehouderij in Gemert-Bakel verloopt volgens de aannamen van het trendmatig groei-alternatief (opvullen verschil tussen vergund en feitelijk aanwezig; daarnaast groei en krimp van de veehouderijen zoals beschreven), is het beslag op de "ontwikkelruimte" uit de PAS aanzienlijk. Ten opzichte van de huidige vergunde situatie (milieuvergunningen en meldingen in het kader van het Activiteitenbesluit) leidt het trendmatig groei-alternatief niet tot een toename van de stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden. In het worst-case alternatief is er ook een toename van de stikstofbelasting ten opzichte van de vergunde situatie.

Om het bestemmingsplan in overeenstemming met artikel 2.7 Wet natuurbescherming te kunnen vaststellen, is daarom een stikstofregeling in het bestemmingsplan noodzakelijk. Die regeling moet er op toe zien dat een wijziging of uitbreiding van de veestapel niet zal leiden tot een mogelijk significant effect op enig (voor stikstof overbelast en kwetsbaar) Natura 2000-gebied vanwege stikstofdepositie. Uitgangspunt van de ammoniakemissieplafondregeling is dat er geen sprake mag zijn van een toename van stikstofemissie ten opzichte van de ten tijde van de vaststelling van het bestemmingsplan feitelijk bestaande situatie.

Uitzondering zijn aangebracht voor:

- voor zover voor een bepaald gebruik ten tijde van de vaststelling van het bestemmingsplan reeds een onherroepelijke vergunning op grond van artikel 19d Natuurbeschermingswet 1998/ 2.7 Wet natuurbescherming aanwezig is.
- gebruik waarvoor op grond van artikel 2.12 lid 1 onder a Besluit natuurbescherming juncto 2.7 lid 1 onder b Regeling natuurbescherming geen vergunning- of meldingsplicht geldt (de depositie ligt onder de drempelwaarde naar 0,05 mol N/ha/jr. (nihil).

Het is nodig in het bestemmingsplan is een ammoniakemissieplafondregeling op te nemen. Uit jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak blijkt een richting waaraan een dergelijke gebruiksregeling zou moeten voldoen. Het betreft niet alleen gebouwen, maar ook gronden. Daarnaast dienen onherroepelijke vergunningen op basis van de Natuurbeschermingswet 1998/ Wet natuurbescherming ten tijde van vaststelling van het bestemmingsplan nog uitvoerbaar te zijn. De regeling zou van toepassing moeten zijn op veehouderijen en mestbewerking en eventuele andere bronnen die stikstof emitteren. De beleidskeuzes die de gemeente ten behoeve van het bestemmingsplan Buitengebied Gemert-Bakel 2017 heeft gemaakt, duiden op planologische groei mogelijkheden voor agrarische bedrijven (onder voorwaarde van o.a. verduurzaming en regels m.b.t. geur en fijn stof), zonder dat dit leidt tot een grotere ammoniakemissie. Dit is in de planregels van het ontwerp bestemmingsplan (november 2017) verder uitgewerkt.

Uitgaande van de in dit MER geschetste alternatieven, is het te verwachten dat er, zonder een ammoniakplafondregeling, een aanzienlijk beroep zal (moeten) worden gedaan op de beschikbare ontwikkelruimte uit de PAS en is daarmee te verwachten dat de drempelwaarde gedurende de looptijd van dit bestemmingsplan (of delen van de looptijd) zal terugzakken naar 0,05 mol N/ha/jr.

Voor wat betreft de ecologische onderbouwing van het gegeven dat deze toename in depositie, als gevolg van het op individueel niveau uitbreiden tot aan de grenswaarde van de PAS, niet leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van enig Natura 2000-gebied, wordt verwezen naar de Passende Beoordeling bij de PAS.

Het trendmatig groeialternatief is, op het criterium stikstofdepositie op beschermingsgebieden Wet natuurbescherming beoordeeld als negatief (-) ten opzichte van de referentiesituatie (de referentie voor het MER, dus HS+BH+CBS correctie). De in de PAS opgenomen en te nemen maatregelen om de stikstofuitstoot en –depositie te verminderen en maatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden, zullen de effecten t.g.v. een toename van de stikstofbelasting t.g.v. economische ontwikkelingen, moeten mitigeren. Indien dergelijke maatregelen worden meegenomen in de effectbeoordeling van het trendmatig groeialternatief, is de beoordeling neutraal (0). Het worst-case alternatief scoort voor dit criterium zeer negatief (- -) ten opzichte van de referentiesituatie.

Stikstofdepositie op Wav-gebieden en overige natuur

In Tabel 10 en Tabel 11 is de ontwikkeling weergegeven van de maximale en gemiddelde stikstofdepositie op de Wav-gebieden en NNN-gebieden.

	maximale depositie (mol/ha/jaar)	gemiddelde depositie (mol/ha/jaar)
huidige situatie vergund	2136	531
huidige situatie vergund + CBS correctie	1709	425
Besluit huisvesting	2031	488
huidige situatie vergund + CBS correctie + Besluit huisvesting	1625	391
worst case scenario	5145	1266
trendmatig scenario	1936	486

Tabel 10 Stikstofdepositie (mol/ha/jaar) op Wav-gebieden (binnen 1 km van Gemert-Bakel)

	maximale depositie (mol/ha/jaar)	gemiddelde depositie (mol/ha/jaar)
huidige situatie vergund	2525	509
huidige situatie vergund + CBS correctie	2018	407
Besluit huisvesting	2389	469
huidige situatie vergund + CBS correctie + Besluit huisvesting	1911	375
worst case scenario	7522	1301
trendmatig scenario	2398	467

Tabel 11 Stikstofdepositie (mol/ha/jaar) op NNN-gebieden (binnen 1 km van Gemert-Bakel)

Ten aanzien van de trends geldt voor de Wav- en NNN-gebieden hetzelfde als voor de Natura 2000-gebieden en de Beschermden Natuurmonumenten. Het worst-case alternatief zorgt ten opzichte van de huidige situatie + Besluit huisvesting + CBS correctie voor een toename van de ammoniakbelasting op de Wav- en NNN-gebieden.

De toename op Wav- en NNN-gebieden ontstaat door het opvullen van de latente ruimte in de vergunningen en bedrijfsontwikkelingen nabij deze natuurgebieden. Bij het worst-case alternatief zijn de effecten het grootst omdat dit alternatief uitgaat van de meeste bedrijfsontwikkeling. De effecten zijn het hevigst op de toch al gevoelige Wav-gebieden. De toename aan stikstofdepositie heeft naar verwachting minder grote gevolgen voor de NNN-gebieden omdat hier gevoelige natuurbeheertypen ontbreken.

Er is geen rekening gehouden met de grenzen die er zijn in het kader van de Wet natuurbescherming. Met name de toenames die in het worst-case alternatief optreden zullen praktisch gezien niet op kunnen treden.

Het trendmatig groeialternatief is op het criterium stikstofdepositie op Wav-gebieden en overige natuur beoordeeld als negatief (-) ten opzichte van de referentiesituatie (de referentie voor het MER, dus HS+AMVB+CBS correctie). Het worst-case alternatief scoort voor dit criterium zeer negatief (- -) ten opzichte van de referentiesituatie.

Effecten op soorten

Het bestemmingsplan maakt onder voorwaarden uitbreiding van bouwblokken mogelijk evenals uitbreiding van veehouderij binnen bouwblokken. De mogelijke effecten die kunnen optreden door een toename van bebouwing bij uitbreiding binnen bouwblokken of grotere bouwblokken zijn beschreven in Tabel 12.

Soortgroep/soorten	Wet natuurbescherming
Zoogdieren	
Gewone dwergvleermuis (tabel 3)	Aantasting van verblijfplaatsen is bij het aanpassen van bestaande bebouwing niet uit te sluiten. Dit leidt mogelijk tot een verminderde beschikbaarheid van verblijfplaatsen. Effecten op bestaande foerageergebieden of vliegroutes zijn minder waarschijnlijk, maar niet op voorhand uit te sluiten
Gewone grootoorvleermuis (tabel 3)	
Das (tabel 3)	Dassen zijn soorten van het agrarisch landschap. Effecten op deze soort zijn niet uit te sluiten, vooral bij uitbreiding van bouwblokken
Eekhoorn (tabel 2)	Effecten op eekhoorns zullen optreden bij de kap van bomen. Eekhoorn zijn vooral gebonden aan parken en bossen. De kans op een effect op deze soort bij uitbreiding van bouwblokken is klein.
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten	
Ooievaar	De ooievaar is een soort die over het algemeen broedt op speciale structuren die voor de soort zijn aangebracht. Bij aanpassing van bebouwing blijven deze structuren naar verwachting behouden of worden terug gebracht. Bij uitbreiding van bouwblokken zijn deze niet op voorhand uit te sluiten, maar kunnen waarschijnlijk worden uitgesloten indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden.
Sperwer	Deze soorten broeden in bomen. De kans dat deze soorten in bomen broeden die op het erf staan is niet groot, maar niet volledig uit te sluiten. Effecten zijn mogelijk indien de uitbreiding van bebouwing leidt tot de kap van bomen. Deze kans wordt overigens klein geacht.
Havik	
Buizerd	
Boomvalk	
Ransuil	
Roek	
Gierzwaluw	Deze soort maakt gebruik van bebouwing, maar hierbij is wat hogere bebouwing nodig omdat nestplaatsen minstens op een hoogte van drie meter zitten. Hoewel niet uit te sluiten wordt de kans op aanwezigheid van gierzwaluwen in gebouwen van veehouderijen klein geacht. Bij uitbreiding van bebouwing is dan ook een kleine kans dat nestplaatsen worden aangetast.
Kerkuil	Deze soorten komen mogelijk voor in de bestaande bebouwing van bedrijven. Bij aanpassing van bestaande bebouwing worden nestplaatsen mogelijk aangetast. Bestaande foerageergebieden voor deze soorten blijven grotendeels in stand.
Huismus	
Steenuil	Deze soorten komen mogelijk voor in de bestaande bebouwing van bedrijven. Bij aanpassing van bestaande bebouwing worden nestplaatsen mogelijk aangetast. Bij uitbreiding van bouwblokken verdwijnen mogelijk foerageergebieden van deze soort.
Reptielen	
Levendbarende hagedis (tabel 2)	De levendbarende hagedis maakt gebruik van specifieke leefgebieden die niet gerelateerd zijn aan bouwblokken van veehouderijen. Effecten op deze soort zijn met grote waarschijnlijkheid uit te sluiten.
Amfibieën	

Soortgroep/soorten	Wet natuurbescherming
Rugstreepdpad (tabel 3)	Deze soorten maken gebruik van specifieke leefgebieden die niet te vinden zijn binnen bestaande bouwblokken. De rugstreepdpad wordt mogelijk door braakliggende grond aangetrokken en effecten op koloniserende rugstreepdpaden zijn niet bij voorbaat uit te sluiten.
Alpenwatersalamander (tabel 2)	
Vinpootsalamander (tabel 3)	
Heikikker (tabel 3)	
Vissen	
Kleine modderkruiper (tabel 2)	De kleine modderkruiper komt voor in sloten. Bij aanpassing binnen het bestaande bouwblok worden sloten niet aangetast. Effecten bij uitbreiding van bouwblokken zijn niet waarschijnlijk, maar niet op voorhand uit te sluiten.
Vaatplanten	
Jeneverbes (tabel 2)	De jeneverbes is een soort die gebonden is aan heide en bos. Uitbreiding binnen het bestaande bouwblok leidt niet tot ruimtebeslag op groeiplaatsen van deze soort. Effecten op deze soort bij uitbreiding van bouwblokken zijn met grote waarschijnlijkheid uit te sluiten.
Drijvende waterweegbree (tabel 3)	De drijvende waterweegbree komt voor in open water. Uitbreiding binnen het bestaande bouwblok leidt niet tot ruimtebeslag op groeiplaatsen van deze soort. Effecten op deze soort bij uitbreiding van bouwblokken zijn met grote waarschijnlijkheid uit te sluiten.

Tabel 12 Mogelijke effecten als gevolg van uitbreiding binnen bestaand bouwblok

In het kader van de Wet natuurbescherming zijn voor de soortenbescherming vooral de kap van bomen, de aanpassing van bestaande bebouwing en de realisatie van nieuwe bebouwing zaken die mogelijk leiden tot effecten. Hoe groter de aanpassing, hoe groter de kans dat beschermde soorten hier hinder van ondervinden. Geconcludeerd kan worden dat bij het worst case scenario het grootste effect kan ontstaan door uitbreidingen binnen bestaand bouwblokken en uitbreidingen van bouwblokken.

Het trendmatig groeialternatief is op het criterium effecten op soorten beoordeeld als licht negatief (-) ten opzichte van de referentiesituatie. En het worst-case alternatief scoort voor dit criterium zeer negatief (--) ten opzichte van de referentiesituatie.

Criterium	Trendmatig groeialternatief	Worst-case alternatief
Stikstofdepositie op beschermingsgebieden Wet natuurbescherming	- (exclusief PAS-maatregelen) 0 (inclusief PAS-maatregelen)	--
Stikstofdepositie op Wav-gebieden en overige natuur	-	--
Soortenbescherming Wet natuurbescherming	-	--

Tabel 13 Totale effectscores natuur

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

Stimuleren van verdergaande emissiebeperkende maatregelen dan wettelijk vereist volgens het Besluit emissiearme huisvesting en de IPPC-richtlijn voor grote bedrijven is een mogelijk extra mitigerende maatregel om de stikstofbelasting op natuurgebieden te verminderen. De provincie stelt eisen m.b.t. de toepassing van technieken om emissies van ammoniak uit dierenverblijven te verminderen. De gemeente kan een bijdrage leveren aan de implementatie van het beleid om emissies te reduceren (naar ammoniak ook fijn stof, endotoxinen en geur), , o.a. door het gebruik van emissiearme stalsystemen en andere technieken om emissies te voorkomen, te beperken en te stimuleren en, waar deze verplicht zijn, te controleren op een goede werking.

Een actief gemeentelijk beleid gericht op het intrekken van onbenutte planologische mogelijkheden voor hergebruik van bestaande veehouderijen kan helpen om te voorkomen dat de afname van emissies wordt beperkt of wordt opgevuld door het benutten van vergunde maar nog niet benutte rechten.

Verder zijn er nog verschillende mogelijkheden om effecten op de aanwezige beschermde soorten te beperken. Dit is echter afhankelijk van de aanwezige soorten, de exacte invulling van het bouwblok of de uitbreiding daarvan en de omgeving. Dergelijke maatregelen vereisen maatwerk en zijn van een ander abstractieniveau dan dit MER en het bestemmingsplan buitengebied. In een landelijke omgeving zijn dergelijke maatregelen vaak goed in te passen.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis die de oordeel- en besluitvorming beïnvloeden.

5.7. Geur

Methodiek

Op basis van het gemeentelijke vergunningenbestand is voor de alternatieven met een door ARCADIS ontwikkelde GIS-applicatie (gecombineerd met het programma V-stacks-gebied) berekend en in kaart gebracht welke achtergrondbelasting aan geur optreedt ten gevolge van de stalemissies in gemeente Gemert-Bakel. Deze achtergrondbelasting geeft samen met onderstaande milieukwaliteitscriteria (Tabel 14) een beeld van het leefklimaat in het plangebied.

De volgende criteria zijn gehanteerd:

- Ontwikkeling woon- en leefklimaat aan de hand van de geurbelasting binnen de bebouwde kom (achtergrondbelasting).
- Ontwikkeling woon- en leefklimaat aan de hand van de geurbelasting in het buitengebied (achtergrondbelasting).

Bij de beschrijving van de mogelijke ontwikkeling van de geurbelasting is de volgende indeling gebruikt:

Achtergrondbelasting (OU/m3)	Kans op geurhinder	Beoordeling leefklimaat
0 – 3	<5%	Zeer goed
3.1 – 7.4	5-10%	Goed
7.5 – 13.1	10-15%	Redelijk goed
13.2 – 20.0	15-20%	Matig
20.1 – 28.3	20-25%	Tamelijk slecht
28.4 – 38.5	25-30%	Slecht
38.6 – 50.7	30-35%	Zeer slecht
>50.7	>35%	Extreem slecht

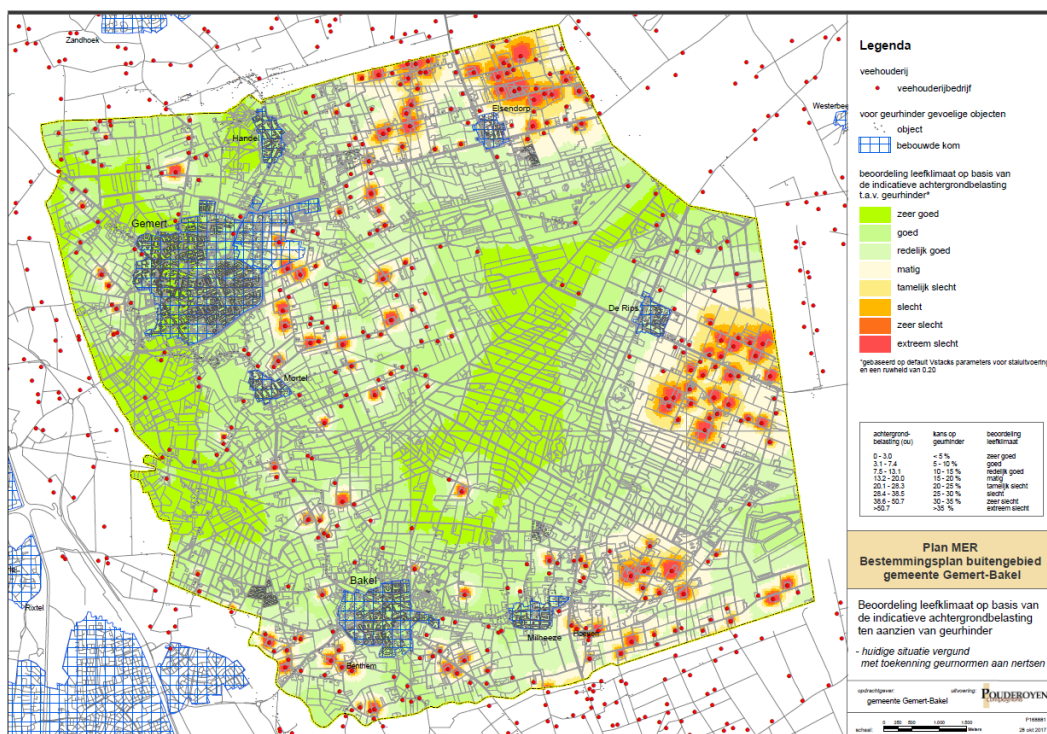
Tabel 14 Milieukwaliteit criteria voor geurhinder (Bron: Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij bijlage 6 en 7).

Voor het aspect geur wordt er gekeken naar de ontwikkelingen van de intensieve veehouderij. Deze levert namelijk een bijdrage aan geurhinder door middel van stalemissies. Voor melkveehouderijen is geen geuremissiefactor vastgesteld, hiervoor geldt een minimum afstand tussen het dichtstbij gelegen emissiepunt van de melkveehouderij en een geurgevoelig object. De melkveehouderij is daarom niet meegenomen in de berekening van de achtergrondbelasting.

Ontwikkeling achtergrondbelasting

De figuren in bijlage 5 van het MER geven de achtergrondbelasting weer voor de huidige situaties en de alternatieven op basis van de modelmatige uitgangspunten. Een beschrijving van de modelmatige uitgangspunten is opgenomen in hoofdstuk 4.

In Figuur 16 is de achtergrondbelasting van geur uit stallen van veehouderijen in en rondom Gemert-Bakel weergegeven. Het betreft de cumulatieve geurbelasting op basis van de vergunningen. In Tabel 15 en Tabel 16 die later in deze paragraaf zijn opgenomen, is ook de geurbelasting op basis van de referentiesituatie (vergund en rekening houdend met het Besluit Huisvesting en het verschil tussen opgave CBS en de vergunde dierplaatsen) opgenomen.

Figuur 16 Indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder in de huidige vergunde situatie. Deze kaart is op groter formaat opgenomen in bijlage 5 van dit MER

Binnen bebouwde kom	Huidige situatie vergund	Huidige situatie vergund + Autonome ontwikkeling + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie) **	Trendmatig groeialternatief	Worst-case alternatief (rekening houdend met geuruimte)	Worst-case alternatief (geen rekening houdend met geuruimte)
Zeer goed	2952	5016	3425	0	127
Goed	6914	5531	6573	0	5992
Redelijk goed	1623	1116	1363	3505	4082
Matig	199	25	327	3346	800
Tamelijk slecht	0	0	0	3183	418
Slecht	0	0	0	817	269
Zeer slecht	0	0	0	327	0
Extreem slecht	0	0	0	510	0
Totaal	11688	11688	11688	11688	11688
Hinderwaarde	836	720	824	2280	1222
Hinderpercentage*	7,1%	6,2%	7,1%	19,5%	10,5%

Tabel 15 Achtergrondbelasting geur binnen de bebouwde kom naar classificatie woon- en leefmilieu voor de alternatieven (in absolute aantallen geurgehinderden (alle verblijfsobjecten uit de BAG voor zover niet behorend bij (voormalige) veehouderij transformatorgebouwtjes etc.).

* Berekend door per klasse te vermenigvuldigen met de kans op geurhinder en te sommeren.

** Bedrijven moeten voldoen aan Besluit emissiearme huisvesting. Dat betekent in het algemeen dat er omgeschakeld moet worden naar een stalsysteem met een lagere ammoniakemissie. Er zijn verschillende stalsystemen die wel een lagere emissie voor ammoniak veroorzaken (en voldoen aan Besluit huisvesting), maar die geen lagere geuremissie tot gevolg hebben. Het al dan niet voldoen aan Besluit huisvesting heeft daarmee niet per sé een effect op de geuremissie en berekende waarden voor de huidige situatie vergund + CBS-correctie zijn tevens gebruikt voor de situatie waarin alle bedrijven voldoen aan besluit huisvesting.

uitten bebouwde kom	Huidige situatie vergund	Huidige situatie vergund + Autonome ontwikkeling + CBS- correctie veestapel (referentiesituatie) **	Trendmatig groeialternatief	Worst-case alternatief (rekening houdend met geurruimte)	Worst-case alternatief (geen rekening houdend met geurruimte)
Zeer goed	132	230	182	1	24
Goed	877	913	852	26	333
Redelijk goed	385	391	344	97	633
Matig	222	124	234	468	219
Tamelijk slecht	50	19	55	354	182
Slecht	14	4	13	215	203
Zeer slecht	1	1	1	105	49
Extreem slecht	1	0	1	416	39
Totaal	1682	1682	1682	1682	1682
Hinderwaarde	172	149	169	444	273
Hinderpercentage*	10,2%	8,8%	10,0%	26,4%	16,2%

Tabel 16 Achtergrondbelasting geur buiten de bebouwde kom naar classificatie woon- en leefmilieu voor de alternatieven (in absolute aantallen geurgehinderden)

Uit Tabel 15 en Tabel 16 blijkt dat het trendmatig groeialternatief (rekening houdend met voorgrondnormen uit de Geurverordening Gemert-Bakel en worst-case alternatief (niet en wel rekening houdend met geurruimte (voorgondnormen uit de vigerende Geurverordening) ten opzichte van de referentiesituatie (Huidige situatie vergund + Besluit huisvesting + CBS-correctie veestapel) zorgen voor een toename van de geurbelasting binnen en buiten de bebouwde kom. De toename ten opzichte van de referentiesituatie wordt veroorzaakt door het opvullen van de latente ruimte in de vergunningen en ontwikkeling van intensieve veehouderijen binnen het bouwblok.

In de effectbeoordeling van het trendmatig groeialternatief en worst-case alternatief (niet en wel rekening houdend met geurruimte) is geen rekening gehouden met een toets op de achtergrondbelasting bij ruimtelijke procedures. Indien in de herziening niet alleen getoetst wordt op de voorgrondnormen maar ook op normen ten aanzien van de maximale achtergrondbelasting, zal de ontwikkeling van de geurhinder zoals weergegeven voor het trendmatig voorkeursalternatief en het worst-case alternatief (niet en wel rekening houdend met geurruimte) minder negatief zijn dan in Tabel 15 en Tabel 16 is weergegeven.

Daarnaast is het in de praktijk mogelijk dat bedrijven gaan uitbreiden die geen milieuruimte hebben ten aanzien van geurhinder omdat ze nu al (mede) een overbelaste situatie veroorzaken. Deze bedrijven kunnen enkel uitbreiden als de geurbelasting daarbij afneemt (via de zogenaamde 50% regeling). Dat betekent dat uitbreiding van dergelijke bedrijven tot een daling van de geurbelasting leidt. Dit is niet meegenomen in de scenario's (lastig te voorspellen), maar kan dus voor een verbetering van de geursituatie zorgen of een beperking van een eventuele verslechtering.

Het trendmatig groeialternatief is op het criterium leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom beoordeeld als licht negatief (0/-) ten opzichte van de referentiesituatie. Het worst-case alternatief (niet en wel rekening houdend met geurruimte) scoort voor dit criterium zeer negatief (- -) ten opzichte van de referentiesituatie.

Criterion	Trendmatig groeialternatief	Worst-case alternatief (niet en wel rekening houdend met geurruimte)
Leefklimaat binnen de bebouwde kom	0/-	- -
Leefklimaat buiten de bebouwde kom	0/-	- -

Tabel 17 Totale effectscores geur

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

De extra geurhinder t.o.v. de referentiesituatie wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de veronderstelde opvulling van de latente ruimte in de vergunningen. Het actief intrekken van niet-benutte (latente) ruimte (planologisch, milieu) kan het risico op ongewenste opvulling van die vergunningen beperken. Daarnaast kan het verwijderen van de functieaanduiding "iv" bij bouwblokken welke nu niet voor iv gebruikt worden, voorkomen dat er in de toekomst alsnog een intensieve veehouderij gevestigd wordt, dat gepaard kan gaan met extra emissies van geur.

De cumulatieve geurnormen die op basis van de Verordening ruimte 2014 in het bestemmingsplan buitengebied 2017 worden opgenomen, zorgen voor een bescherming tegen een toename van de achtergrondbelasting, die wel mogelijk zou zijn als er alleen een toetsing plaatsvindt op basis van de individuele geurnormen. Dat geldt ook voor de gemeentelijke normen m.b.t. de cumulatieve geurbelasting. De gemeente kan die beschermende werking versterken door strengere cumulatieve geurnormen op te nemen dan op provinciale normen. Bijvoorbeeld door uit te gaan van de normen die de GGD geadviseerd. (zie ook hierna). Ook kan de gemeente een dergelijke strengere toets niet alleen opnemen voor de ontwikkeling van veehouderijen, maar ook bij de ontwikkeling van andere functies, zoals wonen. Dit om een toename van de blootstelling aan te hoge geurbelasting te voorkomen of te beperken.

De ontwikkeling van geurhinder zal tevens minder negatief (kunnen) zijn wanneer in het bestemmingsplan buitengebied of in aparte ruimtelijke procedures wordt getoetst op de aanvaardbaarheid van de ontwikkeling op grond van de gemeentelijke geurnormen (individueel en cumulatief).

Door in het bestemmingsplan bij uitbreiding van bouwblokken of andere planologische procedures (zoals een postzegel bestemmingsplan) de aanvaardbaarheid van de ontwikkeling te toetsen aan de hand van vraag of er na ontwikkeling wordt voldaan aan de geurnormen. En bij overbelasting (de eerder vergunde geurbelasting is hoger dan de geurnorm) te toetsen of die geurbelasting zo veel als mogelijk wordt terug gebracht. Dit om er toe bij te dragen dat piekbelastingen worden verminderd. De juridische mogelijkheden om dergelijke toetsen te kunnen meenemen in de afweging zijn het grootst bij aparte planologische procedures. De gemeente kan met een stringenter planologisch regime in het bestemmingsplan buitengebied haar juridische sturingsmogelijkheden vergroten.

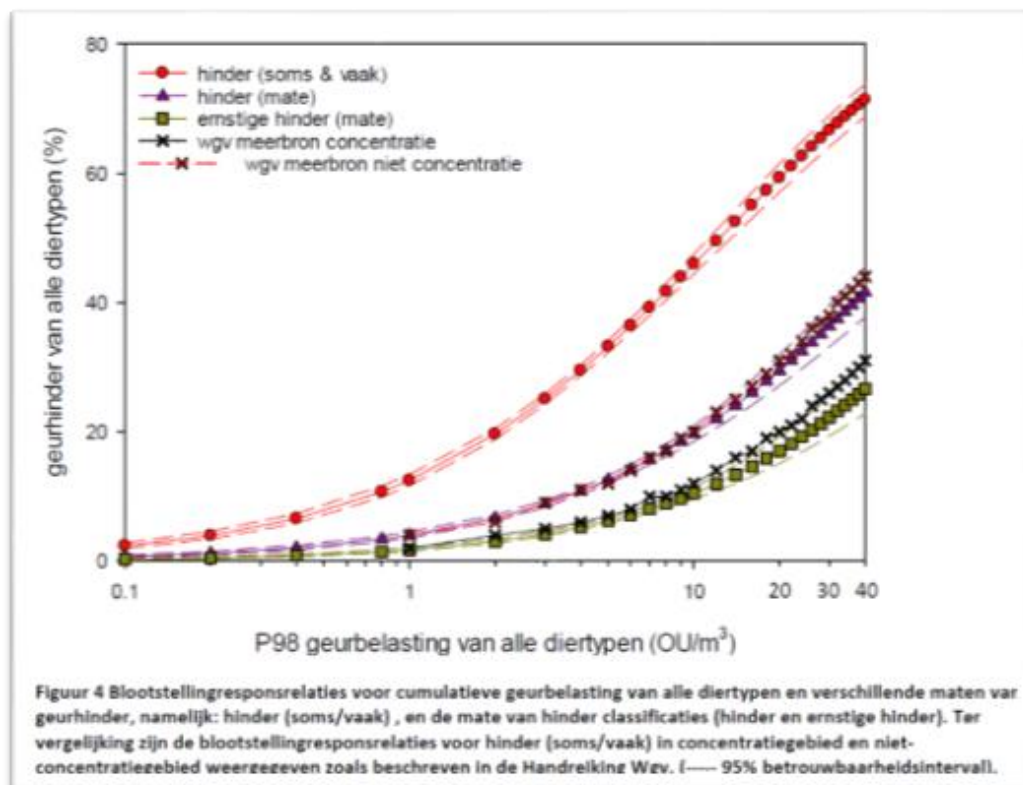
Ook kan de gemeente in gebieden met veel overlast en een sterke concentratie van veehouderijen, per locatie het aantal en type dieren te begrenzen / maximaliseren. Dit om nog sterker via het ruimtelijk instrumentarium te sturen op beperking van overlast en de afname van bestaande overlast bij ontwikkeling van veehouderijen.

Leemten in kennis en informatie

Er is onzekerheid over de relatie tussen de berekende geurbelasting en de kans op hinder. Deze onzekerheid heeft niet van direct invloed op de effectvergelijking van de scenario's maar is wel van belang om de effecten van een hoge geurbelasting voor omwonenden te kunnen duiden. De beoordeling van geur is subjectief en individueel bepaald. Dat maakt het moeilijk om algemeen gedragen en wetenschappelijk onderbouwde geurnormen of een eenduidige relatie tussen geurbelasting en kans op hinder vast te stellen.

Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid van de GGD Brabant/Zeeland (Bureau GMV) en het Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS) van Universiteit Utrecht onderzochten in 2014 de relatie tussen geurbelasting afkomstig van veehouderijen en de ervaren geurhinder bij ruim 13.000 respondenten op het platteland en in kleinere kernen van Noord-Brabant en Noord-Limburg. Het onderzoek werd uitgevoerd in het kader van de Academische Werkplaats Milieu & Gezondheid.

Deze resultaten bevestigen volgens de GGD signalen dat er bij gegeven geurbelasting aanzienlijk meer geurhinder voorkomt dan op basis van de Handreiking Wgv (Wet geurhinder veehouderij) te verwachten zou zijn. De relatie tussen geurbelasting en hinder blijkt bovendien afhankelijk te zijn van diersoort. De GGD adviseert de resultaten mee te nemen in de (landelijke) evaluatie en actualisatie van de Geurhindersystematiek en roept ook gemeenten en provincies op de resultaten te gebruiken als opstap voor vernieuwd geurhinderbeleid.

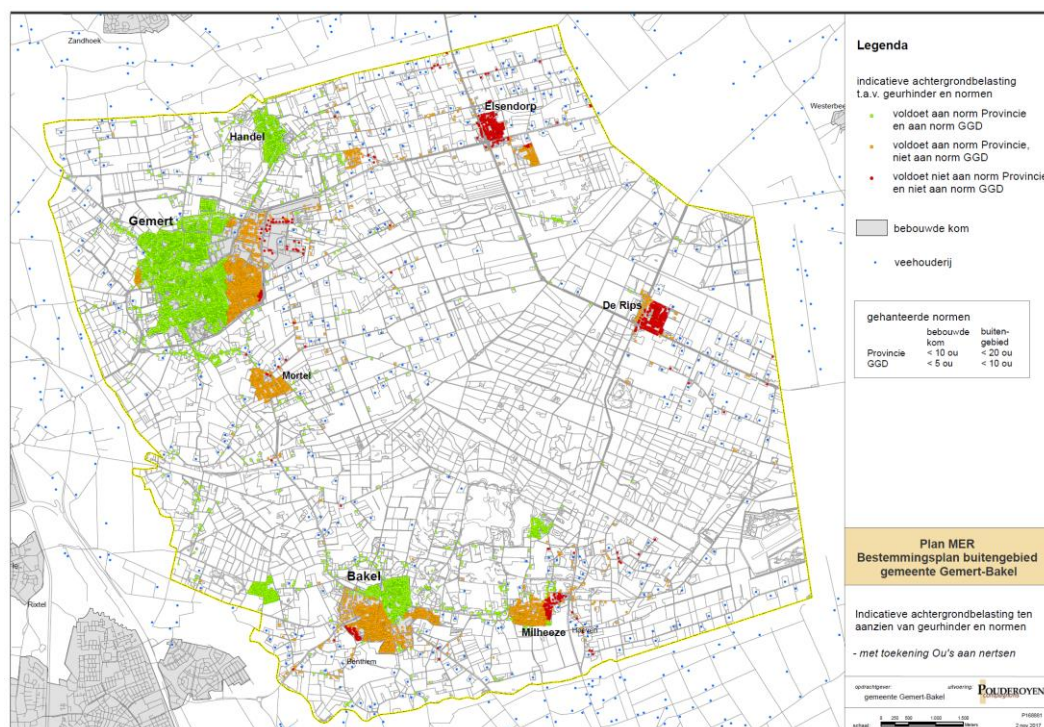
Figuur 17 Relatie tussen blootstelling aan geurhinder (cumulatief) en de kans op geurhinder, GGD/IRAS onderzoek vergeleken met de relatie in concentratiegebieden en niet-concentratiegebieden uit de Handreiking Wgv

Het RIVM heeft een duidingsonderzoek uitgevoerd waarin de onderzoeksmethodiek en resultaten van het onderzoek van de GGD en Universiteit van Utrecht zijn vergeleken met het onderzoek dat door PRA is uitgevoerd in 2001. Het onderzoek van PRA is gebruikt in de handleiding bij de Wet geurhinder en veehouderij. Het RIVM geeft aan dat het GGD-IRAS het meest recente beeld geeft van de relatie tussen geurhinder en de blootstelling aan geur uit stallen van veehouderijen in Noord-Brabant en Noord-Limburg. Het toepassen van de gevonden relatie voor specifieke locaties kent echter de nodige beperkingen. Bijvoorbeeld omdat persoonlijke en conceptuele factoren van belang zijn en er aan de gemodelleerde blootstelling (modelmatig bepaalde geurhinder) allerlei onzekerheden kleven.

GGD-Nederland heeft in het kader van het uitgevoerd onderzoek uit 2014 (GGD en IRAS) en de landelijke evaluatie van de geurregeling een advies gegeven m.b.t. de maximale hoogte t.a.v. de achtergrondbelasting. Zij gaan daarbij uit van een maximale achtergrondbelasting van circa 5 Ou voor objecten binnen de bebouwde kom en 10 Ou voor objecten buiten de bebouwde kom.

In onderstaande kaart is weergegeven waar de achtergrondbelasting in de huidige vergunde situatie al dan niet voldoet aan de normen van de provincie (hinderpercentage uit de Verordening ruimte vertaald op basis van de hinderrelatie uit de handleiding Wgv) en al dan niet voldoet aan de advieswaarden van de GGD. Deze kaart is ook opgenomen in de bijlagen met kaarten (deel C).

Uit deze kaart valt af te lezen dat op basis van de advieswaarden van de GGD meer kernen of delen van kernen een te hoge geurbelasting hebben, zoals delen van Bakel, Milheeze en Mortel. Net zoals verspreid liggende woningen in het buitengebied.

Figuur 18 Overschrijding van normen m.b.t. de achtergrondbelasting geur op basis van de normen van de provincie (hinderkans op basis van de handreiking Wgv) en de adviezen van de GGD.

5.8. Fijn stof

Methodiek

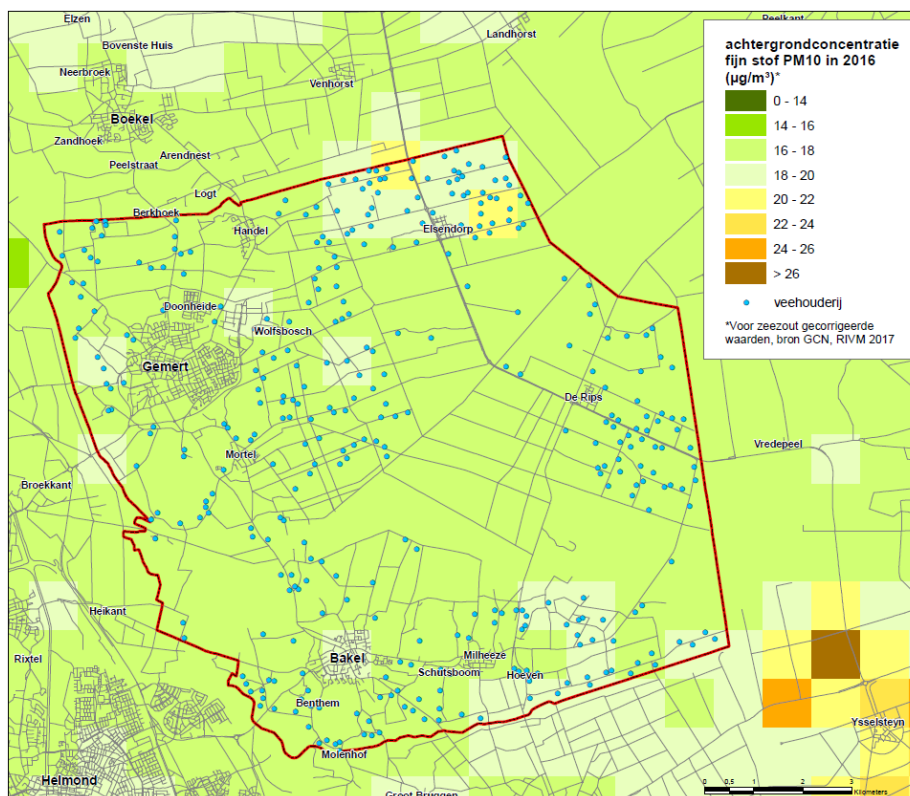
Voor emissies van fijn stof zijn onderscheidend het type bedrijf en de verkeersbewegingen die daarbij een rol spelen. Daarom is luchtkwaliteit beoordeeld op de volgende criteria:

- Bedrijfsvoering: fijn stof (PM10).
- Verkeer: fijn stof (PM10).

Voor wat betreft de invloed op fijn stof is de veehouderij relevant. In de alternatieven kan er een toename ontstaan aan (vracht)verkeer. Daarnaast kan een concentratie aan veehouderijen de concentratie aan fijn stof verhogen. In de achtergrondconcentraties zijn de bijdrages van de bestaande veehouderijen al inbegrepen. Nieuwe overschrijdingen van de wettelijke normen in de toekomst kunnen bij een adequate vergunningverlening in principe niet plaatsvinden, tenzij de normen worden bijgesteld op basis van nieuwe inzichten bijvoorbeeld de dosis-effectrelatie.

Referentiesituatie

De jaargemiddelde achtergrondconcentratie van fijn stof (PM_{10}) in het buitengebied van Gemert-Bakel ligt tussen 18 en 22 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Dit ligt onder de maximaal toegestane jaargemiddelde concentratie van 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ fijn stof in de buitenlucht. Echter, het gezondheidsadvies van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor fijn stof bestaat uit een maximum jaargemiddelde concentratie van 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Het WHO advies stelt de gezondheid van de mens centraal en is scherper dan die van de EU. De EU hanteert ook 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ maar hanteert wel een scherpere streefwaarde dan de norm zelf.

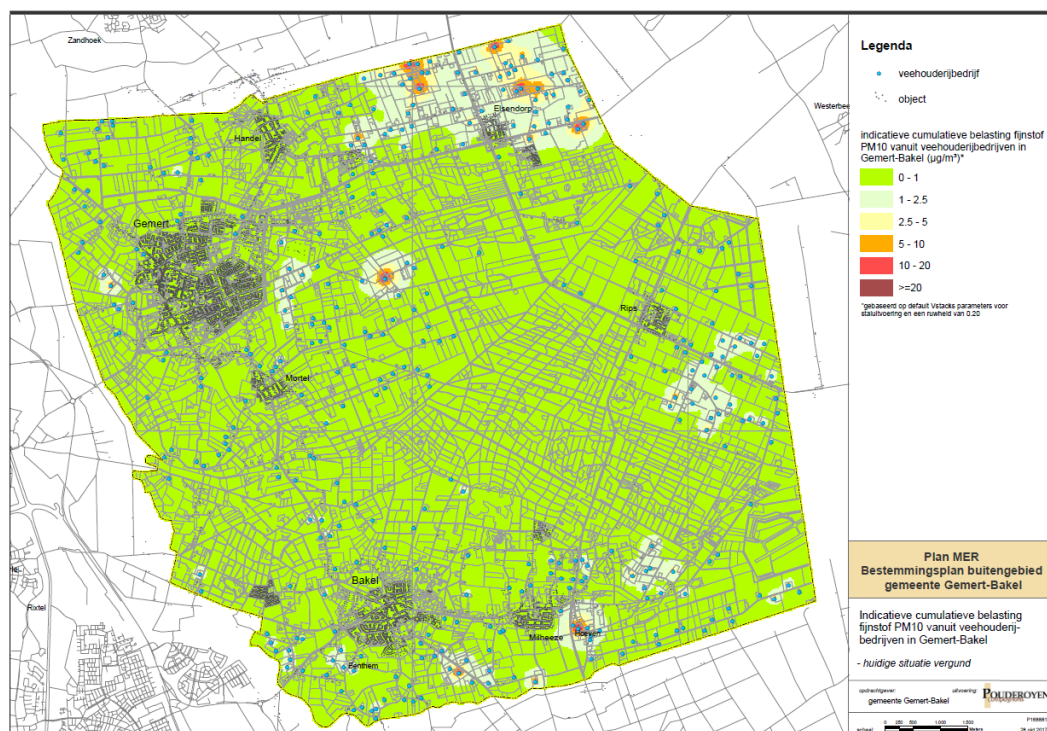

Figuur 19 Achtergrondconcentratie fijn stof PM_{10} in 2016, voor zeezout gecorrigeerde waarden, bron GCN, RIVM 2017

De jaargemiddelde achtergrondconcentraties van fijn stof (PM_{10}) in het buitengebied van Gemert-Bakel is dus nergens hoger dan de wettelijke norm van 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Naast deze norm geldt nog dat de grenswaarde van 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ niet meer dan 35 keer per jaar wordt overschreden. Als richtwaarde voor de achtergrondconcentratie waarbij dit dreigt te gebeuren wordt in het algemeen een achtergrondconcentratie van 32 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ gehanteerd. De maximale concentratie ligt ook hier onder, zodat ook ten aanzien van de overschrijdingsdagen vanuit de achtergrondconcentratie de wettelijke normen niet overschreden worden. Tenzij er sprake is van een hoge lokale bijdrage.

In *Figuur 20* is op basis van het vergunningenbestand (oktober 2017) van de gemeente de cumulatieve bijdrage weergegeven van de bestaande veehouderijbedrijven aan de jaargemiddelde concentratie fijn stof PM_{10} .

Van fijn stof problemen m.b.t. veehouderij is in het algemeen alleen sprake bij grote pluimveebedrijven, met name bij concentraties van grote pluimveebedrijven en in gebieden waar er door andere bronnen al sprake is van een hoge achtergrondconcentratie. Uit Figuur 20 blijkt dat de bijdrage van de veehouderij in grote delen van de gemeente onder $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ligt. Plaatselijk is de bijdrage van de veehouderij hoger. Vooral in het buitengebied rond Elsendorp.

Figuur 20: Indicatieve cumulatieve milieubelasting fijn stof vanuit veehouderijen, huidige situatie vergund

Effecten en effectbeoordeling

De figuren in bijlage 5 van het MER geven de fijn stof belasting weer voor de huidige situaties en alternatieven op basis van de modelmatige uitgangspunten.

Bedrijfsvoering

In de bestemmingsplan wordt uitbreiding van bouwblokken en uitbreiding binnen bestaand bouwblok van veehouderijen mogelijk gemaakt. Intensieve veehouderijen, voornamelijk pluimveebedrijven, hebben in vergelijking met een melkrundveebedrijf grote fijn stof-emissies (de fijn stof emissie van één kip is van dezelfde orde van grootte als die van een melkkoe, maar kippen worden in veel grotere aantallen gehouden). In het worst-case alternatief is de uitbreiding van veehouderijen groter dan bij het trendmatig groeialternatief. Naast de uitbreiding van veehouderijen verslechtert de fijn stof-emissie ten opzichte van de referentiesituatie ook door de veronderstelde opvulling van de latente ruimte in de vergunningen.

Het trendmatig groeialternatief is op het criterium bedrijfsvoering (fijn stof) beoordeeld als negatief (-). Het worst-case alternatief is voor dit criterium beoordeeld als zeer negatief (-) ten opzichte van de referentiesituatie. Een verdere groei van de bestaande pluimveebedrijven of omschakeling naar pluimveebedrijven (bijvoorbeeld van varkens naar pluimvee) is in het concept ontwerp (nog) niet uitgesloten. Een daarmee gepaard gaande toename van de fijn stof emissies en concentraties is wettelijk niet uitgesloten: de wettelijke grenswaarden zijn hoger.

Indien, conform het besluit van de raad in oktober 2017, omschakeling naar pluimvee wordt uitgesloten en er, conform het raadsbesluit van juli, ook wordt getoetst op basis van het voorlopig toetsingskader voor endotoxinen en de cumulatieve normen m.b.t. fijn stof, zal de ontwikkeling van de fijn stof belasting zoals weergegeven voor het trendmatig voorkeursalternatief en zeker voor het worst-case alternatief veel minder negatief zijn.

Daarnaast is het in de praktijk mogelijk dat bedrijven gaan uitbreiden die geen milieuruimte hebben ten aanzien van geurhinder, emissies moeten reduceren m.b.t. ammoniak of m.b.t. endotoxinen. Deze bedrijven kunnen enkel uitbreiden als de emissies afnemen. Dat betekent dat uitbreiding van dergelijke bedrijven tot een daling van de emissies leidt. Dit is niet meegenomen in de scenario's (lastig te voorspellen), maar kan dus voor een vermindering van de concentratie fijn stof zorgen of een beperking van een toename van de concentratie fijn stof uit stallen van veehouderijen.

Verkeer

Het bestemmingsplan biedt planologische uitbreiding voor een toename van het aantal dieren en kan daarmee ook leiden tot een toename van transportbewegingen in het buitengebied. Een toename aan transportbewegingen veroorzaakt ook een toename aan fijn stof emissies. De toename aan transportbewegingen en daarmee fijn stof emissies is bij het worst-case alternatief groter dan bij het trendmatig groeialternatief.

Het trendmatig groeialternatief is op het criterium verkeer (fijn stof) beoordeeld als licht negatief (0/-). Het worst-case alternatief is voor dit criterium beoordeeld als negatief (-) ten opzichte van de referentiesituatie.

Criteria	Trendmatig groeialternatief	Worst-case alternatief
Bedrijfsvoering: fijn stof (PM ₁₀)	-	--
Verkeer: fijn stof (PM ₁₀)	0/-	-

Mitigerende en compenserende maatregelen

Voor beperking van fijn stof emissies uit de veehouderij bestaan desgewenst de volgende mogelijkheden:

- Aanpak van de bron: voermaatregelen (gebruik coating tegen stofverspreiding) & huisvesting (strooisel, mest afdekken).

- Aanpak luchtkwaliteit in de stal: vernevelen (olie/water), elektrostatisch filter.
- Aanpak luchtkwaliteit bij de uitlaat: (combi-)wasser, watergordijn, filters, groensingels. Bij toepassing van een chemische of biologische luchtwasser kan de emissie van fijn stof met circa 60% worden gereduceerd. Bij toepassing van de gecombineerde luchtwasser bedraagt de reductie circa 80%.

Andere maatregelen om een blootstelling tegen hoge concentraties fijn stof te voorkomen zijn

- Bij nieuwe ontwikkelingen (nieuwe stallen, nieuwe woningen e.d.) voldoende afstand houden, ook als de (landelijke) normen niet worden overschreden
- Het vermijden van toename van emissies en extra blootstelling bij hogere concentraties fijn stof. Zoals de gemeenteraad dat ook heeft besloten in haar besluit van juli 2017 (voorlopig toetsingskader endotoxinen)
- Het vermijden van nieuwe bronnen of het toetsen van de effecten van nieuwe bronnen, zoals de gemeente dat heeft besloten in haar vergadering in oktober 2017 (geen directe mogelijkheid tot omschakeling naar pluimvee)

Leemten in kennis en informatie

De modelberekeningen (cumulatieve concentratie fijn stof door veehouderijen zijn uitgevoerd op basis van standaard stalparameters. De uitvoering van stallen zoals de exacte ligging van emissiepunten en de wijze van de uitstroom van lucht uit de stallen, bepalen in sterke mate lokale concentraties. Het voldoen aan de grenswaarde van een uitbreiding wordt nader getoetst in het kader van de daarvoor benodigde vergunningaanvraag. Er zijn geen leemten die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

5.9. Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De veehouderij kan invloed hebben op de landschappelijke en cultuurhistorische patronen, objecten en elementen. De invloed van de veehouderij ontstaat met name door verstening/bouwmassa. Daarnaast worden de archeologische waarden door de veehouderij mogelijk beïnvloed door het aanleggen van onder andere funderingen, mestkelders en verhardingen.

5.9.1 Landschap

Methodiek

Het volgende criterium is gehanteerd:

- Beïnvloeding landschappelijke patronen, objecten en elementen

Referentiesituatie

Binnen de gemeente Gemert-Bakel zijn vier landschapstypen te onderscheiden (bron Beeldkwaliteitsplan Gemert-Bakel):

1. beekdalgebied;
2. occupatiegebied;
3. eerste heide-ontginningen;
4. jonge ontginningen;

Beekdallandschap

De beeldbepalende structuren van het beekdallandschap zijn de beken, die van oudsher door het landschap slingeren tussen de dekzandruggen. Vanwege de lage en natte omstandigheden is in het beekdal van oudsher sprake van relatief weinig bebouwing. Onder invloed van schaalvergroting en herverkaveling zijn veel landschapselementen verdwenen en is plaatselijk het kleinschalige karakter verruild voor openheid. De huidige groene uitstraling is met name aanwezig door boscomplexen en robuuste lijnvormige landschapselementen zoals houtsingels, struweel en bomenrijen. Het huidige beekdallandschap kenmerkt zich dan ook door een afwisseling in openheid en beslotenheid.

Occupatiegebied

Het occupatiegebied bestaat uit de oude dorpen en ontginningen. De eerste ontginningen hebben vanaf de Middeleeuwen plaatsgevonden vanuit de dekzandruggen ten westen van de breukzone. De historische kernen van Handel, Gemert, De Mortel en Bakel bepalen het beeld van deze occupatie-as. De dorpen langs de occupatie-as worden allen gekenmerkt door oude bouwlanden, hoofdwegen met historische bebouwingspatronen en karakteristieke, vaak monumentale bebouwing. Karakteristiek aan het agrarisch gebied zijn de oude/ bolle akkercomplexen afgewisseld door kampontginningen. Ondanks de oorspronkelijke fijnmazige percelering vormen de oude bouwlanden een open ruimte doorsneden met zandpaden, deels omzoomd door houtwallen en boerderijen met singelbeplanting. Dit geeft het gebied een kleinschalig karakter met een grote diversiteit aan bebouwing en verweving van functies.

Kampenlandschap met oude akkers

Een langgerekte dekzandrug met noordwest-zuidoostelijke richting zorgde voor gunstige, hoge en droge, omstandigheden waarop men zich van oudsher vestigde. Tussen de hogere delen stroomden beekjes, hetgeen ideaal was voor een gemengde bedrijfsvoering (akkerbouw en veeteelt). Het kampenlandschap bestaat uit individuele akkers. Ieder kamp bestaat uit akkers op de hoger gelegen dekzandrug; grasland langs de beekjes tussen de ruggen, en boerenerven tussen de hoger gelegen akkers en de lager gelegen weilanden, op de flank van de rug.

Om de gewassen te beschermen tegen wildvraat en wind werden (veelal) rechtlijnige landschapselementen aangeplant op de perceelsgrenzen. Deze landschapselementen, zoals houtwallen en -singels, vormden een aaneengesloten geheel waartussen de erven gelegen waren. Hierdoor kenmerkt het kampenlandschap zich door een groen en kleinschalig karakter. In het landschap is sprake van hoogteverschillen, waardoor de percelen veelal een grillige verkaveling kennen. Mede door de hoogteverschillen hebben de wegen een bochtig verloop en liggen de erven verspreid in het landschap.

Het hoogteverschil werd nog eens vergroot doordat de arme gronden werden opgehoogd met mest en heideplaggen om deze vruchtbaar te maken. Dit heeft geresulteerd in de karakteristieke bolle akkers.

- Bolle akkers/oude akkers

De bolle akkers zijn kenmerkend voor de arme Brabantse zandgronden. Boeren hebben jaar na jaar de aarde verrijkt via dierlijke mest vermengd met turf. De dikte van de (enk)eerdlaag, zoals de bruine aarde heet, in de bolle akkers kan sterk verschillen. Door de wijze van ploegen is de glooiende bolle vorm ontstaan. Op de akker is vrijwel geen sprake van beplanting of water, waardoor de glooiende openheid karakteristiek is

Peelontginningslandschap

Het Peelontginningslandschap is een relatief jong agrarisch landschap. In de 2e helft van de 19e eeuw werd het mogelijk om de woeste gronde van De Peel op grote schaal te ontginnen. Het Peelontginningslandschap kent twee type ontginningen: Jonge Peelontginningen en Bosrijke ontginningen.

- Jonge ontginningen

Het Peellandschap was oorspronkelijk een open vlakte, van oorsprong bestaande uit hoogveengronden. Vanuit het westen werden de eerste heidegronden (rond 1840) ontgonnen. Het ontginnen van het veengebied vanaf 1900 werd grootschaliger ingericht. De jonge ontginningen hebben een sterk agrarisch karakter. Het landschap is verkaveld in een rechthoekig en geordend patroon. De erven zijn niet willekeurig ontstaan, maar onderdeel van het ontginningsstelsel. De erven zijn uitsluitend aan ontginningslinten gelegen met een heldere indeling in een woonzone aan de voorzijde van het erf en een bedrijfskavel daarachter. Net zoals het landschap hebben de erven een rechthoekig tot blokvormig bouwplan. Beplanting beperkt zich in grote mate tot bomenlanen (de ontginningslinten). Tussen de bomenlanen is sprake van openheid.

- Bosrijke ontginningen

Ten behoeve van de mijnbouw in Zuid-Limburg is een groot gedeelte van de oorspronkelijke woeste grond omgezet in bos. Het omvangrijke bosgebied van de Stippelberg markeert grotendeels de overgang van het kampenlandschap richting het ontginningslandschap. De bosranden aan de zijde van het kampenlandschap hebben een geleidelijke overgang. De overgang in het ontginningslandschap tussen het bos en de agrarische gronden is rechthoekig en scherp.

Effecten en effectbeoordeling

Wijze van bestemmen en bescherming waarden

De oude akkers zijn specifiek beschermt met een dubbelbestemming. Slechts een beperkt aantal gronden met landschappelijke waarden hebben de bestemming 'agrarisch met waarden' gekregen. De overige gronden hebben een bestemming 'agrarisch'. Deze gronden, onder andere gelegen in het beek- of kampenlandschap, bevatten echter wel waardevolle landschappelijke waarden die in de toelichting en regels niet benoemd en beschermd zijn. Het bestemmingsplan bevat geen dubbelbestemming of aanduiding voor het Natuur Netwerk Brabant, uitgezonderd die gronden die zijn gelegen in het attentiegebied Natuur Netwerk Brabant. Tevens bevat het bestemmingsplan geen dubbelbestemming of aanduiding voor de groenblauwe mantel zoals aangeduid in de provinciale beleidskaders.

Uitbreiding bouwblok veehouderij

Uitbreidingen van het bouwblok van veehouderijen binnen het kampenlandschap en open en halfopen jonge zandontginningen kan vanwege verstening/bouwmassa van invloed zijn op de landschappelijke patronen/objecten en elementen. Zo kan door uitbreidingen van veehouderijen het kleinschalige cultuurlandschap van het kampenlandschap of het open en half open karakter van de jonge zandontginningen worden aangetast.

Uitbreiding van veehouderijen is in het bestemmingsplan onder voorwaarden mogelijk:

- Landschappelijke inpassing: er dient sprake te zijn van een zorgvuldige landschappelijke inpassing van de bedrijfsbebouwing op basis van een door de gemeente goedgekeurd erfbeplantingsplan, waarbij de oppervlakte van de inpassing minimaal 10% van de oppervlakte van de aanduiding 'bouwvlak' dient te bedragen.
- Kwaliteitswinst: vergroting van het bouwvlak en vormverandering dient gepaard te gaan met een aantoonbare en uitvoerbare fysieke verbetering van de aanwezige of potentiële kwaliteiten van bodem, water, natuur, landschap of cultuurhistorie of van extensieve recreatieve mogelijkheden van het plangebied.
- Zuinig ruimtegebruik: de inrichting van het bouwvlak bevordert een gunstige verhouding tussen bruto (bestemmings- of bouwvlak) en netto (bebouwing) ruimtebeslag.
- Staldering: Binnen een regio is de bouw of ingebruikname van een stal van een intensieve veehouderij uitsluitend toegestaan als er elders in dezelfde regio iets meer staloppervlak (110%) verdwijnt. Deze stalderingseis betekent concreet dat er voor elke nieuwe m² stal elders 1,1 m² moet worden afgebroken of gebruikt voor een andere bestemming.
- Ontstening: bij initiatieven wordt eveneens bewerkstelligd, dat alle overtollige bebouwing wordt gesloopt met uitzondering van cultuurhistorische bebouwing ter plaatse van de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - cultuurhistorisch waardevolle bebouwing'.
- Bebouwing: de bebouwing moet passend zijn bij de aard van de omgeving (hoogte, massa en architectonische kwaliteit).
- Parkeren dient op eigen erf plaats te vinden.

Mestbewerking

Het bestemmingsplan maakt het mogelijk dat op het bouwblok mestbewerking ten behoeve van ter plaatse geproduceerde mest plaatsvindt. Dit levert een verstening van het bouwblok op of leidt eerder tot behoefte aan uitbreiding van het bouwblok. Het ruimtelijk beeld van het bouwblok verandert, aangezien dit opvallende bouwwerken zijn. Mestbewerking is mogelijk zonder nadere toetsing aan landschapswaarden of een vereiste landschappelijke inpassing.

Teeltondersteunende voorzieningen

- Tijdelijke voorzieningen

Het bestemmingsplan maakt het mogelijk tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen aan te leggen. Dit betekent dat gronden afgedekt kunnen worden met bijvoorbeeld een folie en constructies opgericht kunnen worden die esthetisch op bezwaren stuit. De planregels maken het mogelijk om tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen buiten het bouwvlak op te richten omdat daarbij geen beperking in oppervlakte is opgenomen. Deze tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen zijn rechtstreeks mogelijk, zonder dat er een nadere toetsing over landschappelijke aanvaardbaarheid aan vooraf gaat. Gelet daarop is niet uitgesloten dat over een groot gebied aaneengesloten tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen kunnen worden gerealiseerd.

Voor het landschapsbeeld hebben tijdelijke voorzieningen geen blijvend effect. Zodra de voorziening is weggehaald is het oorspronkelijke beeld weer terug. Het gebruik vindt echter wel plaats in hetzelfde seizoen (voorjaar/zomer) als ook anderen (recreanten en inwoners) van het gebied 'genieten'. Op agrarische percelen, die tevens een natuurwaarde hebben, kan terugkerend tijdelijk gebruik wel een blijvende schade tot gevolg hebben. Het is mogelijk dat de natuurwaarden op den duur helemaal verdwijnen. Tijdelijke voorzieningen vormen bijvoorbeeld barrières voor kleine dieren (o.a. bij boomteelthekken) en de bodem kan definitief ongeschikt raken voor dieren die in de bodem leven en planten die ter plaatse groeien.

Door tijdelijke voorzieningen rechtstreeks toe te staan is het niet mogelijk een afweging te maken of er sprake is van een onaanvaardbare aantastingen van landschapswaarden. De waarden van de groenblauwe mantel en Natuur Netwerk Brabant en de landschapswaarden buiten deze gebieden zijn daarmee niet beschermd.

- Permanente voorzieningen

Het bestemmingsplan maakt het mogelijk om permanente teeltondersteunende voorzieningen op te richten. Hiervoor gelden een aantal voorwaarden, te toetsen door middel van een afwijkingsprocedure:

- de teeltondersteunende voorzieningen dienen uit een oogpunt van agrarische bedrijfsvoering noodzakelijk te zijn;
- indien er sprake is van de provinciale aanduiding 'behoud en herstel watersystemen', dient advies ingewonnen te worden bij het waterschap;
- binnen de provinciale structuur 'Natuur Netwerk Brabant' zijn permanente teeltondersteunende voorzieningen niet toegestaan;

- de maximale oppervlakte aan teeltondersteunende voorzieningen per agrarisch bedrijf bedraagt 4 hectare;
- in afwijking van het bepaalde onder c., bedraagt de maximale oppervlakte aan teeltondersteunende voorzieningen per agrarisch bedrijf binnen de provinciale structuur 'groenblauwe mantel' 3 hectare;
- de voorzieningen dienen direct aansluitend op het bestemmingsvlak 'Agrarisch - agrarisch bedrijf' te worden gerealiseerd;
- er is een inrichtings- en beplantingsplan overlegd dat uitwijst dat voldaan wordt aan de uitgangspunten van het beeldkwaliteitsplan (bijlage bij bestemmingsplan), zodat er sprake is van een ruimtelijk aanvaardbare situatie.

Met voorgaande voorwaarden wordt gestuurd op enkele gebiedswaarden, zoals binnen behoud en herstel watersystemen een advies van het waterschapsbestuur en niet toegestaan binnen Natuur Netwerk Brabant. Daarnaast geldt een beperktere omvang binnen groenblauwe mantel, maar een toets aan de waarden van de groenblauwe mantel ontbreekt.

Beoordeling

Het trendmatig groeiscenario is op het criterium beïnvloeding van specifieke landschappelijke patronen/objecten en elementen beoordeeld als negatief (-). Het worst-case scenario is voor dit criterium beoordeeld als zeer negatief (- -) ten opzichte van de referentiesituatie.

Criterion	Trendmatig groeialternatief	Worst-case alternatief
Beïnvloeding van specifieke landschappelijke patronen/objecten en elementen.	-	- -

Tabel 18: Totale effectscores cultuurhistorie en archeologie.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

Uitbreiding bouwblok veehouderij

Er worden geen aanvullende mitigerende en compenserende maatregelen noodzakelijk geacht, anders dan nu al opgenomen in het bestemmingsplan

Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen

Om significante aantasting van de landschapswaarden te voorkomen is het wenselijk tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen mogelijk maken met een afwijking waarin als voorwaarde wordt gesteld dat landschapswaarden niet onaanvaardbaar aangetast mogen worden. Zeker in de groenblauwe mantel en het Natuur Netwerk Brabant is dit van belang. Tevens is het wenselijk tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen te maximaliseren in omvang, eventueel gedifferentieerd naar gebiedswaarden.

Permanente teeltondersteunende voorzieningen

Om significante aantasting van de cultuurhistorische- en aardkundige waarden te voorkomen, zeker in de groenblauwe mantel en Natuur Netwerk Brabant is het wenselijk in de voorwaarden in de wijzigingsbevoegdheid explicieter te sturen op gebiedswaarden.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

5.9.2 Cultuurhistorie en archeologie

Methodiek

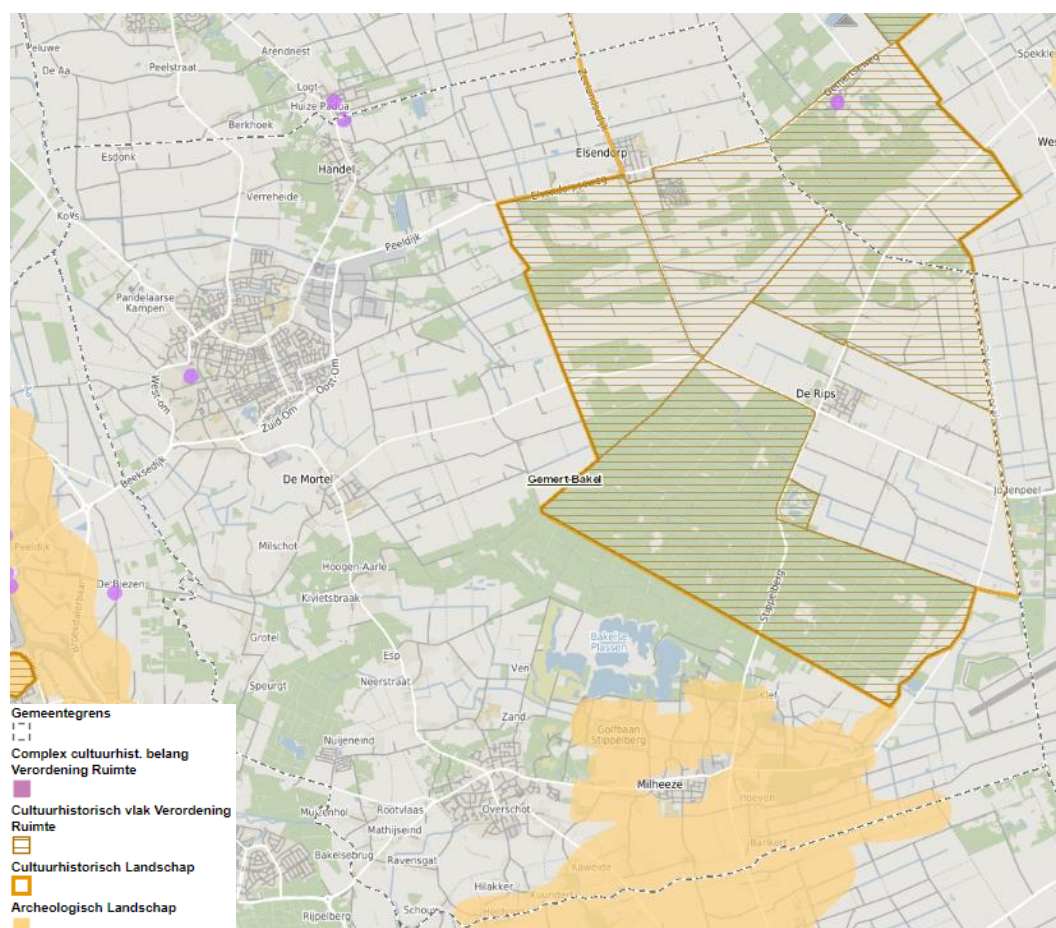
De volgende criteria zijn gehanteerd:

- Beïnvloeding van cultuurhistorische patronen, objecten en elementen.
- Beïnvloeding van de aardkundige waarden
- Beïnvloeding van de archeologische waarden.

Referentiesituatie

Cultuurhistorie

In 2010 is cultuurhistorische waardenkaart opgesteld door de provincie Noord-Brabant, op kleine onderdelen aangepast in de herziening 2016, zie Figuur 21. De kaart behandelt cultuurhistorische vlakken, -landschappen en –complexen.

Figuur 21 Cultuurhistorische waardenkaart provincie Noord-Brabant

- Cultuurhistorische landschappen en vlakken

De gemeente maakt onderdeel uit van de regio Peelkern. De regio Peelkern ontleent zijn cultuurhistorische betekenis in eerste instantie aan de veenwinning. De kanalen, wijken, ontginningsdorpen en wegen met beplanting geven een beeld van de grootschalige vervinging die hier vanaf 1850 heeft plaatsgevonden. Op enkele plaatsen komen Peelbanen en veenputjes voor die wijzen op kleinschalige turfwinning.

De grote landgoederen die omstreeks 1900 zijn gesticht zijn van cultuurhistorisch belang door de landhuizen, bijgebouwen en pachtboerderijen, parken en laanstructuren. In de regio ligt een groot deel van de Peel-Raamstelling.

In 2006, aangevuld in 2010, heeft de provincie Noord-Brabant vanuit bescherming en versterking van haar kernkwaliteiten een cultuurhistorische waardenkaart samengesteld een aantal gebieden geselecteerd. Zo zijn in totaal 21 cultuurhistorische landschappen en 16 archeologische landschappen geselecteerd en beschreven. De inzet van dit erfgoed is om de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving te verhogen en de verbinding van dit erfgoed met haar inwoners te stimuleren.

Binnen de gemeente Gemert-Bakel ligt een in de Verordening Ruimte opgenomen cultuurhistorisch landschap, namelijk de landgoederenzone in de Peel (omgeving Elsendorp – Handel in de noordoostzone van de gemeente). De strategie voor dit landschap bestaat uit het behoud en beter beleefbaar maken van monumentaal ontginningslandschap met grote lijnen, zoals lanen.

- *Oude akkers/bolle akkers*

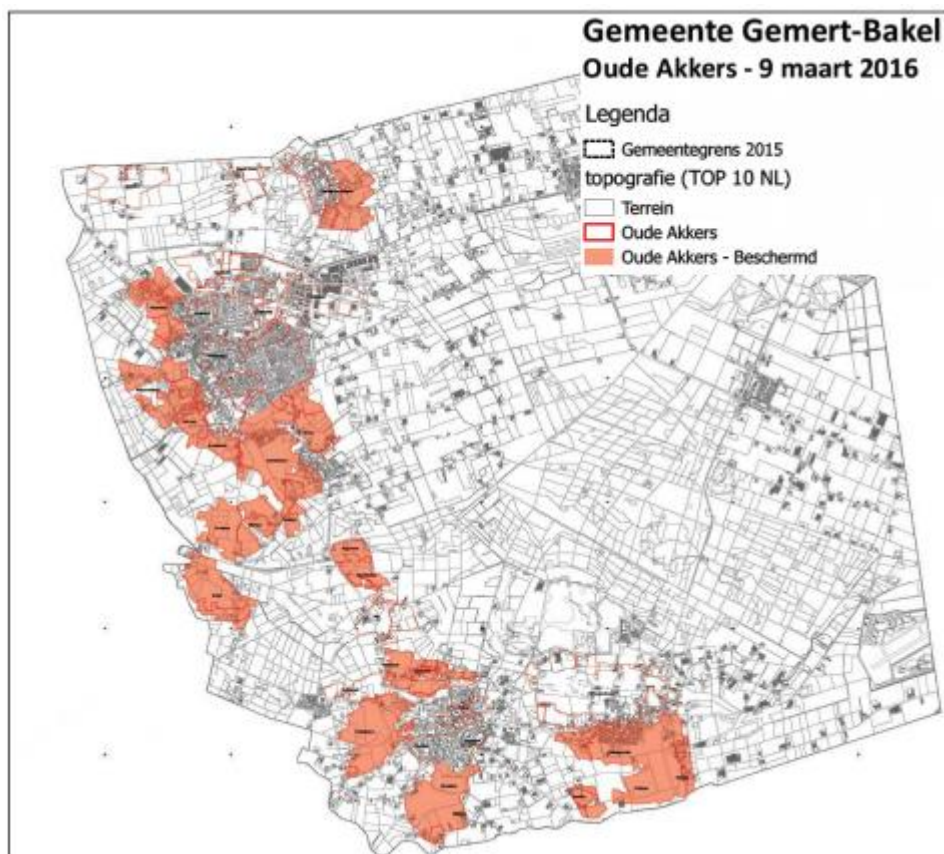
De gemeente beschikt over diverse bolle akkers. Voor de bescherming van de in het plangebied voorkomende oude akkers is in het bestemmingsplan de dubbelbestemming 'Waarde – Oude akker' opgenomen.

- *Cultuurhistorisch waardevolle lijnelementen*

Volgens de kaarten van de Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (Kich) en van de Cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Noord-Brabant ligt er in het buitengebied van Gemert-Bakel verder een aantal wegen met cultuurhistorische waarden. Deze wegen zijn beschermd in het bestemmingsplan door middel van het opleggen van een passende verkeersbestemming, en door een eventuele aanduiding als onverharde weg. Dit zijn onverharde wegen met beperkt gebruik als ontsluitingsweg van de daaraan gelegen gronden zonder verkeersbetekenis en met landschappelijke, ecologische en/of cultuurhistorische betekenis. Langs de wegen ligt in een aantal gevallen cultuurhistorisch waardevolle beplanting. Deze is, voor zover gelegen in een agrarische gebiedsbestemming, beschermd in het bestemmingsplan middels een omgevingsvergunningvereiste voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde of van werkzaamheden ('aanlegvergunningstelsel'). Onverharde wegen hebben de aanduiding 'onverharde weg' gekregen, met daaraan gekoppeld een omgevingsvergunningvereiste voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde of van werkzaamheden.

- *Cultuurhistorisch waardevolle panden en objecten*

Volgens de kaarten van de Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (Kich) en van de Cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Noord-Brabant ligt er in het buitengebied van Gemert-Bakel een aantal panden en objecten met cultuurhistorische waarden. Het betreffen zowel Rijksmonumenten, Gemeentemonumenten als beeldbepalende panden. Deze panden zijn in het bestemmingsplan beschermd middels de dubbelbestemming Waarde - Cultuurhistorie.

Figuur 22 Oude akkers

Archeologie

- *Archeologische monumenten Gemert-Bakel*

De gemeente Gemert-Bakel kent één archeologisch rijksmonument en een aantal terreinen van hoge archeologische waarde. Het archeologisch monument ligt in het bos bij de Wethouder de Slitsvijver. Er hebben in de prehistorie mensen gewoond, de zogenaamde Tjongermensen, waarvan duizenden vuursteentjes gevonden zijn die door deze mensen zijn achtergelaten.

In januari 2016 is er een beleidsplan Archeologische Monumentenzorg, gemeente Gemert-Bakel opgesteld. Ook de archeologisch waardevolle gebieden zijn aangegeven met als doel de in de bodem opgeslagen geschiedenis voor het nageslacht te bewaren en daar waar er gegraven moet worden deze geschiedenis te kunnen archiveren. De gebieden waar een middelhoge of hoge trefkans aanwezig is, zijn opgenomen als archeologisch waardevol gebied.

Op basis van de archeologische beleidskaart, wordt de gemeente onderverdeeld in verschillende categorieën met daaraan gekoppelde voorschriften. De volgende 6 categorieën en voorschriften worden onderscheiden:

1. Beschermd archeologisch monument. Archeologische resten die vanuit nationaal oogpunt behouden dienen te blijven en derhalve als monument beschermd zijn ingevolge art. 3 van de Monumentenwet of waar deze wordt voorbereid. De wettelijke bescherming verbiedt hier de meeste bodem verstorende activiteiten, tenzij de Minister van OCW hiervoor vooraf vergunning verleent.

- Op grond van de gemeentelijke Monumentenverordening bestaat de mogelijkheid hieraan ook gemeentelijke monumenten toe te voegen.
2. Gebied van archeologische waarde. In deze gebieden is bij eerdere onderzoeken reeds aangetoond dat er concentraties archeologische resten voorkomen die als behoudens waardig gekarakteriseerd kunnen worden. Om die reden is een vergunning vereist bij bodemingrepen en te bebouwen oppervlakten van projectgebieden die groter zijn dan 100 m² en dieper gaan dan 0,3 m –mv.
 3. Gebied met een hoge archeologische verwachting. In deze gebieden geldt op basis van geomorfologische en bodemkundige opbouw, aangetroffen archeologische vondsten of historische informatie een hoge archeologische verwachting. Dat wil zeggen dat in deze gebieden sprake kan zijn van een hoge concentratie archeologische vindplaatsen met goede conserveringsomstandigheden. De kans op het aantreffen van archeologische vondsten bij bodemingrepen is dus zeer groot. Om die reden is een vergunning vereist bij bodemingrepen en te bebouwen oppervlakten van projectgebieden die groter zijn dan 500 m² en dieper gaan dan 0,3 m (0,5 m bij esdek) –mv.
 4. Gebied met een middelhoge archeologische verwachting. In deze gebieden geldt op basis van geomorfologische en bodemkundige opbouw, en aangetroffen archeologische vondsten en relictten een middelhoge archeologische verwachting. Deze zones en gebieden waren net als de gebieden met een hoge verwachting in principe geschikt voor bewoning. De kans op het aantreffen van vondsten is hier echter kleiner, doordat de dichtheid aan vindplaatsen beduidend lager is dan in de gebieden met een hoge verwachting. Om die reden is een vergunning vereist bij bodemingrepen en te bebouwen oppervlakten van projectgebieden die groter zijn dan 2.500 m² en dieper gaan dan 0,3 m (0,5 m bij esdek) –mv.
 5. Gebied met een lage archeologische verwachting. Het gaat hierbij om gebieden waar op archeologische en landschappelijke gronden de kans op behoudens waardige archeologische relictten uiterst klein wordt geacht. Op deze terreinen rust geen voorschrift om aanlegvergunning. Wel zal bij m.e.r. plichtige en grootschalige inrichtingsprojecten vanaf 10.000 m² en projecten die onder de tracéwet vallen nader onderzoek worden verlangd.
 6. Gebied zonder archeologische verwachting. Het gaat hierbij om gebieden waar het bodemprofiel als gevolg van aangetoonde ontgrondingen, recente bebouwing en funderingen zodanig verstoord is, dat eventuele archeologische resten als verloren beschouwd mogen worden, of in ieder geval zodanig zijn aangetast dat zij niet meer voor onderzoek of bescherming in aanmerking komen. Tenslotte vallen hieronder ook de zogenaamde gedeselecteerde gebieden. Op deze terreinen rust geen voorschrift om aanlegvergunning. Wel zal bij m.e.r. plichtige inrichtingsprojecten en projecten die onder de tracéwet vallen nader onderzoek worden verlangd.

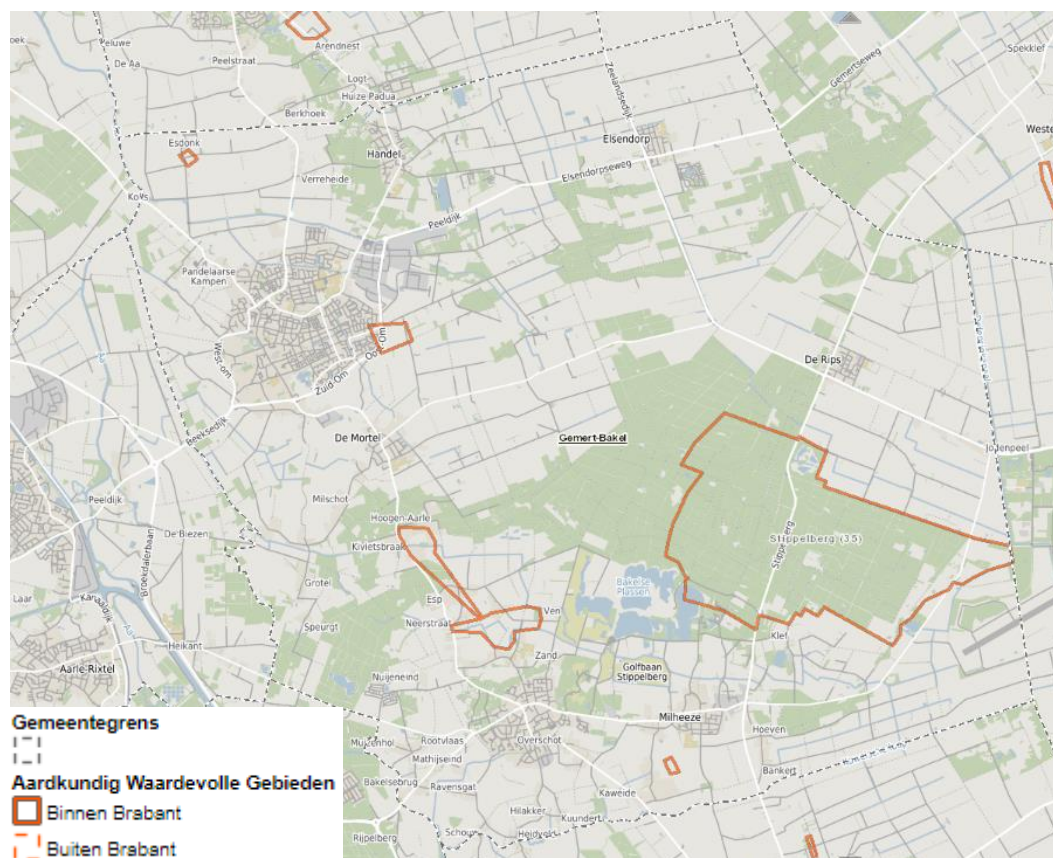
De zes categorieën worden weergegeven op de archeologische beleidskaart (kaartbijlage 7). Vijf categorieën hebben een vertaling in het bestemmingsplan gekregen met een dubbelbestemming 'Waarde Archeologie 1 t/m 5' en zijn gekoppeld aan een stelsel van voorschriften en vrijstellingen voor bodemingrepen.

Aardkunde

De provincie Noord-Brabant heeft 42 waardevolle aardkundige gebieden opgenomen in de Structuurvisie ruimtelijke ordening en in de Verordening ruimte. Een aantal van deze gebieden liggen (gedeeltelijk) in de gemeente Gemert-Bakel en ook binnen het plangebied, te weten:

- Peelrandbreuk, Maashorst (5 locaties aan de westzijde van de gemeente).
- De Stippelberg (oostzijde van de gemeente).

Deze gronden hebben een dubbelbestemming 'Waarde - Aardkundig waardevol' en zijn mede bestemd voor het in stand houden van geologische, geomorfologische, bodemkundige en (geo)hydrologische verschijnselen en/of processen.

Figuur 23 Aardkundig waardevolle gebieden

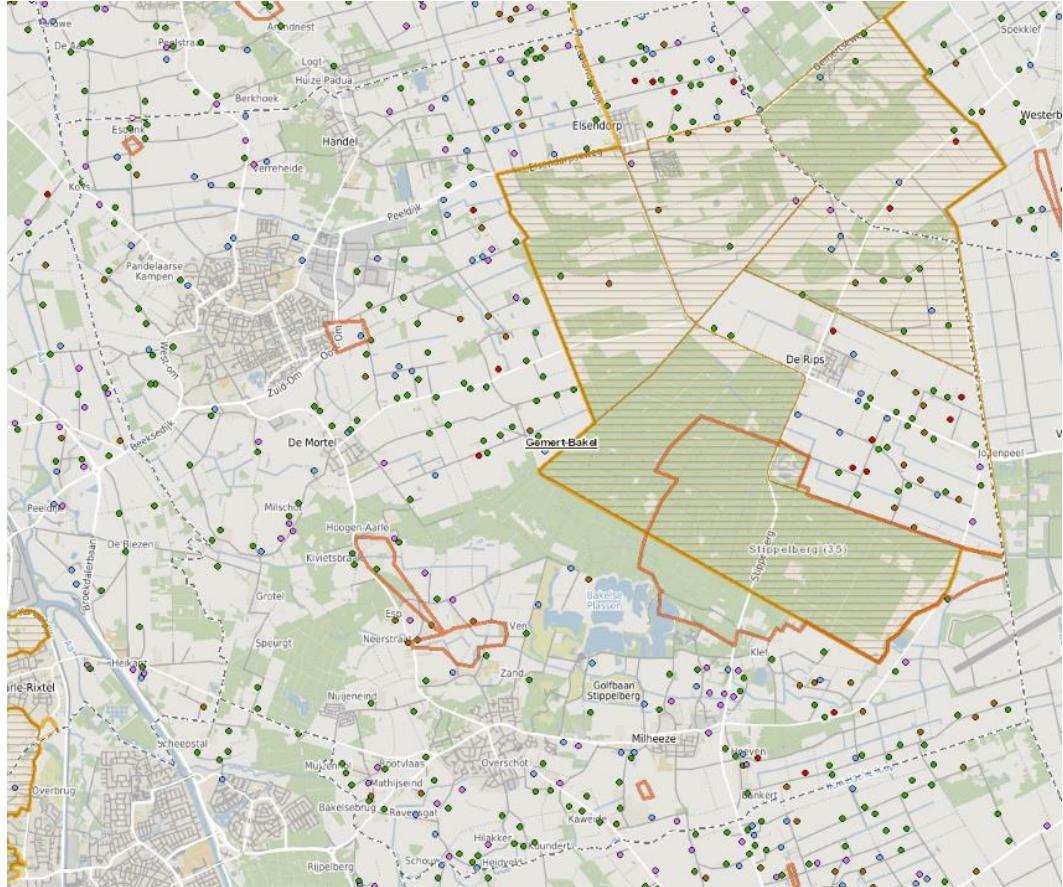
Effecten en effectbeoordeling cultuurhistorie, archeologie en aardkunde

Wijze van bestemmen waarden

De oude akkers zijn specifiek beschermt met een dubbelbestemming. De archeologische- en aardkundige waarden zijn beide beschermt met een dubbelbestemming. De waarden in het cultuurhistorische landschap en –vlak zijn niet nader aangeduid ter bescherming van deze waarden, daar waar ze niet samenvallen met de aardkundige waarden.

Uitbreiding bouwblok veehouderij

Uitbreidingen van het bouwblok van veehouderijen kunnen van invloed zijn op de historisch landschappelijke patronen, elementen of objecten. Een aantal veehouderijen is namelijk gelegen in de Cultuurhistorisch landschap, Cultuurhistorische vlakken en/of waardevol aardkundig gebied (zie Figuur 24).

Figuur 24 Cultuurhistorisch vlak (geel gearceerd) en aardkundig waardevol (oranje omlijnd)

De invloed van uitbreidingen van het bouwblok van veehouderijen op archeologische waarden zal beperkt zijn omdat archeologische verwachtingswaarden zijn voorzien van een dubbelbestemming, die het verrichten van onderzoek naar archeologische waarden verplicht stelt.

Teeltondersteunende voorzieningen

Door tijdelijke voorzieningen rechtstreeks toe te staan is het niet mogelijk een afweging te maken of er sprake is van een onaanvaardbare aantasting van cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden. Ook niet van die waarden die wel nader aangeduid zijn (zoals oude akkers en aardkundige waarden). De waarden zijn daarmee niet beschermd tegen de gevolgen van het oprichten van tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen.

De scenario's zijn op het criterium historische cultuurhistorische patronen, elementen of objecten en elementen en aardkundige waarden beoordeeld als licht negatief (trendmatig scenario 0/-) en negatief (worst-case scenario -) ten opzichte van de referentiesituatie. De scenario's zijn op het criterium archeologische waarden beoordeeld als neutraal (0) ten opzichte van de referentiesituatie vanwege de bescherming die in het bestemmingsplan is opgenomen.

Criterion	Trendmatig groeialternatief	Worst-case alternatief
Beïnvloeding van cultuurhistorische patronen, objecten en elementen.	0/-	-
Beïnvloeding van de archeologische waarden.	0	0
Beïnvloeding van de aardkundige waarden.	0/-	-

Tabel 19 Totale effectscores cultuurhistorie en archeologie

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

Tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen

Om significante aantasting van de landschapswaarden te voorkomen is het wenselijk tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen mogelijk maken met een afwijking waarin als voorwaarde wordt gesteld dat cultuurhistorische en aardkundige waarden niet onaanvaardbaar aangetast mogen worden. Dit is vooral van belang in de waarden die wel zijn aangeduid maar niet worden beschermd tegen de gevolgen van het aanleggen van teeltondersteunende voorzieningen (oude akkers en aardkundige waarden) en de gebieden die op provinciaal niveau aangewezen zijn met cultuurhistorische waarden (cultuurhistorische landschap en cultuurhistorische vlakken). Tevens is het wenselijk tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen te maximaliseren in omvang, eventueel gedifferentieerd naar gebiedswaarden.

Permanente teeltondersteunende voorzieningen

Om significante aantasting van de cultuurhistorische- en aardkundige waarden te voorkomen, zeker in de groenblauwe mantel en Natuur Netwerk Brabant is het wenselijk in de voorwaarden in de wijzigingsbevoegdheid explicieter te sturen op gebiedswaarden.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeels- en besluitvorming.

5.10. Geluid

De geluidbelasting in het buitengebied wordt voornamelijk bepaald door de agrarische bedrijven, bestemmings- en doorgaand verkeer. De geluidbelasting van de agrarische bedrijven (vooral ventilatoren bij intensieve veehouderijen, laden en lossen) wordt gereguleerd via de vergunningverlening.

Hierdoor wordt voorkomen dat op gevoelige objecten en terreinen (zoals woningen in het buitengebied) geluidhinder boven de gestelde (voorkeurs-) grenswaarde komt.

Op basis van algemeen beschikbare gegevens is globaal ingeschat of en waar (indicatief) de veehouderij van invloed kunnen zijn op de geluidgevoelige functies: bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen, woningen en stiltegebieden. Ook kan er overlast worden ervaren in andere gebieden, zoals bos- en natuurgebieden, hoewel deze niet wettelijk zijn beschermd.

Volgens het VNG-handboek Bedrijven en Milieuzonering (2009) bedraagt voor het thema geluid de aan te houden afstand minimaal 50 meter tussen een inrichting en een gevoelige functie (zoals wonen). Is de afstand groter, dan wordt de kans op directe geluidhinder (uit ventilatoren en dergelijke) snel kleiner. Wel kan er sprake zijn van indirecte hinder (geluidhinder door extra verkeersbewegingen).

De ligging van de locaties waar er sprake is van veehouderij ten opzichte van de bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen en woningen is in belangrijke mate bepalend voor eventuele geluidhinder. Op basis van algemeen beschikbare gegevens is globaal ingeschat of een toename aan veehouderij invloed kan hebben op de geluidgevoelige functies.

Het volgende criterium is voor geluid gehanteerd:

- Verandering geluidsemissie bij geluidgevoelige categorieën: bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen, woningen en stiltegebieden en overige bos- en natuurgebieden.

Referentiesituatie

Bebouwde kom

Binnen het plangebied is geen bebouwde kom gelegen. Aangrenzend aan het plangebied liggende bebouwde kom van de dorpskernen Bakel, Gemert, Handel, Milheeze, De Mortel, De Rips en Elsendorp. In de kernen is sprake van gemengde activiteiten; een combinatie van geluidgevoelige gebouwen zoals wonen, scholen en zorginstellingen en lichte bedrijfsactiviteiten. In het centrumgebied van Gemert is daarbij ook nog sprake van een concentratie van horeca-inrichtingen.

Geluidgevoelige gebouwen en terreinen

Er zijn binnen het plangebied geen geluidgevoelige gebouwen en terreinen gelegen zoals scholen en zorginstellingen.

Woningen

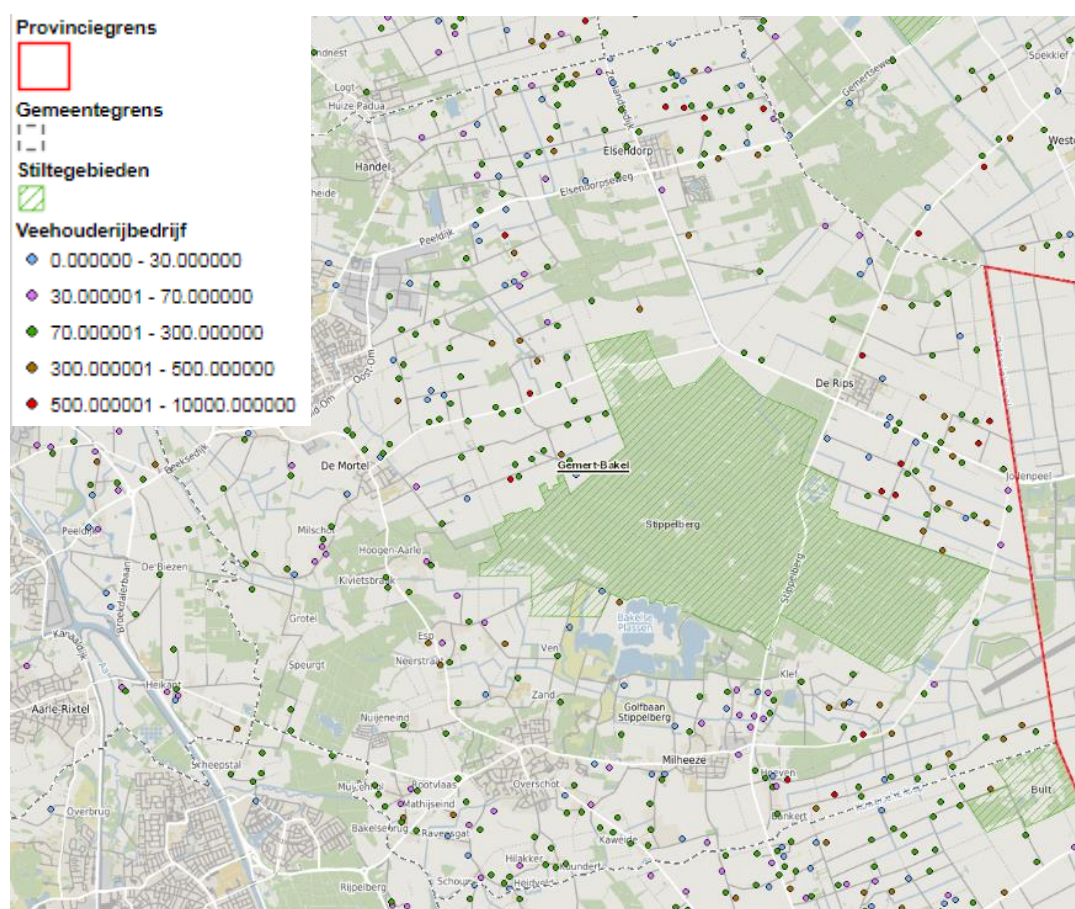
In het plangebied zijn diverse burgerwoningen gelegen. Bij deze woningen kan sprake zijn van geluidhinder als gevolg van de agrarische bedrijfsvoering.

Volgens het VNG-handboek Bedrijven en Milieuzonering (2009) bedraagt voor het thema *geluid*, de aan te houden afstand minimaal 50 meter tussen een inrichting en een gevoelige functie (wonen). Deze afstand is kleiner dan de vaste afstand die geldt voor geurhinder voor objecten in de bebouwde kom en zij is gelijk aan de afstand voor het buitengebied (voor bedrijven zonder geuremissiefactor, zoals melkveehouderijen).

Voor (grotere) intensieve veehouderijen kan een grotere afstand vanwege geluid nodig zijn, maar zal ook een grotere afstand vanwege geur gelden. De milieugebruiksruimte voor geluid -in verband met aanwezigheid van woningen- is voor deze bedrijven niet onderscheidend c.q. niet méér beperkend dan de milieugebruiksruimte vanwege geur.

Stiltegebieden en overige bos- en natuurgebieden

Stiltegebieden zijn milieubeschermingsgebieden waarin het aspect stilte bijzondere bescherming nodig heeft, aangezien het anders verloren dreigt te gaan. De provincie Noord-Brabant heeft verschillende stiltegebieden aangewezen via de provinciale Milieuverordening. In de provinciale Milieuverordening is binnen het plangebied één stiltegebied aanwezig, te weten Stippelberg.

Figuur 25 Stiltegebieden

Een aantal agrarische bedrijven is gelegen in of op zeer kleine afstand van deze stiltegebieden. Dit geldt ook voor de overige bos- en natuurgebieden.

Effecten en effectbeoordeling

In de gebieden waar uitbreiding van veehouderijen plaatsvindt wordt de kans op een lokale toename van de geluidbelasting vanwege stationaire bronnen (de ventilatoren die worden toegepast in de intensieve veehouderij) en geluidbelasting door verkeer (zoals vrachtauto's) op woningen en geluidgevoelige gebouwen en terreinen vergroot. Bij de grondgebonden melkveehouderij wordt de kans op een lokale toename aan geluidbelasting door ventilatoren als niet aanwezig verondersteld, omdat dergelijke stallen op natuurlijke wijze geventileerd worden.

In de directe omgeving van het stiltegebied zijn diverse bouwblokken van intensieve veehouderijen gelegen. De gebieden rondom het stiltegebied Stippelberg zijn echter aangeduid als 'beperking veehouderij'. Het worst-case scenario bestemmingsplan zorgt niet voor een toename aan geluidbelasting omdat er in dit scenario geen sprake is van uitbreiding van bouwblokken van intensieve veehouderijen in of nabij het stiltegebied.

Het trendmatig groeialternatief is op het criterium invloed van geluidhinder beoordeeld als licht negatief (0/-) ten opzichte van de referentiesituatie vanwege de mogelijke toename van de geluidsbelasting op woningen. En het worst-case alternatief is voor dit criterium beoordeeld als negatief (-) ten opzichte van de referentiesituatie.

Criterion	Trendmatig groeialternatief	Worst-case alternatief
Invloed op geluidhinder	0/-	-

Tabel 20 Totale effectscores cultuurhistorie en archeologie

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

Directe geluidhinder kan worden beperkt door extra geluid emissiebeperkende maatregelen (bijvoorbeeld laden en lossen in pandig of tijdsgebonden) via de vergunningverlening te eisen. Indirecte geluidhinder (wegverkeer) kan worden beperkt door de routing van het vrachtverkeer en locatie van inritten in relatie tot nabij gelegen geluidgevoelige functies te sturen.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

5.11. Verkeer

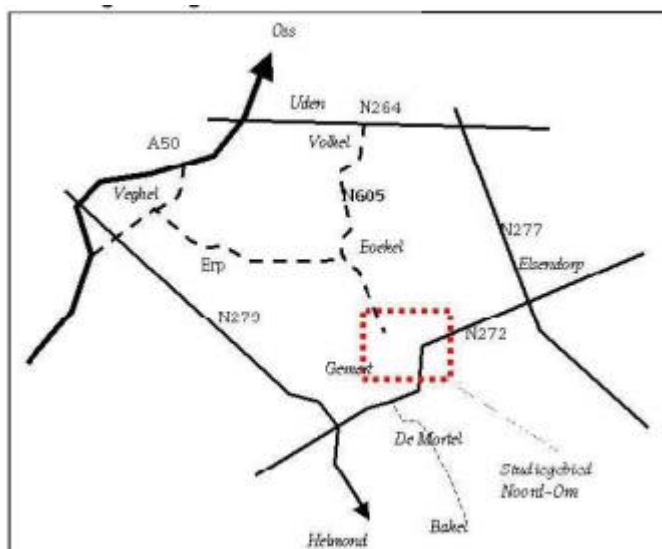
Methodiek

Een toename van veehouderijen heeft invloed op de hoeveelheid (vracht-)verkeer op het wegennet in het plangebied. Ook een toename van minicampings (mogelijk in het bestemmingsplan), tijdelijke huisvesting van werknemers en mestbewerking kan effect hebben op verkeersbewegingen. Er zijn effecten beschreven van een mogelijke toe- of afname van verkeersbewegingen. De volgende criteria zijn daarbij gehanteerd:

- Gevolgen voor de verkeersafwikkeling.
- Beïnvloeding van de verkeersveiligheid.

Referentiesituatie

Gemert wordt omringd door een bovenregionale wegenstructuur van de A50 - N279 - N272 - N277 - N264. De N605 en de N616 zijn 2 binnen de ruit gelegen provinciale wegen. De N605 is gecategoriseerd als een gebiedsontsluitingsweg en functioneert als verbindingsweg tussen de N264 en Gemert. Buiten de bebouwde kom geldt op deze weg een wettelijke maximumsnelheid van 80 km/u. De N605 voert door de bebouwde kom van Boekel en eindigt ten noorden van Gemert. De N616 is eveneens gecategoriseerd als gebiedsontsluitingsweg en functioneert als verbindingsweg tussen Veghel en Gemert. De N616 eindigt ten noordwesten van Gemert en sluit via de West-Om of de Oudestraat aan op de N272 en/of de N604.

Naast deze wegen zijn er ook een groot aantal plattelandswegen aanwezig in het buitengebied. Afhankelijk van de functie van de weg (bijvoorbeeld ontsluiting van slechts agrarisch land of woningen) varieert de wegbreedte en verkeersintensiteit.

Verkeersafwikkeling

Bij de gemeente Gemert-Bakel zijn er voor wat betreft de verkeersafwikkeling in het buitengebied geen problemen bekend.

Verkeersveiligheid

Bij de gemeente Gemert-Bakel zijn er momenteel geen specifieke knelpunten, bij bepaalde locaties/bedrijven, bekend voor wat betreft de verkeersveiligheid in het buitengebied.

Effecten en effectbeoordeling

Verkeersafwikkeling

Uitbreiding veehouderijen

Omdat de verkeersafwikkeling momenteel geen probleem is in het buitengebied, is de verwachting dat de wegenstructuur voldoende capaciteit heeft om een mogelijke toename van (vracht)verkeer veroorzaakt door uitbreiding van veehouderijen in het trendmatig groei-alternatief en worst-case alternatief te verwerken zonder dat dit leidt tot knelpunten m.b.t. de verkeersafwikkeling.

Minicampings

Nieuwe minicampings zijn mogelijk na een afwijkingsprocedure, waarin een afweging plaatsvindt van een onevenredige aantasting van andere belangen. De verkeersafwikkeling is een dergelijk belang, waardoor knelpunten m.b.t. verkeer kunnen worden voorkomen.

Tijdelijke huisvesting werknemers

Tijdelijke huisvesting van werknemers is via een afwijkingsprocedure op het bouwblok toegestaan. Hieraan is geen maximum aan oppervlakte, aantal huisvestingseenheden of aantal personen verbonden. De huisvesting vindt uitsluitend plaats voor werknemers op het eigen bedrijf. Bij een glastuinbouwbedrijf vinden de werkzaamheden vaak op de bedrijfskavel plaats. Bij een open teelt vinden de werkzaamheden vaak op een agrarische kavel, op afstand van de bedrijfskavel plaats. Dit laatste zorgt voor verkeersbewegingen van en naar het bedrijf. Daarnaast zijn er nog privé verkeersbewegingen, aangezien deze werknemers ter plaatse ook wonen. De huisvesting mag gedurende een periode van maximaal 6 maanden per jaar plaatsvinden. Wel is de voorwaarde opgenomen dat geen onevenredige aantasting van andere belangen waaronder die van omwonenden mag plaatsvinden. De verkeersafwikkeling is een dergelijk belang.

Mestbewerking

In de scenario's is het mogelijk dat op het bouwblok mestbewerking ten behoeve van ter plaatse geproduceerde mest plaatsvindt. Hierbij wordt water onttrokken aan de fractie, waardoor er voor de afvoer van het eindproduct minder vrachtwagens nodig zijn, dan bij onbewerkte mest.

Verkeersveiligheid

Als gevolg van de mogelijkheid tot uitbreiding van veehouderijen zal het (vracht)verkeer gaan toenemen. Dit leidt tot meer landbouwverkeer in het buitengebied en tot meer fricties met andere weggebruikers. Ook zullen de vrachtwagens elkaar relatief vaker moeten passeren op smalle wegen. Dit leidt tot een afname van de veiligheid voor andere weggebruikers, met name voetgangers en fietsers. Door de toename van aan landbouw gerelateerd verkeer neemt de verkeersveiligheid af. De effecten zijn het grootst bij het scenario dat de meeste planologische ruimte biedt. Mestbewerking (verwerking van eigen mest) resulteert in minder vrachtwagenbewegingen. Ingeschat is dat er bij het trendmatig groeiscenario en het worst-case scenario sprake is van een toename van vrachtautobewegingen en daarmee een afname van de verkeersveiligheid.

De invloed van mogelijk extra verkeer door een toename van het aantal minicampings en locaties voor tijdelijke huisvesting van werknemers op de verkeersveiligheid is als minder zwaar beoordeeld omdat er sprake is van andere voertuigen (personenauto's of busjes en geen vrachtauto's).

criterium	Trendmatig groeialternatief	Worst-case alternatief
Gevolgen voor de verkeersafwikkeling	0	0
Gevolgen voor de verkeersveiligheid	0/-	-

Tabel 21 Totale effectscores verkeer

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

Het verbreden van wegen kan noodzakelijk zijn, indien blijkt dat de wegen niet geschikt zijn voor de verkeersbewegingen van het zware vrachtverkeer. Ook de aanleg van gescheiden fiets- en wandelpaden, grasbetontegels in de berm, passeerhavens, een verplichte routing voor vrachtverkeer en het creëren van overzicht zijn aanvullende maatregelen voor de verbetering van de verkeersveiligheid op wegvlakken of kruisingen waar een knelpunt kan ontstaan.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeels- en besluitvorming.

5.12. Water en bodem

Methodiek

Zowel de bodemstructuur als de geomorfologische waarden kunnen invloed ondervinden door een groei van veehouderijbedrijven. Dit vanwege de daarmee gepaard gaande toename van het verhard oppervlak.

De volgende criteria zijn voor water en bodem gehanteerd:

- Effect op de bodemstructuur en geomorfologie.
- Effect op het grond- en oppervlaktewatersysteem.
- Effect op de bodemkwaliteit & grond- en oppervlaktewaterkwaliteit

Referentiesituatie

Bodem en grondwater

Het buitengebied van de gemeente Gemert-Bakel ligt geohydrologisch gezien gelegen op de Peelhorst. De Peelhorst ligt een stuk hoger dan de Roerdalslenk; de overgang wordt gevormd door de Peelrandbreuk. De Peelhorst is een voedingsgebied voor kwel in de Roerdalslenk. Door de hoge ligging en de afwezigheid van scheidende lagen is er sprake van sterke infiltratie.

Door de ligging van de gemeente op de Peelrandbreuk is de ondergrond onvoorspelbaar. Door een relatief fijnmazig en kunstmatig watersysteem heeft de landbouw zich verzekerd van gemakkelijk economisch inzetbare grond, maar die efficiëntie heeft nadelen. De hoog gelegen gebieden verdrogen, de laag gelegen gebieden verder stroomafwaarts overstroomden.

Oppervlaktewater

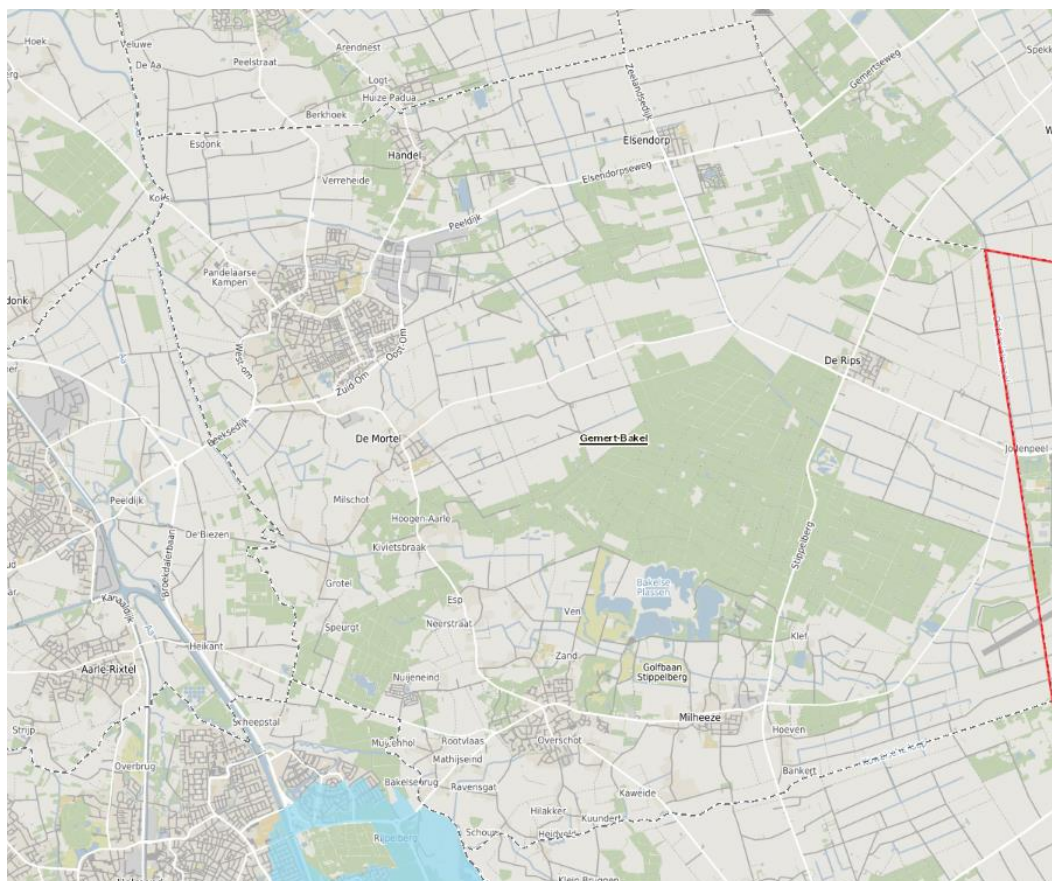
Het buitengebied van de gemeente Gemert-Bakel kenmerkt zich door de aanwezigheid van een aantal beken/ waterlopen waar sprake is van een natuurlijke afwatering. De belangrijkste grotere waterlopen zijn de Snelle Loop, Goorloop, de Peelse Loop, de Oude Aa, de Kawaise Loop, De Peelse Loop, de Bakelse Aa.

De Peelse loop, de Snelle beek, Esperloop, de Bakelse Aa, Oude Aa en de Kawaise Loop zijn aangewezen als 'zoekgebied ecologische verbindingzone' en zijn als zodanig aangeduid in het bestemmingsplan. Enkele van deze verbindingzone zijn al ingericht of worden op korte termijn ingericht.

Naast deze grotere wateren bevindt zich in het buitengebied nog een veelheid aan leggerwatergangen en sloten en greppels. De hierboven genoemde beken / waterlopen en leggerwaterlopen zijn voor het overgrote deel als 'Water' opgenomen op de verbeelding. Ter plaatse van deze bestemming geldt een bouwverbod. Bovendien is op deze wateren de Keur van waterschap Aa en Maas onverminderd van toepassing.

Grondwaterwinning/grondwaterbescherming

In de gemeente is geen grondwaterbeschermingszone, waterwingebied of boringsvrije zone grondwater aanwezig. Ten oosten van Helmond, net buiten de gemeente Gemert-Bakel, is een grondwaterbergingszone gelegen, behorende bij de waterwinlocatie, zie Figuur 26.

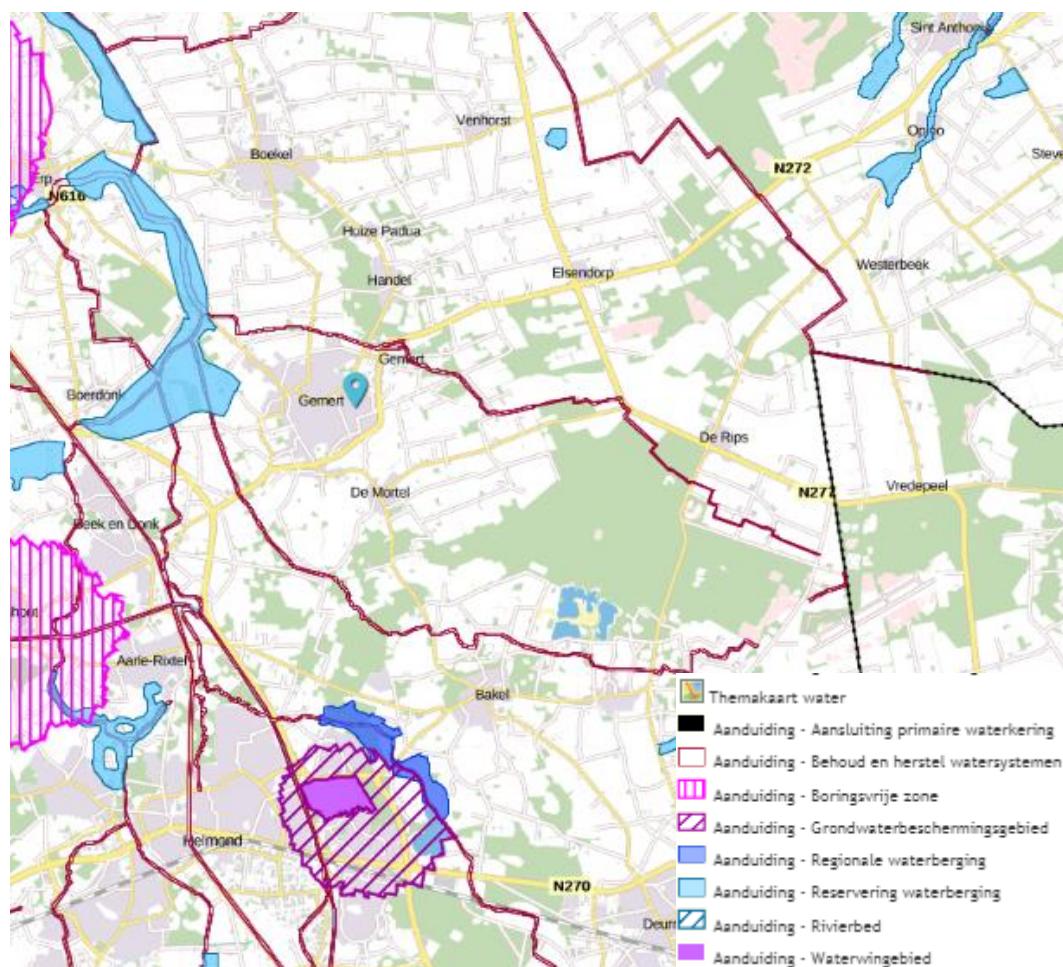
Figuur 26 Ligging grondwaterbeschermingsgebied Helmond

Waterberging

Binnen het plangebied is een regionale waterbergingsgebied gelegen, te weten de waterberging Groene Peelvallei. Dit waterbergingsgebied is aangelegd zodat water van de Oude Aa en de Kawaise Loop langer vast kan worden gehouden. Hierdoor wordt de kans kleiner dat nabijgelegen woonwijken en gebieden verder benedenstrooms last krijgen van overstromingen.

In de gemeente Gemert-Bakel zijn een aantal door de provincie Noord-Brabant aangewezen ‘reserveringsgebieden waterberging’ gelegen, zie Figuur 27. Met de reserveringsgebieden waterberging wordt bedoeld op gebieden die, op basis van een inventarisatie door de waterschappen tijdens de totstandkoming van de reconstructieplannen, zijn vastgelegd omdat deze in de toekomst noodzakelijk kunnen zijn voor waterberging.

In een reserveringsgebied voor waterberging dient het waterbergend vermogen van dat gebied zoveel mogelijk te worden behouden. Dit is opgenomen in de Verordening Ruimte. Ter bescherming van deze reserveringsgebieden zijn deze in het bestemmingsplan opgenomen middels de gebiedsaanduiding ‘reserveringsgebied waterberging’. De zoekgebieden voor behoud en herstel van watersystemen hebben tevens een gebiedsaanduiding gekregen.

Figuur 27 Ligging (reserveringsgebieden) waterberging, grondwaterbeschermingsgebied en waterwingebied (Bron: Provincie Noord-Brabant)

Peelvenen de Bult (Natura 2000)

De Peelvenen kampen met verdroging. In de Bult komen restanten van hoogveen, berkenbos en droge en vochtige heide voor. Net als in de Groote Peel en de Deurnsche Peel heeft het waterschap ook hier gekeken hoe deze restanten behouden en hersteld kunnen worden. Hierbij is onderzocht welke maatregelen nodig zijn, ook met betrekking tot de landbouw, bewoners en cultuurhistorie.

Figuur 28 Begrenzing Natura 2000 gebied De Bult als onderdeel van Natura 2000 gebied Deurnsche Peel en Mariapeel

De Bult ligt op de grens van de provincies Brabant en Limburg in de gemeente Deurne. Direct ten noorden van het gebied ligt de Kawaise Loop. Het gebied vormt samen met De Deurnsche Peel en De Grootte Peel het natuurgebied De Peelvenen.

Effecten en effectbeoordeling

Wijze van bestemmingen

Het bestemmingsplan bevat een aanduiding 'Overige zone - attentiegebied Natuur Netwerk Brabant'. De voor 'Overige zone - attentiegebied Natuur Netwerk Brabant' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, bestemd voor het beschermen van de waterhuishouding van het hierbinnen gelegen Natuur Netwerk Brabant.

Bodemstructuur en geomorfologie

Veehouderijen

Een toename van de oppervlakte/omvang van bouwvlakken zorgt mogelijk voor een aantasting van de bodemstructuur en geomorfologische waarden. De effecten zijn het grootst bij het scenario dat de meeste planologische ruimte biedt. Het trendmatig groei scenario is voor dit criterium beoordeeld als licht negatief (0/-) en het worst-case scenario als negatief (-) ten opzichte van de referentiesituatie.

Grond- en oppervlaktewatersysteem

Veehouderijen

Als uitgangspunt is aangenomen dat uitbreidingen van veehouderijen waterneutraal worden gerealiseerd. Vanuit het waterschap gelden voor ruimtelijke ontwikkelingen in de veehouderij dezelfde eisen als voor andere ruimtelijke ontwikkelingen. Er dient waterneutraal te worden gebouwd en piekbelastingen op het oppervlaktewater moeten worden voorkomen. Voor het extra verhard oppervlak (daken van schuren en erfverharding) dient waterberging te worden gerealiseerd. Dit past binnen het beleid om zoveel mogelijk water vast te houden in het gebied alvorens het af te voeren. Omdat als uitgangspunt geldt dat de veehouderijen waterneutraal opereren is het effect op grond- en oppervlaktewatersystemen als neutraal beoordeeld.

Veehouderijen kunnen het grond- en oppervlaktewatersysteem beïnvloeden. Dit door grondwateronttrekkingen (bijvoorbeeld veedrenking, zodat geen leidingwater hoeft worden ingezet) en bodemenergiesystemen. De mate waarin deze systemen kunnen worden ingezet hangt af van de bodemopbouw, de grondwaterkwaliteit en van juridische beperkingen. De beoordeling daarvan past niet bij het niveau van dit MER en is van belang voor de individuele vergunningprocedures

Teeltondersteunende voorzieningen

De in het bestemmingsplan aangewezen zoekgebieden voor waterberging en ecologische verbindingszones worden niet beschermd tegen de aanleg van tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen, aangezien deze bij recht zijn toegestaan zonder nadere afweging. Tevens is het niet mogelijk verplicht te stellen dat de aanleg van voorzieningen waterneutraal gebeurt.

Het aan het plangebied grenzende natuurgebied De Bult, als onderdeel van het Natura 2000 gebied Deurnsche Peel en Mariapeel, is verdrogingsgevoelig. Het bestemmingsplan maakt activiteiten mogelijk die kunnen bijdragen aan verdroging van dit gebied, zoals bijvoorbeeld drainage en grondwateronttrekkingen door bijvoorbeeld beregening of bronbemaling. Het bestemmingsplan bevat geen beschermende regeling voor dit gebied. Om negatieve effecten met voldoende zekerheid uit te kunnen sluiten, is het nodig een beschermingszone in het bestemmingsplan op te nemen. Op basis van zones die elders worden gehanteerd, wordt geadviseerd minimaal binnen 500 meter van De Bult nieuwe grondwateronttrekkingen of andere ingrepen die kunnen leiden tot een grondwaterstandsval uit te sluiten

Bodemkwaliteit en grond- en oppervlaktewaterkwaliteit

Veehouderij

Uitgangspunt is dat veehouderijen door maatregelen (zoals vloeistofdichte vloeren) in het kader van vergunningen geen emissies naar het grond- en oppervlaktewater veroorzaken.

Mestbewerking

Het bestemmingsplan maakt het mogelijk dat op een bouwblok mestbewerking ten behoeve van ter plaatse geproduceerde mest plaatsvindt. Hierbij wordt water onttrokken aan de fractie. Het is mogelijk dat dit water wordt geloosd op oppervlaktewater. Op grond van de Waterwet is dit aan regels gebonden. Het houdt echter wel een risico in of de kwaliteit van het geloosde water voldoet aan de (vergunning)voorschriften.

Teeltondersteunende voorzieningen

Bij het telen van gewassen kan er een effect ontstaan op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit door grond)wateronttrekking, het toepassen van bestrijdingsmiddelen, het uitspoelen van meststoffen en het verminderen van inzijging. Daar waar gebruik gemaakt wordt van niet-waterdoorlatende materialen kan dit negatieve effecten hebben op de waterkwantiteit.

De planregels maken het mogelijk om tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen buiten het bouwvlak op te richten omdat daarbij geen beperking in oppervlakte is opgenomen. Gelet daarop is niet uitgesloten dat over een groot gebied aaneengesloten tijdelijke teeltondersteunende voorzieningen kunnen worden gerealiseerd. Het toestaan van permanente teeltondersteunende voorzieningen wordt door het waterschap getoetst in het gebied 'behoud en herstel watersystemen'. Permanente teeltondersteunende voorzieningen zijn niet toegestaan in het Natuur Netwerk Brabant en in de bestemming 'Agrarisch met waarden'. In de groenblauwe mantel vindt geen toetsing plaats.

criterium	Trendmatig groeialternatief	Worst-case alternatief
Invloed op bodemstructuur en geomorfologie	0/-	-
Effect op het grond- en oppervlaktewatersysteem	0	0
Effect op de bodemkwaliteit & grond- en oppervlaktewaterkwaliteit	0/-	-

Tabel 22 Totale effectscores water en bodem

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

Uitgangspunt is dat nieuwe bebouwing en terreinverhardingen waterneutraal worden gerealiseerd, door het aanleggen van waterbergings- of infiltratievoorzieningen. Op het niveau van de herziening zijn geen nadere mitigerende en compenserende maatregelen te nemen.

Een beschermingszone van 500 m rondom natuurgebied De Bult opnemen in het bestemmingsplan dat ter vaststelling wordt aangeboden aan de raad. Een zone waarbinnen activiteiten die een verdrogingseffect (kunnen) hebben niet worden toegestaan.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

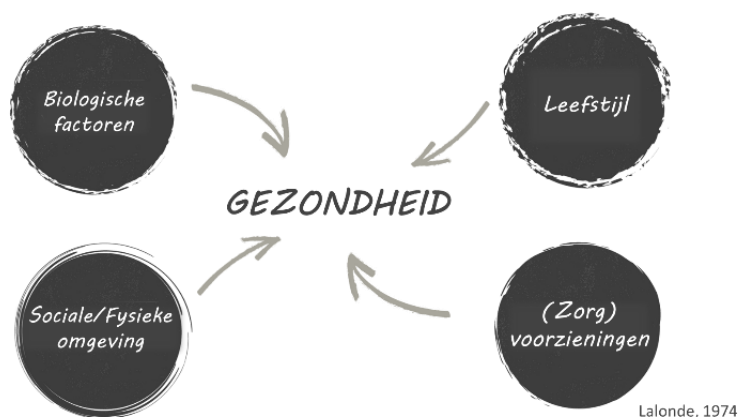
5.13. Gezondheid

Methodiek

Door het hiaat aan kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's is er geen heldere effectbeoordeling van de scenario's te geven, zeker niet op het schaalniveau van dit MER. In deze paragraaf is ingegaan op een aantal aspecten die van belang zijn voor dit thema, resultaten van recent onderzoek en de wijze waarop gezondheidsaspecten een rol spelen in het bestemmingsplan buitengebied Gemert-Bakel.

Wat beïnvloedt gezondheid?

Hoewel gezondheidsklachten altijd bij een individu tot uiting komen, reiken de oorzaken ervan gewoonlijk verder. Door Lalonde is een model ontwikkeld, waarin factoren worden onderscheiden die in vergaande mate iemands gezondheidstoestand bepalen:³

- Persoonsgebonden biologische factoren; genetische factoren, geslacht, etc.
- Factoren die met leefstijl en gedrag te maken hebben; het betreft het samenspel tussen "gunstig" en "ongunstig" gedrag (voeding, bewegen, roken, alcohol & drugs etc.).
- Fysieke en sociale omgeving; factoren die van buiten onszelf op ons inwerken.
- Fysieke omgeving: woon- en werkomstandigheden, milieu.
 - Sociale omgeving: partner, sociaaleconomische status, vrienden, familie;
 - Toegang tot (zorg)voorzieningen: de invloed van het medisch handelen (toegang, prijs, kwaliteit etc.).

Deze factoren hebben niet alleen rechtstreeks hun invloed op gezondheid, maar beïnvloeden ook elkaar.

Gezondheid kan floreren in een omgeving die dit mogelijk maakt. In een gezonde leefomgeving:

³ Lalonde, Marc. A new perspective on the health of Canadians. A working document. Ottawa: Government of Canada, 1974.

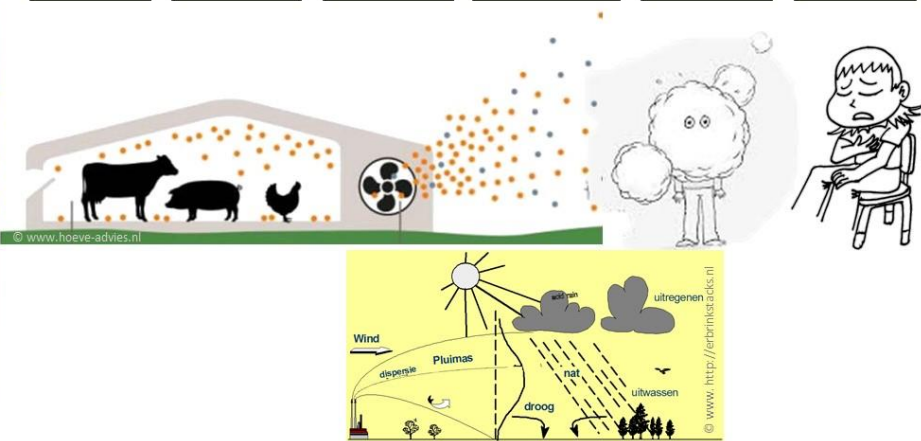
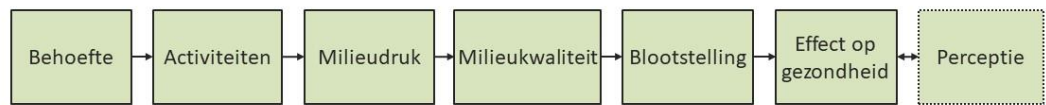
- *Wordt de druk op gezondheid beperkt;*
Dit is de benadering vanuit de huidige milieuwetgeving. Activiteiten kunnen allerlei onbedoelde neveneffecten hebben waartegen gezondheid beschermd moet worden. Er worden grenzen gesteld aan de maximale belasting op het gebied van o.a. luchtverontreiniging, geluid, geur, bodemverontreiniging, externe veiligheid. Ook beneden de wettelijke grenzen kunnen gezondheidsklachten veroorzaakt worden.
- *Voelen mensen zich prettig;*
Want niet alleen de afwezigheid van belastende factoren maakt een omgeving gezond. Aspecten zoals welbevinden, hinder en sociale veiligheid spelen een grote rol in de bescherming én bevordering van gezondheid.
- *Wordt gezond leven gemakkelijk gemaakt voor iedereen;*
De omgeving moet uitnodigen tot gezond gedrag zoals bewegen, ontmoeten, gezonde voeding, en moet toegang bieden tot voorzieningen. Dit bevordert de gezondheid. Daarbij moet de omgeving aansluiten bij de vermogens van de bewoners, ook voor gevoelige groepen (*equity-principe*).

Beperken druk van veehouderij op gezondheid

Het produceren van goederen, producten en diensten kan onbedoelde nadelige consequenties hebben voor gezondheid. Door grenzen te stellen aan de maximale belasting op het gebied van luchtverontreiniging, geluid, geur, bodemverontreiniging, externe veiligheid e.d. worden deze onbedoelde consequenties beperkt. Om een inschatting te maken van gezondheidsrisico's wordt binnen de medische milieukunde gebruik gemaakt van de keten van oorzaak en effecten doorlopen (zie figuur). In het kort: consumenten hebben behoefte aan melk, vlees en eieren. Daarvoor houden ondernemers dieren om deze producten te kunnen leveren (activiteiten). Dit houden van dieren gaat onbedoeld gepaard met de uitstoot van stoffen in de omgeving (milieudruk).

Deze uitstoot verspreidt zich vervolgens in de leefomgeving (milieukwaliteit): de concentraties in de lucht lopen op. Mensen worden blootgesteld door die stoffen met de lucht in te ademen. Dit inademen van stoffen kan leiden tot nadelige gezondheidseffecten. Dat is afhankelijk van om welke stoffen het gaat; de hoeveelheden die mensen binnenkrijgen; hoe vaak dat het geval is; en óók de aanleg/gevoeligheid van de persoon die de stoffen binnenkrijgt. Ook de risicobeleving kan sterk verschillen van persoon tot persoon. In het algemeen geldt dat hierop allerlei factoren meespelen, bijvoorbeeld van welke bronnen de verontreiniging afkomt, wat de binding is met de bron en lokale omgeving, of er opbrengsten tegenover staan en wat de lokale omstandigheden zijn.

“Beperken druk op gezondheid”

Om omwonende te beschermen tegen nadelige gezondheidseffecten worden op alle stappen in de keten normen opgesteld. Daartoe wordt *in beginsel* de keten andersom gevolgd: Onderweg van effecten naar normen. Dit kan echter alleen als er onderzoeksgegevens voorhanden zijn op de verschillende stappen in deze keten. Het is echter belangrijk om te realiseren dat (beleids)normen niet alleen worden vastgesteld op basis van gezondheidskundige overwegingen, maar dat haalbaarheid en sociaal-economische overwegingen ook een belangrijke rol spelen. Gezondheid in relatie tot veehouderijen. Wanneer we kijken naar de relatie tussen gezondheid van omwonenden en veehouderijen, bestaan er 2 benaderingen. In de ene benadering wordt de populatie onderzocht op gezondheidseffecten en of het vóórkomen daarvan een relatie heeft met de aanwezigheid van (stoffen uit) veehouderijen. In de andere benadering wordt onderzocht welke uitstoot in de omgeving verspreid wordt en of die invloed kan hebben op gezondheid.

Resultaten onderzoek relatie tussen veehouderij en gezondheid

Hoewel er al het nodige onderzoek is uitgevoerd, bestaan er ook nog veel vragen over de relatie tussen veehouderijen en de gezondheid van omwonenden. In de afgelopen jaren is er in Nederland groot onderzoek uitgevoerd onder de naam Veehouderij en gezondheid omwonenden (VGO). Onderzocht is of het wonen in de buurt van veehouderijen effect kan hebben op de gezondheid van de omwonenden. Hieruit komen een aantal positieve en een aantal negatieve gezondheidseffecten naar voren.

COPD (chronisch obstructief longlijden)

COPD is een longziekte waarbij uw longen zijn beschadigd. De longen kunnen niet voldoende zorgen voor een goede ademhaling en daardoor minder zuurstof opnemen. Ademen is moeilijker en u heeft minder energie. De afkorting COPD staat voor Chronic Obstructive Pulmonary Disease (Chronische Obstructieve Long Ziekte) is een verzamelnaam voor chronische bronchitis en longemfyseem.

Dicht bij veehouderijen wonen minder mensen met COPD, een chronische ziekte aan de longen. Daar staat tegenover dat de mensen in deze omgeving die wel COPD hebben, daar vaker en/of ernstigere complicaties van hebben.

Verminderde longfunctie

Net als eerder Duits onderzoek, laat het VGO-onderzoek zien dat het wonen in de buurt van veehouderijen een nadelig effect heeft op de longfunctie. De verlaging van de longfunctie wordt gevonden bij mensen die veel veehouderijen in hun directe omgeving hebben, vooral bij de groep met 15 of meer bedrijven binnen een kilometer afstand. Dit verband hangt vooral samen met aantal veehouderijen rond de woning en niet duidelijk met specifieke veehouderijtypen. Het meest waarschijnlijk is dat deze longfunctieveranderingen samenhangen met de blootstelling aan stof en micro-organismen (endotoxine) direct rond de veehouderijbedrijven.

Daarnaast blijkt dat een verhoogde concentratie ammoniak in de lucht, afkomstig van de veehouderij, een verband laat zien met afname van de longfunctie. Waarschijnlijk is het niet het ammoniak zelf dat dit effect veroorzaakt, maar fijnstofdeeltjes die worden gevormd doordat ammoniak met andere stoffen in de lucht reageert. De gevonden verlagingen in longfunctie hebben klinisch gezien weinig betekenis, wat wil zeggen dat het niet tot gediagnosticeerde klachten leidt. Desalniettemin zijn het soort effecten vergelijkbaar met de schadelijke gezondheidseffecten van verkeer in een stad.

Minder astma en allergie rondom veehouderijen

Astma betekent dat er altijd kleine ontstekingen zijn in de longen. Bij allergisch astma bent u benauwd zodra u stoffen inademt waarvoor u allergisch bent (prikkels). Dan maakt uw lichaam de stof histamine aan. Die roept de allergische reactie op. Aangetoond is dat mensen die rondom veehouderijen wonen minder astma en allergieën hebben. Voor allergisch astma en andere allergieën was al langer bekend dat deze minder vaak voorkomen bij mensen die op een boerderij zijn opgegroeid. Uit dit onderzoek blijkt dus dat dit ook geldt voor mensen die op korte afstand van een veehouderij wonen. Het VGO-onderzoek bevestigt de eerdere bevindingen dat astma en allergische rhinitis (neusallergieën) significant minder voorkomen bij mensen die op korte afstand wonen van veehouderijen.

Infectieziekten zoals Q-koorts rondom geitenhouderijen

Q-koorts wordt veroorzaakt door de bacterie *Coxiella burnetii*. Een infectie met deze bacterie spreidt zich door het hele lichaam waardoor veel verschillende symptomen mogelijk zijn. Q-koorts is een zoönose. Dat betekent dat de bacterie van dier op mens wordt overgedragen. In Nederland zijn geiten en schapen de belangrijkste besmettingsbron voor de mens. Ook andere dieren kunnen voor besmetting zorgen, met name dieren met smalle hoeven. In Nederland verspreidt de bacterie zich voornamelijk via de lucht. Mensen raken besmet door het inademen van de bacterie. In de periode 2007-2010 zijn circa 4.000 mensen ziek geworden.

In 2015 werden nog maar 24 patiënten met Q-koorts gemeld. Dit aantal is vergelijkbaar met 2013 en 2014, toen er respectievelijk 19 en 28 patiënten zijn gemeld en komen overeen met de aantallen van voor de Q-koortsuitbraak.

Méér longontsteking rondom pluimveebedrijven en geitenhouderijen

Rondom pluimveehouderijen hebben mensen een grotere kans op een longontsteking. Er zijn sterke aanwijzingen dat fijnstof en componenten ervan mensen gevoeliger maken voor luchtweginfecties. Het stof afkomstig van pluimveebedrijven zou voor veranderde 'keelflora' zorgen waardoor pneumokokken meer kans krijgen om longontsteking te veroorzaken. Of er specifieke ziekteverwekkers afkomstig van dieren een oorzaak zijn, kan echter niet worden uitgesloten.

Signalen meer longkanker door fijnstof Brabantse veehouderijen?

In 2016 is in de media aandacht geweest voor de mogelijkheid dat de aanwezigheid van veehouderij in de provincie Noord-Brabant gerelateerd zou zijn aan een verhoogd risico op longkanker. Op dit moment is in de wetenschappelijke literatuur geen directe relatie beschreven tussen longkanker en veehouderij. GGD Bureau GMV vindt in een verkennend onderzoek geen aanwijzingen voor meer longkanker in gebieden met veel veehouderij. Ook een rapport van het RIVM (Janssen et al., 2016 zie p.48) laat zien dat de longkankersterfte in het oosten van Brabant juist lager is dan in het westen van Brabant, terwijl juist in het oosten van Brabant veel veehouderijen zijn. Op basis hiervan lijkt een relatie met de veehouderij weer minder logisch. Om hier gefundeerde uitspraken over te doen is een gedegen onderzoeksopzet nodig inclusief informatie over rookgedrag. Onderzoek naar mogelijke oorzaken in de emissies van de veehouderij is op dit moment voorbarig.

5.14. Welke uitstoot speelt mogelijk een rol?

Veehouderijen hebben uitstoot van biologische oorsprong (agentia) naast de uitstoot van stof en chemische stoffen.

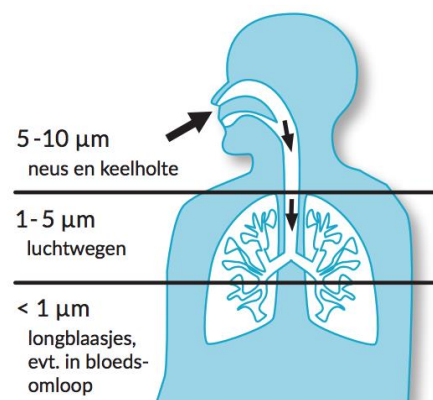
Biologische agentia

Biologische agentia zijn micro-organismen zoals bacteriën, parasieten, schimmels, gisten en virussen, of bestanddelen daarvan zoals endotoxinen. Het kan dus gaan om levend en niet-levend materiaal. Als het gaat om infectieziekten zijn zoönosen relevant voor omwonenden. Zoönose is een infectieziekte van dieren die besmettelijk is voor mensen. Bij het niet-levend materiaal is vooral de uitstoot van zogenaamde endotoxinen van belang. Endotoxinen zijn 'stukjes' van gramnegatieve bacteriën, cyanobacteriën of blauwalgen. Deze stukjes komen vrij bij het afsterven van deze organismen. Endotoxinen lijken vooral afkomstig van mest en in mindere mate strooisel en verspreiden vooral via stof.

Fijnstof (particulate matter PM), ammoniak & endotoxinen

Fijnstof is een verzameling in de lucht zwevende deeltjes. Deze verschillen in grootte, samenstelling en oorsprong. Hoe kleiner en fijner deze stofdeeltjes zijn, des te dieper in de longen terechtkomen. De hele fijne stofdeeltjes kunnen via de longen en in bloedbaan opgenomen worden. In het algemeen geldt dan ook, hoe kleiner de stofdeeltjes hoe schadelijker voor gezondheid. Dit kennen we bijvoorbeeld van fijnstof wat vrijkomt bij verbranding zoals in het verkeer. PM10 is fijnstof met een diameter kleiner dan 10 μm ofwel 0.01 mm. PM2.5 is fijnstof kleiner dan 2,5 μm .

Veehouderijen stoten fijnstof uit in de vorm van opwarrelend stof, fecale deeltjes, huid- en verendeeltjes, biologische agentia en voedselbestanden. Dat wordt primair fijn stof genoemd. Dit primair fijnstof bestaat vooral uit de fractie PM_{2,5}-PM₁₀ en draagt biologische componenten. Daarnaast stoten veehouderijen ook chemische stoffen uit, waaronder ammoniak (NH₃). Deze chemische stoffen reageren in de lucht met elkaar en met andere stofdeeltjes. Daaruit ontstaat nieuw fijnstof: secundair fijnstof. Uitstoot van fijnstof verspreid zich in de omgeving en beïnvloedt de luchtkwaliteit. Samenstelling en concentratie van fijnstof is afhankelijk van diertype, dieraantal, stalsysteem, jaargetijde, weersomstandigheden, en bedrijfshygiëne. In Nederland wordt de meeste fijnstof uitgestoten door pluimvee, gevolgd door varkens, kalveren, melkvee en vleesvee.

Verspreiding van fijnstof in de longen

Normen & gezondheid

Hogere concentraties fijnstof hangen samen met allerlei verschillende gezondheidseffecten zoals longontsteking, verergering COPD, hart- en vaatziekten, longkanker, vroegtijdige sterfte, ziekenhuisopname. De meeste onderzoeken zijn gedaan naar fijnstof afkomstig van verbranding door industrie en verkeer (roet of elementair koolstof). In Europa zijn normen vastgesteld voor luchtkwaliteit en specifiek voor fijnstof. Deze norm is een compromis tussen gezondheidskundige overwegingen, haalbaarheid en sociaal-economische belangen. Ook beneden de wettelijke normen treden er gezondheidseffecten op. De Wereldgezondheidsorganisatie WHO heeft vaker aangegeven dat er géén veilige waarde is voor fijnstof en dat uit gezondheidskundig oogpunt gestreefd moet worden na een laag mogelijke concentratie. In de tussentijd heeft de WHO de volgende advieswaarden opgesteld:

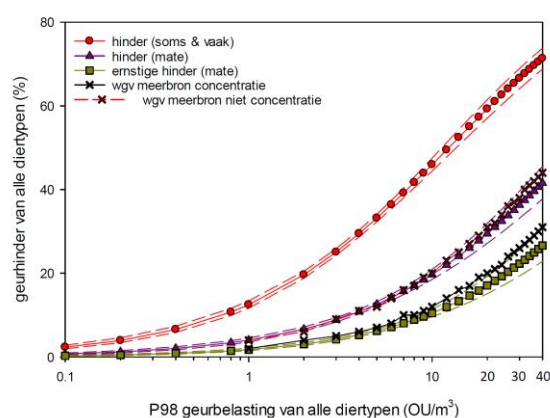
- Voor PM_{2.5} adviseert de WHO een maximale concentratie van 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
De EU hanteert voor PM 2.5 een wettelijke norm van 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- Voor PM₁₀ adviseert de WHO een maximale concentratie van 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
De EU hanteert voor PM₁₀ een wettelijke norm van 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Onderzoeken naar werknemers laten zien een relatie zien tussen hoge concentraties endotoxinen en het ontstaan van "Organic dust toxic syndrome". Bij omwonenden zijn niet dergelijke hoge concentraties niet te verwachten. Omdat er nog niet veel onderzoeken naar endotoxinen beschikbaar zijn, is de Gezondheidsraad erg voorzichtig in het afleiden van een norm voor endotoxinen voor omwonenden van veehouderijen. Vanuit een norm voor arbeidsomstandigheden van 90 EU/m³ gedurende 8 uur per werkdag, stelt zij een norm voor de algemene bevolking voor van 30 EU/m³ gedurende 4 tot 8 uur. Deze concentraties kunnen voorkomen in de omgeving van pluimveebedrijven.

Geurhinder en de relatie met gezondheid

De belangrijkste en meest voorkomende gezondheidseffecten van geur zijn hinder en verstoring van activiteiten en gedrag. Stress gerelateerde gezondheidseffecten kunnen ook optreden. Onder hinder wordt verstaan “een gevoel van ongenoegen dat optreedt wanneer een milieufactor wordt waargenomen of wanneer de waarneming iemands gedrag of activiteiten negatief beïnvloedt of wanneer door de waarneming iemand vermoedt, dat deze milieufactor een negatieve invloed heeft.” In de literatuur wordende volgende uitingen genoemd van verstoring als gevolg van geur waaronder ramen sluiten, niet graag buiten zijn, niet graag thuis zijn of bezoek ontvangen, problemen met inslapen, tussentijds wakker worden, niet buiten drogen van was, minder diep ademen, spanning in het gezin. Ook worden in de literatuur verschillende (stress gerelateerde) gezondheidsklachten ten gevolge van geur genoemd, zoals slaapklachten, hoofdpijn, duizeligheid, vermoeidheid, misselijk, luchtwegklachten.

In 2001 is onderzoek gerapporteerd in Nederland naar het voorkomen van geurhinder ten gevolge van veehouderijen. Deze informatie is gebruikt bij het opstellen van de Wet Geurhinder & Veehouderijen (WGV). De WGV vermeldt hoeveel geurhinder er naar verwachting optreedt bij verschillende jaargemiddelde geurconcentraties. In 2015 is nieuw grootschalig onderzoek gepubliceerd waarin ruim 13.000 respondenten van het VGO-onderzoek in Noord-Brabant en Noord-Limburg gevraagd werd in welke mate zij geurhinder van veehouderijen ervaren. De respondenten rapporteerden aanzienlijk meer geurhinder dan men op grond van de WGV zou verwachten. Deze verschillen lopen op tot 3-4 keer meer gerapporteerde geurhinder dan verwacht op basis van de WGV. Dit heeft geleid tot een landelijk evaluatietraject met diverse stakeholders. De Nederlandse GGD'en adviseren dan ook om de recente onderzoeksgegevens te betrekken bij vergunningverlening en geurbeleid.

Figuur 4 Blootstellingsresponsrelaties voor cumulatieve geurbelasting van alle diertypen en verschillende maten van geurhinder, namelijk: hinder (soms/vaak), en de mate van hinder classificaties (hinder en ernstige hinder). Ter vergelijking zijn de blootstellingsresponsrelaties voor hinder (soms/vaak) in concentratiegebied en niet-concentratiegebied weergegeven zoals beschreven in de Handreiking Wgv. (----- 95% betrouwbaarheidsinterval).

Kabinetsreacties VGO-onderzoeken

De VGO-onderzoeken hebben invloed op het beleid aangaande veehouderijen. Het Kabinet heeft in haar reactie erkend dat er effecten op gezondheid van omwonenden op kunnen treden. Daarin heeft het Kabinet aangegeven met maatregelen te komen zodat de uitstoot van fijnstof van pluimveebedrijven in de komende 10 jaar gehalveerd wordt. Zo zullen normen voor fijnstofemissie uit pluimveestallen aangescherpt worden. Er zal een sectoraal onderzoeks- en innovatieprogramma opgestart worden om de pluimveehouderij emissiearm te maken. Daarnaast zet het Kabinet in op een maatschappelijk innovatieprogramma voor duurzame veehouderij. Ook zullen nieuwe fijnstofbeperkende maatregelen versneld erkend worden. Om de ammoniakemissie uit stallen terug te dringen wordt aanscherping van de reductie-eisen voorgesteld. Gemeenten zullen ondersteuning in de belangenafweging krijgen in de vorm van een ‘Handreiking veehouderij en volksgezondheid’. Deze zal via www.infomil.nl beschikbaar komen.

Omdat er ook nog steeds kennishiaten zijn, vraagt het Kabinet nader onderzoek naar de vraag hoe de uitstoot en verspreiding van endotoxinen gemeten of berekend kan worden met het oog op toekomstige beoordelingsinstrumentarium en normstelling. Aan de Gezondheidsraad zal een adviesvraag voorgelegd worden over de aanpak van ammoniak in relatie tot de vorming van secundair fijnstof.

Beleidskeuzes Gemert-Bakel naar aanleiding van VGO-onderzoek

Op 28 januari 2016 heeft de gemeenteraad van Gemert-Bakel de beleidsnotities, waarin de belangrijkste beleidskeuzes voor het nieuwe bestemmingsplan zijn opgenomen, vastgesteld. In november 2016 heeft de gemeente Gemert-Bakel een voorbereidingsbesluit genomen. Aanleiding hiervoor vormde het in juli 2016 verschenen gezondheidsonderzoek “Veehouderij en gezondheid omwonenden” (VGO-onderzoek) en de discussie omtrent risico’s voor de volksgezondheid in het kader van een aanvraag voor vestiging van een geitenhouderij.

Aanvullend daaraan heeft de gemeenteraad 13 juli 2017, als reactie op de publicatie van nieuwe resultaten uit het VGO-onderzoek in juli 2016, besloten onderstaande documenten vast te stellen en te gebruiken bij de toetsing van Volksgezondheid in relatie tot procedures voor veehouderijen:

1. De “Handreiking veehouderij en volksgezondheid” vast te stellen. Daarmee wordt bij alle lopende en nieuwe aanvragen van veehouderijen, zowel in het kader van de Wet milieubeheer, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht als bij planologische procedures deze handreiking toegepast. Indien uit het stappenplan blijkt dat een advies van de GGD nodig is, zal deze worden aangevraagd en betrokken worden in de besluitvorming.
2. De “Notitie Handelingsperspectieven Veehouderij en Volksgezondheid: Endotoxine toetsingskader 1.0” vast te stellen. Daarmee wordt bij alle lopende en nieuwe aanvragen van veehouderijen, zowel in het kader van de Wet milieubeheer, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht als bij planologische procedures deze notitie toegepast.
3. Het vaststellen van een geactualiseerde versie van bovenstaande documenten mandateren aan het college van burgemeester en wethouders.

Geitenhouderijen

Uit aanvullende studies van het grootschalige onderzoek Veehouderij en de gezondheid van omwonenden (VGO) blijkt dat rond geitenhouderijen mensen vaker een longontsteking hebben. Het is nog onduidelijk wat de oorzaak is van deze longontstekingen. Wel is al duidelijk dat Q-koorts geen verklaring van het verhoogde risico vanaf 2011 biedt. Geitenhouderijen stoten voor zover bekend weinig fijnstof en endotoxinen uit. Om specifieke oorzaken van deze toename te achterhalen is meer onderzoek nodig. Pas dan kunnen bedrijfsgerichte maatregelen aanbevolen worden.

Het bestemmingsplan biedt geen mogelijkheid voor omschakeling naar, uitbreiding van, nieuwvestiging van of uitbreiding van bebouwde oppervlakte dierenverblijven voor geitenhouderijen.

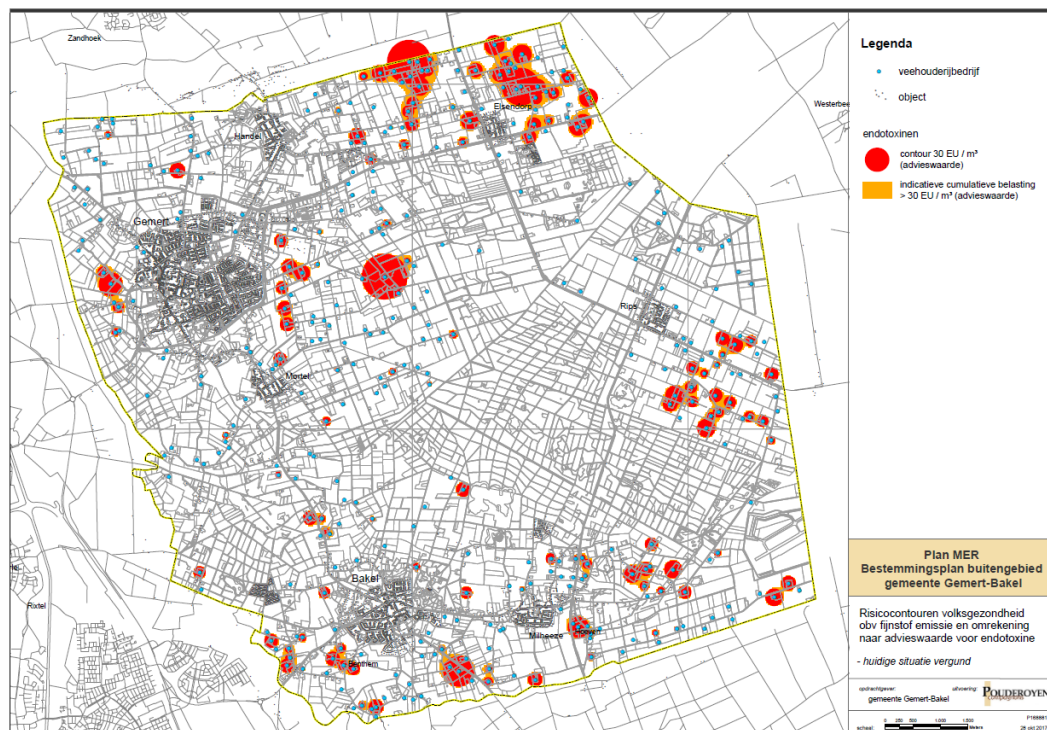
Endotoxinen

O.a. in Noord-Brabant bestaat er bij omwonenden van veehouderijen ongerustheid over mogelijke gezondheidsrisico's. De Gezondheidsraad adviseert omwonenden van veehouderijen te beschermen tegen een te hoge blootstelling aan endotoxinen. De Gezondheidsraad adviseert daarbij uit te gaan van een maximale waarde van 30 EU/m³. Het rijk werkt aan een toetsingskader en een rekenmodel. Dat toetsingskader, het rekenmodel en de wettelijke verankering van een dergelijke toets zal naar verwachting niet eerder worden ingevoerd dan op het moment van inwerkingtreding van de Omgevingswet. Om bij lopende procedures, zoals bij vergunningaanvragen van veehouderijen of ruimtelijke procedures zoals bestemmingsplan rekening te kunnen houden met de blootstelling van omwonenden aan endotoxinen door veehouderijen, is in november 2016 door het Ondersteuningsteam Veehouderij en Volksgezondheid (namens de provincie Noord-Brabant, omgevingsdiensten in Noord-Brabant, de GGD en enkele Brabantse gemeenten, waaronder Gemert-Bakel) de Notitie Handlingsperspectieven Veehouderij en Volksgezondheid: Endotoxine toetsingskader 1.0 gepubliceerd. In deze notitie is, op basis van de advieswaarde van 30 EU/m³ voor de maximale blootstelling, een eerste indicatieve versie van een toetsingskader uitgewerkt. Deze eerste uitwerking heeft geen juridische grondslag maar kan gebruikt worden in een bestuurlijke / beleidsmatige afweging.

Op emissieniveau maken endotoxinen onderdeel uit van de fijn stof component PM₁₀. De concentratie endotoxinen op een plek is daarmee te relateren aan de emissie van fijn stof door veehouderijen in de omgeving. Op basis van (andere) onderzoeken is in het rapport een afstandsgrafiek bepaald; een grafiek die aangeeft bij welke fijnstof emissie op welke afstand de norm van 30 EU/m³ overschreden wordt. Er zijn drie verschillende afstandsgrafieken gepresenteerd; één voor vleeskuikens, één voor leghennen en één voor vleesvarkens. Met behulp van deze afstandsgrafieken en de fijnstof emissie waarden van veehouderijen kan per veehouderij indicatief bepaald worden op welke afstand de norm van 30 EU/m³ overschreden wordt en dit kan op kaart weergegeven worden.

Voor het MER is de analyse op basis van de werkwijze uit het genoemde rapport uitgevoerd. Daarbij zijn de afstandsgrafieken toegepast op de zelfde manier als in de Notitie en de daarin opgenomen tabel welke aangeeft voor welke diersoort welke grafiek gebruikt moet worden. Dit betreft enkel pluimvee en varkens; voor de overige diersoorten is de fijnstof-emissie vele malen lager dan voor varkens en met name pluimvee, en niet relevant. In het concept toetsingskader voor endotoxine is niet voorzien in een berekeningswijze voor cumulatie, zodat uitgegaan moet worden van een kwalitatieve beoordeling. Om, ter ondersteuning van de kwalitatieve beoordeling, toch een beeld te krijgen van de cumulatieve belasting voor endotoxinen zijn, voor de hier gepresenteerde analyse, de afstandsgrafieken voor een 30 EU/m³ belasting ,d.w.z., de bij de grafieken behorende vergelijkingen, (wiskundig) vertaald naar formules waarmee de belasting op een object door emissie van een veehouderij berekend kan worden. De afzonderlijke belastingen zijn vervolgens bij elkaar opgeteld. Het op kaart gepresenteerde resultaat geeft een indicatie van waar de cumulatieve belasting endotoxinen mogelijk overschreden wordt.

De gebieden met een hogere lokale bijdrage van fijn stof door veehouderijen zijn te herkennen in dit kaartbeeld, maar de impact van deze indicatieve contouren is iets groter.

Figuur 29: Indicatie gebieden met een concentratie endotoxinen boven de advieswaarde

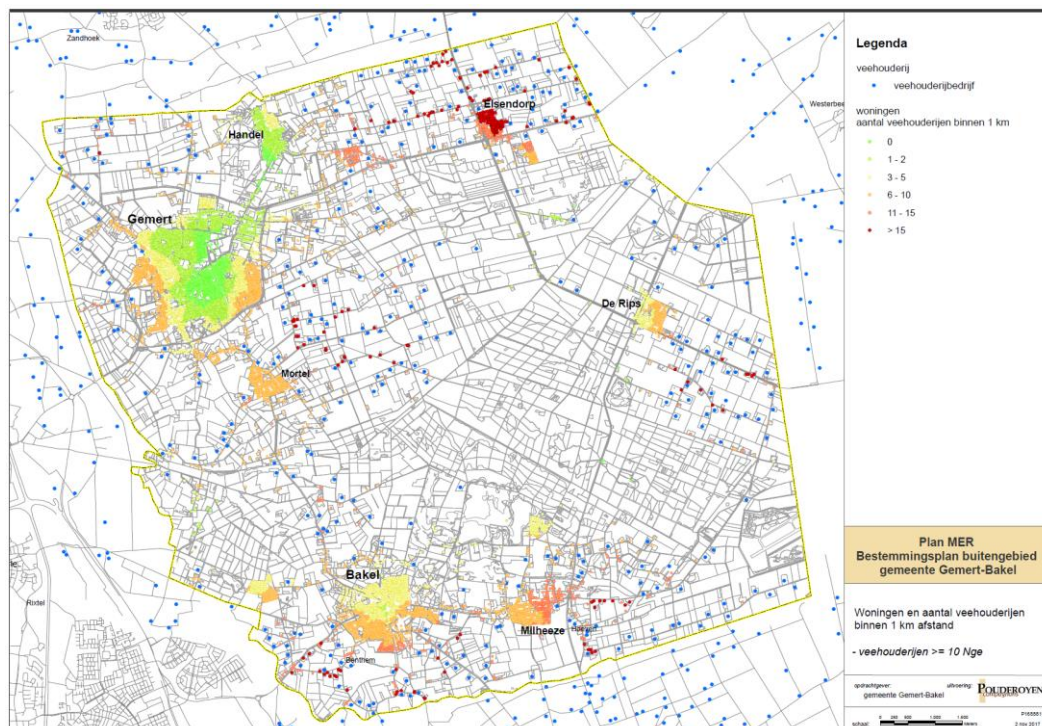
Mitigerende en compenserende maatregelen

De gemeenteraad van Gemert-Bakel heeft in juli 2017 besloten het voorlopig toetsingskader in te voeren en te gebruiken in procedures m.b.t. omgevingsvergunningen en ruimtelijke procedures. In oktober 2017 is besloten de directe mogelijkheden voor omschakeling naar pluimvee te veranderen in een wijzigingsbevoegdheid.

De gemeente kan het sturen op emissiereductie en het beperken van te hoge blootstelling aan fijn stof en endotoxinen versterken via het bestemmingsplan buitengebied door per locatie het aantal en type dieren te begrenzen / maximaliseren. En omschakelingen naar diersoorten waar er mogelijk sprake is van risico's alleen buitenplans toe te staan. Dit geeft de gemeente meer mogelijkheden om nieuwe inzichten t.a.v. volksgezondheid en omwonenden te betrekken bij een nieuwe afweging.

Ook kan de gemeente in gebieden met veel overlast en een sterke concentratie van veehouderijen, per locatie het aantal en type dieren te begrenzen / maximaliseren. Dit om nog sterker via het ruimtelijk instrumentarium te sturen op beperking van de emissies. Aansluitend bij adviezen van de GGD over gebieden met 15 of meer veehouderijen in een straal van 1 kilometer van een burgerwoning. In die gebieden dient naar mening van de GGD een halt te worden toegeroepen aan de toename van het aantal bedrijven én zullen oplossingen gezocht moeten worden naar het terugdringen van de emissies fijnstof, endotoxinen en ammoniak door de aanwezige bedrijven.

In onderstaande kaart zijn die gebieden indicatief in beeld gebracht (de rode stippen zijn woningen met meer dan 15 veehouderijen binnen 1 km afstand).

Figuur 30: Indicatie woningen met meer dan 15 veehouderijen (>10 nge) binnen 1 km

In andere delen van dit MER is nader ingegaan hoe in het bestemmingsplan buitengebied de gemeente bij ontwikkelingen van veehouderijen (binnen het bouwblok) kan c.q. moet toetsen op de effecten van die ontwikkeling op de uitstoot van geur en ammoniak. En de wijze waarop een dergelijke toets verankerd is in de provinciale regels (Verordening ruimte 2014, toets op fijn stof en geur).

De uitkomst van nader onderzoek, zoals het VGO onderzoek (zie tekstkader) kan leiden tot aanpassing of introductie van wettelijke normen. Aanbevolen wordt deze ontwikkelingen goed te gevolgen en daar waar nodig en mogelijk te betrekken in vergunningstrajecten, het gemeentelijk beleid en de besluitvorming over het bestemmingsplan buitengebied en andere relevante plannen. Aansluitend op de werkwijze zoals die de afgelopen jaren in Gemert-Bakel is gevolgd.

Leemten in kennis en informatie

Er is nog een behoorlijk hiaat in de kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's. Daarom is in deze paragraaf in algemene zin ingegaan op gezondheidsaspecten in relatie tot de mogelijke effecten van ontwikkelingen van veehouderijen voor omwonenden.